

**UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE
“CAROL I”
Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate**

**PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI
LA APĂRAREA COLECTIVĂ
SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA**

SEMINAR INTERNAȚIONAL

25 MAI, BUCUREȘTI

**Editura Universității Naționale de Apărare “Carol I”
București, 2006**

**PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ
SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA**

COORDONATOR:

CSI dr. Constantin MOȘTOFLEI

CONSILIU ȘTIINȚIFIC:

CSI dr. Nicolae DOLGHIN

CSI dr. Gheorghe VĂDUVA

EDITORI:

Corina VLADU

CS Vasile POPA

DESIGN:

George RĂDUICĂ

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

**PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA
COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA.
SEMINAR INTERNAȚIONAL (2006; București)**

**Participarea armatei României la apărarea colectivă
sub conducerea NATO și la PESA : seminar internațional :
București, 25-26 mai 2006 / Universitatea Națională de Apărare
“Carol I”. Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate.
București : Editura Universității Naționale de Apărare “Carol I”,
2006**

ISBN (10) 973-663-406-X; ISBN (13) 978-973-663-406-2

355(063)

*© Toate drepturile sunt rezervate Universității
Naționale de Apărare “Carol I”.
Responsabilitatea privind conținutul revine în
totalitate autorilor.*

ISBN (10) 973-663-406-X

ISBN (13) 978-973-663-406-2

CUPRINS

Salut de întâmpinare

General prof.univ.dr. Mircea MUREȘAN5

Mesajul Șefului Statului Major General

General prof. univ. dr. Eugen BĂDĂLAN..... 7

SECȚIUNEA I

Îmbunătățirea sinergiei dintre NATO și UE în dimensiunea apărării și securității

Sebastian HULUBAN 9

Misiunile Armatei României în cadrul apărării colective și coalițiilor

General prof.univ.dr. Mircea MUREȘAN 17

Conceptul NATO al Capabilităților Bazate pe Rețea (NEC) și asigurarea interoperabilității între statele membre

Gerard DONELAN27

Tendințe privind dezvoltarea capabilităților militare la nivel european

General de flotilă aeriană dr. ing. Ion-Eftimie SANDU33

DEZBATERI

.....53

SECȚIUNEA A II-A

Interoperabilitatea - factorul-cheie al apărării colective

General-locotenent dr. Sorin IOAN 67

Considerații asupra participării Armatei României la acțiuni colective

General-maior prof.univ.dr. Teodor FRUNZETI 73

Comitetul Internațional al Crucii Roșii și cooperarea cu NATO: un instrument internațional

Zoltan TOTH 87

**PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ
SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA**

***Solidaritatea euroatlantică față de spațiul de securitate din zona Mării
Negre***

Lector univ.dr. Janusz SOLAK 97

DEZBATERI

..... 105

ÎNCHIDEREA LUCRĂRILOR SEMINARULUI

..... 115

SALUTUL DE ÎNTÂMPINARE

adresat de Comandantul (Rectorul)
Universității Naționale de Apărare „Carol I”,
General prof. univ. dr. Mircea MUREȘAN

Doamnelor și domnilor,

Am onoarea să vă salut și să vă adresez bun venit la seminarul Centrului de Studii Strategice de Apărare și Securitate al Universității Naționale de Apărare „Carol I”.

După cum știți, în ultimii ani, activitatea de cercetare științifică din cadrul Universității Naționale de Apărare s-a intensificat și s-a diversificat. Acest lucru se exprimă atât în produsele cercetării științifice, cât și în modul de diseminare a acestora. În acest sens, anual, în instituția noastră, au loc sesiuni de comunicări științifice ale Universității, ale structurilor Universității și, evident, ale Centrului de Studii Strategice de Apărare și Securitate, componenta specializată a Universității în cercetarea științifică.

Rezultatele se văd deja în biblioteci, în procesul de învățământ, în modernizarea cursurilor, dar mai ales în procesul de transformare și modernizare a Armatei Române. Au apărut, de fiecare dată, volume consistente ce conțin comunicările prezentate și dezbaterile desfășurate cu aceste prilejuri, iar Buletinul Universității, revista „Impact Strategic” a Centrului și periodicul „Colocviu strategic” au devenit deja publicații prestigioase, cu valoare națională și internațională.

Seminarul de azi abordează o temă – „Participarea Armatei României la apărarea colectivă sub conducerea NATO și la PESA” – care deține locul central în strategia de transformare și, în general, în concepția de modernizare și întrebuițare a instituției militare, în procesul de integrare. Este și o provocare intelectuală, deoarece

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

abordează o problemă care, în practică, nu s-a aplicat niciodată. Ea se înscrie în efortul general de transformare făcut de Alianță și de Uniunea Europeană. Cum bine știți, Articolul 5 din Tratatul de la Washington și Articolul IV din Tratatul de la Bruxelles au creat acest concept de apărare colectivă, în jurul căruia s-au edificat două organizații de mare amplitudine – NATO și UEO -, ce vor gestiona, în viitor, mediul european și euro-atlantic de securitate. Ulterior, Uniunea Europeană a preluat, de la UEO, prin politica sa de securitate și apărare – PESA – acest concept elaborat în unitate și complementaritate cu Alianța Nord-Atlantică.

Considerăm că alegerea, pentru seminar, a unei asemenea teme a fost inspirată și oportună, iar dezbaterile vor fi, fără îndoială, consistente și utile, atât pentru procesul de învățământ din instituția noastră și din celelalte instituții de învățământ care abordează problematica apărării țării și a securității naționale, cât și pentru cei care se ocupă de transformarea și modernizarea Armatei Române.

Urez succes deplin lucrărilor seminarului!

MESAJUL ȘEFULUI STATULUI MAJOR GENERAL

*General prof.univ. dr. Eugen BĂDĂLAN,
Șeful Statului Major General*

Sesiunile anuale de comunicări științifice și seminariile Centrului de Studii Strategice de Apărare și Securitate din cadrul Universității Naționale de Apărare „Carol I” au devenit, deja, evenimente importante, tradiționale, cu ecouri în lumea științifică universitară și militară națională și internațională.

Contribuția Centrului de Studii Strategice de Apărare și Securitate la dezvoltarea culturii militare a personalului armatei și a tuturor celor care, într-o formă sau alta, pe diferite trepte de competență și responsabilitate, se ocupă de problematica securității și apărării naționale este remarcabilă. Zeci, chiar sute de studii, cărți valoroase, numeroase articole publicate în revista „Impact strategic”, dar și în alte reviste de specialitate, inclusiv în „Gândirea militară românească” se află pe masa de lucru a militarilor români, guvernanților și parlamentarilor, în biblioteci universitare și naționale, răspunzând unor cerințe de mare actualitate privind reflecția strategică, înțelegerea profundă a fenomenului militar contemporan, a filosofiei și fizionomiei de rețea, a strategiei de alianță, a dinamicii extrem de complexe a pericolelor, amenințărilor și riscurilor asumate sau impuse de evoluții imprevizibile, adesea haotice, cu schimbări bruște ale situației politico-militare și strategice, marcată semnificativ de crize intempestive și de fenomenul terorist, de noi tensiuni și vulnerabilități.

Toate aceste fenomene, unele greu de explicat și de înțeles, impun intensificarea activității de cercetare științifică, adâncirea reflecției strategice, dezvoltarea unei culturi strategice în domeniu, întrucât evoluțiile situației sunt extrem de rapide și de complexe, iar deciziile

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

și acțiunile privind transformarea armatelor și adaptarea oportună a structurilor de acțiune și de reacție militară și civil-militară la noile condiții cerute de securitatea prin cooperare, de procesul gestionării crizelor și conflictelor, de dinamica apărării colective, de conceptul strategic al Alianței și de Politica Europeană de Securitate și Apărare se cer argumentate științific, cu temeinicie și continuitate.

Astăzi, nu mai poate exista și rezista nimic sub semnul duratei în afara științei și, mai ales, a cercetării științifice. Desigur, și conceptul de apărare colectivă a evoluat. Ideea de apărare colectivă a vizat participarea la apărarea Europei conform Tratatului de la Bruxelles (articolul IV) și Tratatului de la Washington (articolul 5), prin care se stipulează că statele semnatare se obligă să-și asigure asistență în caz de agresiune pentru restabilirea securității. Politica Europeană de Securitate și Apărare are în vedere, de asemenea, o securitate europeană comună și o apărare europeană comună.

Aceste prevederi sunt de maximă generalitate. Ele nu desemnează formele și procedurile de acțiune, ci doar acțiunea ca atare. Desigur, numeroase alte documente se elaborează și se actualizează în permanență – acesta constituie și sensul conceptului de Alianță și al celui de Securitate și Apărare Europeană –, dar, dincolo de proceduri, este nevoie de o investigație profundă a fenomenelor care modelează acest concept, de permanența actului și argumentului științific.

În procesul de transformare a Armatei României, noi ne confruntăm semnificativ cu o astfel de necesitate, iar cercetarea științifică românească din domeniul securității și apărării, în consens cu cea europeană și euro-atlantică, ne-a ajutat și ne ajută foarte mult în identificarea, în stabilirea și ierarhizarea priorităților și a celor mai potrivite modalități de acțiune. Acest lucru s-a concretizat într-o strategie coerentă de transformare, pe care deja o punem în operă. Urmărim cu interes rezultatul dezbaterilor din cadrul acestui seminar și ne exprimăm convingerea că ele vor contribui substanțial, ca întotdeauna, la lărgirea orizontului epistemologic al cercetării științifice și învățământului superior din Armata României.

Urez succes deplin lucrărilor seminarului!

ÎMBUNĂTĂȚIREA SINERGIEI DINTRE NATO ȘI UE ÎN DIMENSIUNEA APĂRĂRII ȘI SECURITĂȚII

*Sebastian HULUBAN,
Departamentul pentru Integrare Euroatlantică și Politică de Apărare*

Onorat auditoriu,

Pentru început, voi face câteva remarci de ordin istoric în ceea ce privește evoluția relațiilor dintre NATO și UE. Menționez că, în mare măsură, prezentarea va face referire la evoluția relațiilor dintre NATO și Pilonul II (definit ca atare de Tratatul de la Maastricht) al UE, respectiv Politica Europeană de Securitate și Apărare (PESA).

În al doilea rând, voi face o trecere în revistă a actualului nivel al cooperării dintre cele două organizații internaționale, cu accent special asupra dimensiunii instituționalizate a cooperării.

Ulterior, voi încerca să propun un set de elemente care constituie, în opinia mea, bagajul de avantaje și obstacole ce stau în fața întăririi cooperării dintre NATO și UE, în contextul evoluțiilor din mediul de securitate internațional post-11 Septembrie 2001. Voi prezenta, în consecință, un set de precondiții ce ar putea sta la baza întării cooperării dintre cele două organizații.

Nu în ultimul rând, voi încerca să prezint, dintr-o perspectivă interdependentă, două din posibilele dimensiuni care să stea la baza creării unui nou cadru strategic de cooperare. Este vorba de variabilele geografice și funcționale.

Relațiile dintre cele două organizații internaționale, ce disting într-un mod atât de particular zona europeană și euro-atlantică, au debutat în perioada Războiului Rece. De fapt, au existat experți cu opinii radicale care au spus, cel puțin în cazul NATO, că Alianța a fost creată exclusiv ca răspuns la provocările de securitate generate de Războiul Rece și, în consecință, ar fi trebuit desființată la sfârșitul acestuia.

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

Sfârșitul Războiului Rece a condus la o realiniere de ordin strategic a priorităților celor două organizații. De pildă, încă din 1991, NATO a demarat o ambițioasă politică de transformare internă, cuplată cu o abordare ambițioasă de angajare către estul Europei, pe când UE și-a construit, tot în 1991, la Maastricht, propria Politică de Securitate Comună (PESC), iar ulterior o ambițioasă politică de angajare către Est.

Astfel că, în 1996, la Berlin, asistăm la crearea Identității de Securitate și Apărare Europene (ESDI). Summit-ul NATO de la Washington din 1999 a marcat lansarea Inițiativei privind Capacitățile de Apărare (DCI), demers ce intenționa ameliorarea problematicii capacităților europene de apărare, în contextul unui mediu de securitate din ce în ce mai volatil (de ex., conflictele din fosta Iugoslavie).

De cealaltă parte, la nivelul UE, Summit-ul Consiliului European de la Nisa (2000) prevedea aranjamente de cooperare între UE și statele membre NATO, nemembre UE, pentru ca, în 2001, după crearea PESA a UE, să asistăm și la primele contacte instituționalizate NATO-UE.

În istoria recentă a cooperării dintre cele două organizații, probabil că anul 2003 poate fi definit drept unul „magic”.

Astfel, imediat după necesara re poziționare strategică a celor două organizații în noul mediu de securitate creat de evenimentele de la 11 Septembrie 2001, în doar cinci luni (martie-iulie), NATO și UE au reușit să genereze mecanismele strategice ale cooperării, așa cum le avem, practic, și astăzi. Reușitele celor cinci luni din 2003 sunt, de altfel, cea mai bună dovadă a potențialului real de cooperare dintre cele două organizații.

După semnarea, în martie, a Acordului privind securitatea informațiilor, au fost încheiate Acordurile „Berlin plus”, fundamentul cooperării în domeniul planificării și operațional dintre NATO și UE. La câteva zile, a fost lansată deja prima operațiune UE (Concordia, în Macedonia) cu recurs la Acordurile Berlin plus. Așa cum știm, ea a fost urmată, începând cu decembrie 2004, de operațiunea EUFOR-Althea din Bosnia-Herțegovina.

Celelalte două inițiative comune NATO-UE ale anului 2003 au fost, desigur, crearea Grupului NATO-UE pentru capacități și, nu în ultimul rând, „Strategia comună pentru zona Balcanilor de Vest”.

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

Revenind la Acordurile „Berlin plus”, trebuie subliniată importanța acestora din perspectiva re poziționării strategice a celor două organizații internaționale în noul mediu internațional de securitate. Practic, Acordurile Berlin plus, prin cele patru dimensiuni, respectiv planificare, capacități (capabilități), operațional și comandă, demonstrează traseul pe care cele două organizații internaționale evoluează, atât separat, cât și în ceea ce privește cooperarea instituțională dintre ele.

În acest moment, aranjamentele de cooperare instituționalizată dintre NATO și UE au dobândit un grad de complexitate ridicat. Aceste aranjamente nu sunt, probabil, utilizate la maximum de potențial oferit de cadrul instituțional, lucru relativ ușor de înțeles, așa cum vom vedea ulterior.

La nivelul dialogului instituționalizat există următoarele mecanisme de cooperare: reuniunile comune NAC-COPS (la nivel de ambasador), reuniunile Comitetelor Militare NATO și UE, relația dintre Grupul Executiv de Lucru și Grupul Politico-Militar, relația dintre Secretariatul Internațional al NATO și Secretariatul General al Consiliului UE, Grupul comun NATO-UE pe capacități și aranjamentele de legătură reciprocă permanente ale celor două organizații.

Nu în ultimul rând, trebuie menționate domeniile în care cele două organizații cooperează în sfera dezvoltării capacităților și consolidării mecanismelor de planificare colectivă.

Un aspect important al cooperării în domeniul capacităților este relația PCC – ECAP, care include șase domenii Grupuri de Proiect Comune (avioane fără pilot, medical - spitale de campanie, transport aerian strategic, transport maritim strategic și alimentarea aeronavelor în zbor). Urmare a transferului către EDA al tuturor celor șase domenii de cooperare (PGs), de la 1 ianuarie 2006, este necesară revizuirea cadrului instituțional al cooperării (de ex., eventual NCAD-EDA).

Totodată, în context, trebuie menționată asistența oferită UE de către NATO în elaborarea Chestionarului Obiectivului Global 2010 (HGQ 2010).

În ceea ce privește posibilele puncte slabe ce pot afecta îmbunătățirea sinergiei dintre NATO și UE, mă voi opri doar asupra

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

acelora pe care le cred importante în ambele cazuri, nu și asupra celor particulare celor două organizații.

În primul rând, atât NATO, cât și PESA (Pilonul II al UE) sunt structuri inter-guvernamentale, în care importanța statelor membre este decisivă în procesele decizionale și dezbaterile strategice interne. Cu toții știm că organizațiile interguvernamentale au probleme specifice în activitățile de generare a consensului.

În al doilea rând, atât NATO, cât și UE pot fi numite veritabile comunități epistemice, respectiv organizații bazate pe un nivel înalt de expertiză (în domeniile securității și apărării), fiind veritabile structuri generatoare și procesoare de informație și cunoaștere. Cu toate acestea, organizațiile internaționale tip comunități epistemice tind să fie orientate către interior, să se individualizeze și să supraviețuiască autarhic și autonom.

În al treilea rând, datorită celor două caracteristici menționate mai sus (interguvernamentalismul și comunitatea epistemică), staff-urile internaționale ale celor două organizații sunt nu doar fundamentale, în ceea ce privește generarea consensului intern între membri. Secretariatele internaționale ale celor două organizații (NATO IS și Secretariatul General al Consiliului UE) sunt structuri birocratice autonomizate, care încearcă să se autoconsere, astfel că, nu de puține ori, au loc dezbateri legate de duplicarea atribuțiilor în domeniul securității și apărării între NATO și UE.

Deși ar putea fi găsite și alte posibile puncte slabe, care să afecteze consolidarea sinergiei dintre NATO și UE, în cele din urmă importanța acestora nu va avea cum să excedă numărul și consistența punctelor forte ale cooperării viitoare. Reușitele din 2003 sunt revelatoare în acest sens.

Probabil cel mai important element ce stă la baza unei abordări optimiste a întăririi sinergiei dintre NATO și UE este constituit de gradul înalt al percepțiilor comune referitoare la domeniul securității. Astfel, o simplă evaluare a documentelor strategice ale celor două organizații (Conceptul Strategic al NATO, Strategia de Securitate Europeană a UE etc.) ne arată că, în ambele cazuri, avem de-a face cu o abordare indivizibilă a securității, cu o definiție a acesteia într-un sens larg (cu

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

aspecte militare și nonmilitare), dar și cu o ierarhie asemănătoare a riscurilor și amenințărilor comune.

Mai mult decât atât, ambele organizații urmează, în linii mari, trasee relativ similare în ceea ce privește transformarea în termeni de capacități și instrumente de planificare. În acest sens, aș aminti doar dezvoltarea NRF și a Conceptului Grupurilor de Luptă Tactice (Battle Groups) ale UE, unde este, probabil, nevoie de o strategie comună de deconflictualizare în ceea ce privește conceptul de utilizare a forțelor, politica de rotire, standardele de instruire etc., dată fiind compatibilitatea NRF-BG în termeni de tipuri de misiuni, capacitate de reacție, caracter de multinaționalitate și grad de interoperabilitate.

După o evaluare comparată a avantajelor sinergiei NATO-UE în domeniul securității și apărării și a dezavantajelor ce ar putea sta în calea îmbunătățirii acestora, e necesar, evident, să dezvoltăm acel cadru conceptual ce permite o evaluare potrivită a potențialului viitor de cooperare.

Rămânând tot la nivel conceptual, este evident că, cel puțin în acest moment, sinergia NATO-UE în domeniul apărării și securității are nevoie de un nou impuls. Probabil că un cadru circumscris unor principii clasice de leadership strategic ar fi util în acest sens.

Relația NATO-UE are nevoie, în primul rând, de definirea unui set de priorități, care să creeze consensul în ceea ce privește urgența consolidării cooperării.

În al doilea rând, construirea unei coaliții de sprijin, în special, în rândul statelor membre, ar fi utilă în generarea unui astfel de sentiment al urgenței întăririi cooperării.

Evident, lucrul cel mai important într-un astfel de demers revine liderilor politici, care trebuie să construiască o viziune comună, de ordin strategic, a căii de urmat.

În cele din urmă, probabil, elementul cel mai important rămâne comunicarea, atât în interiorul fiecărei organizații, cât și comunicarea dintre ele, astfel ca posibilitățile generate de consensul inițial să nu fie pierdute.

În ceea ce privește viziunea, de pildă, unul din cele mai interesante principii din lumea relațiilor internaționale și a diplomației spune că,

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

atunci când ai o problemă de rezolvat, este bine să lărgesci contextul, pentru a evita capcanele unor detalii insurmontabile, ascunse de multe ori în cadre instituționale osificate. Această idee îi aparține lui Robert Cooper, director general în Secretariatul General al Consiliului UE și apărător cunoscut al conservării relației transatlantice, prin întărirea cooperării dintre NATO și UE, unul din consilierii Înaltului Reprezentant PESC (Javier Solana) al UE.

În ceea ce privește „lărgirea contextului”, în scopul obținerii unei mai bune perspective asupra ariilor în care sinergia dintre NATO și UE ar putea fi îmbunătățită, am ales două principale categorii sau variabile.

Mai întâi, cred că relația NATO-UE ar putea fi îmbunătățită prin generarea unor abordări strategice comune în zonele geografice în care ambele organizații și-au dezvoltat mecanisme de parteneriat de succes, deși până acum separat.

De pildă, așa cum am menționat anterior, NATO și UE și-au dezvoltat o strategie comună asupra Balcanilor de Vest încă din 2003. În acest moment, dat fiind succesul operațiunilor Concordia și Althea, precum și previzibila soluționare a problemei statutului provinciei Kosovo, ca să nu mai menționez actuala provocare adusă de rezultatul recent al referendumului din Muntenegru, NATO și UE au nevoie de o strategie adusă la zi pentru zona Balcanilor.

Pentru zona Mării Negre, încă nu există strategii bine trasate, de abordare regională din partea celor două organizații și tocmai de aceea se înregistrează un potențial major pentru lansarea unei abordări comune NATO-UE în această regiune de “frontieră” a ambelor organizații.

Mai mult, în zona Caucazului de Sud, arie învecinată Mării Negre, există deja conturate mecanisme instituționale clare de cooperare ale celor două organizații, cum ar fi politica specială de Parteneriate a NATO sau Politica Europeană a Vecinătăților (PEV) a UE. În plus, mecanismele NATO de Parteneriat, studiate comparat cu capitolele dedicate securității din Planurile de Acțiune ale PEV arată destule posibilități de abordare în comun a unora din probleme.

În zona Mării Mediterane și a Orientului Mijlociu, atât NATO, cât și UE au dezvoltat, fiecare pe aria sa de responsabilitate, parteneriate solide, așa cum sunt Dialogul Mediteranean și Procesul Barcelona, sau

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

Politica Europeană a Vecinătăților în dimensiunea ei sudică. În acest sens, de exemplu, intențiile UE de a dezvolta o dimensiune a securității și apărării în interiorul Procesului Barcelona, în aria mediteraneană, ar putea fi materializată în comun cu NATO, care, prin Dialogul Mediteranean, întâmpină probleme similare, cel puțin în sfera diplomației publice și a construcției mecanismelor de încredere cu statele partenere. Același lucru este valabil și în cazul statelor din Orientul Mijlociu și zona Golfului.

În cazul particular al Africii, pe de altă parte, trebuie menționat faptul că dorința NATO de a-și extinde aria cooperării către continentul african poate lua în calcul experiența UE în implementarea propriei strategii pentru Africa. Mai mult decât atât, aranjamentele de cooperare NATO – UE în ceea ce privește misiunile de asistență oferite Uniunii Africane în Darfur ar putea sta la baza unei mai bune coordonări, pe viitor, la nivel operațional, a celor două organizații.

Probabil că aplecarea exclusivă asupra dimensiunii geografice a cooperării nu ar fi suficientă fără încercarea de a dezvolta, de aici, o matrice dublată de aspecte funcționale pentru fiecare zonă geografică cu potențial în cooperarea NATO-UE. Cu alte cuvinte, pentru fiecare arie geografică menționată mai sus, date fiind particularitățile sale, ar putea fi dezvoltată o listă cu elemente funcționale specifice de cooperare.

Astfel, la nivel general, problemele legate de reforma sectorului de securitate, inclusiv a apărării, securitatea frontierelor și cooperarea în domeniul informațiilor (mai ales în contextul luptei internaționale împotriva terorismului) ar putea beneficia de abordări comune NATO-UE în relațiile cu partenerii. Nu trebuie uitat că, separat, ambele organizații au dezvoltate mecanisme de cooperare, practic, cu aceiași parteneri.

În privința aspectelor particulare ale dimensiunii funcționale a unei posibile matrici de cooperare NATO-UE, există cel puțin două aspecte la care aș dori să mă opresc.

Pe de o parte, în relația cu țările mediteraneene, atât NATO, cât și UE încearcă, din nou separat, dezvoltarea unor relații de parteneriat special și cooperare în combaterea terorismului și a proliferării armelor de distrugere în masă. Desigur, acest lucru include și cooperarea în domeniul schimburilor de informații, amintită anterior la domeniul

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

aspectelor funcționale generale.

Pe de altă parte, în ceea ce privește dimensiunea geografică estică a parteneriatelor celor două organizații, fără a exclude însă de aici dimensiunea sudică, mediteraneană, problematica securității energetice începe a fi discutată tot mai des la nivelul NATO și UE. Dat fiind faptul că ambele organizații acționează pe baza unei definiții largi a conceptului de securitate, dar și caracterul strategic al problematicii energiei în special pentru UE și țările europene membre NATO, ar fi util de explorat potențialul de cooperare la nivelul celor două organizații în acest domeniu, cu o aplecare clară asupra unui complex de securitate geografic care să includă regiunea Mării Negre și a Caucazului. Baza cooperării pe această dimensiune este deja creată, atât la nivelul NATO, prin discuțiile demarate pe acest subiect, cât și la nivelul UE, ca urmare a elaborării de către Comisia Europeană a Green-Paper-ului privind problematica energiei în UE.

MISIUNILE ARMATEI ROMÂNIEI ÎN CADRUL APĂRĂRII COLECTIVE ȘI COALIȚIILOR

General prof.univ.dr. Mircea MUREȘAN
Comandantul (rectorul) Universității Naționale de Apărare "Carol I"

Determinări ale evoluției misiunilor Armatei României

Începutul acestui secol găsește România în plin proces de reconstrucție a drumului său spre modernitate, în clubul marilor națiuni europene și americane, în rândul căruia s-a format, s-a întregit și s-a dezvoltat.

Integrarea euro-atlantică și europeană a națiunii române reprezintă nu doar o prioritate națională, ci și o șansă pentru dezvoltare și prosperitate, siguranță și liniște.

Integrarea europeană și euro-atlantică, în contextul intensificării efortului propriu de dezvoltare economică și socială, reprezintă, practic, singura cale directă și viabilă prin care țara noastră poate să acceadă atât la prosperitate, cât și la un sistem sigur și stabil de securitate. Coexistența în tandem a celor două aspirații a devenit obligatorie, pentru că nu pot exista progres social și bunăstare materială fără securitate individuală și colectivă.

Statele naționale rămân subiecte de drept internațional, dar se dovedește că, în complexitatea lumii contemporane, este din ce în ce mai greu ca fiecare dintre ele să-și ofere și să-și asigure, eficient și de sine stătător, răspunsuri adecvate tuturor problemelor cu care se confruntă. Pentru aceasta ele se asociază, pe moment sau pe termen lung, în vederea rezolvării unor subiecte comune. Acest lucru nu este nou. El s-a produs dintotdeauna, dar niciodată nu a avut o valoare integratoare ca în epoca globalizării. În multitudinea acestora, securitatea și apărarea constituie un segment deosebit de bine conturat.

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

Ne aflăm într-o epocă cu un viitor greu predictibil. Oamenii, națiunile, statele de drept, organizațiile și organismele internaționale create de acestea nu mai pot să rămână indiferente în fața unor conflicte armate, fie ele de joasă intensitate, fie înghețate pe motiv că nu sunt afectate în mod direct.

Binomul apărare națională – apărare colectivă

Una dintre funcțiile importante ale statului o constituie apărarea națională. Ea rezultă din dialectica extrem de dinamică, predominant conflictuală a lumii, din prezența războiului, ca fenomen social complex, cu determinări greu de gestionat. Apărarea națională continuă să fie acele măsuri de natură politică, economică, militară și de altă natură pe care le adoptă un stat pentru a-și proteja independența, suveranitatea și integritatea teritorială. Lezarea acestora ar reprezenta cele mai grave disfuncționalități pe care un stat le-ar putea suferi în promovarea intereselor sale.

Chiar și în epoca globalizării, apărarea națională are și va continua să aibă cel puțin două coordonate esențiale:

- apărarea individuală a statului politic împotriva agresiunii altor state politice;
- nu exclude asocierile cu alte state, în vederea atingerii obiectivelor propuse, adică apărarea colectivă.

Cele două coordonate și, în același timp, cele două dimensiuni ale apărării naționale nu sunt nici sectare, exclusiviste, nici imuabile, ci, dimpotrivă, ele devin, odată cu creșterea complexității și ostilității mediului de securitate, mai flexibile, mai transparente și, totodată, mai persuasive.

Aici intervine dimensiunea extinsă, cooperantă a apărării naționale, care permite și chiar impune internaționalizarea ei, deplasarea spre forme colective, comune, exprimate prin formule de asociere, care pot fi alianțe, coaliții, parteneriate etc.

În general, pot fi identificate cel puțin patru viziuni asupra apărării naționale, vis-à-vis de apărarea colectivă:

- apărarea națională este privită ca fiind opusă apărării colective, întrucât este un atribut inalienabil al statului;

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

- apărarea națională este privită ca suport, ca generatoare a apărării colective, întrucât sensul și rațiunea apărării comune sau colective sunt tocmai asigurarea inviolabilității frontierelor, securitatea, protecția și apărarea, prin participare comună, a statului de drept, a fiecăruia în parte și a tuturor;

-apărarea colectivă este complementară apărării naționale, întrucât, în contextul recrudescenței pericolelor și amenințărilor globale, are loc și o internaționalizare a riscului asumat, impus sau indus;

-apărarea colectivă este un produs al globalizării, întrucât globalizarea pericolelor, amenințărilor și vulnerabilităților impune și o globalizare a apărării statului de drept și comunității internaționale împotriva acestora.

Actuala legislație românească referitoare la apărarea națională și la apărarea colectivă se înscrie în acest cadru, chiar dacă nu dezvoltă toate coordonatele, toate dimensiunile și toate implicațiile celor două forme de apărare.

Dar Constituția României, la articolul 118, punctul 1, stabilind rolul armatei, asigură și cadrul legal suprem pentru apărarea colectivă: „Armata este subordonată exclusiv voinței poporului, pentru garantarea suveranității, a independenței și a unității statului, a integrității teritoriale a țării și a democrației constituționale. În condițiile legii și ale tratatelor internaționale la care România este parte, armata contribuie la apărarea colectivă în sistemele de alianță militară, participă la acțiuni privind menținerea sau restabilirea păcii”.

Organizarea apărării naționale este atributul statului român, dar nu mai poate fi tratată în afara apărării colective. Statutul de membru al NATO, obligațiile asumate față de ceilalți aliați, precum și ale acestora față de statul român impun această constatare.

Apărarea colectivă nu substituie apărarea națională, nu diminuează și nu diluează responsabilitățile statului de drept, ci, dimpotrivă, le sporește, le amplifică, le extinde la o dimensiune mai amplă, internațională. Fenomenul militar contemporan a evoluat în așa fel încât, astăzi, autoapărarea individuală este mai curând o situație de excepție la care s-ar putea apela când toate celelalte instrumente nu mai funcționează. Este situația pe care nici un stat nu și-o dorește în prezent.

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

Carta ONU susține și încurajează „dreptul inerent de autoapărare individuală sau colectivă în cazul când se produce un atac armat împotriva unui membru al Națiunilor Unite”.¹ De fapt, prin această prevedere, Carta ONU statuează dreptul la apărare națională și la asociere în vederea realizării acesteia.

Experiența principalelor tratate internaționale cu prevederi în registrul apărării a impus apărarea colectivă ca pe o formă complexă, extrem de diversificată și adaptată la realități istorice concrete. Rezumând, esența acesteia ar putea fi definită drept “... un aranjament, de obicei formalizat printr-un tratat și organizație între state participante care se implică în a sprijini apărarea unui stat membru, dacă acesta este atacat de un alt stat din afara organizației”.²

Între apărarea națională și cea colectivă există o relație biunivocă, întrucât acestea se intercondiționează reciproc. Scopul și obiectivele apărării naționale se pot realiza cu eficiență maximă în cadrul apărării colective. În NATO există state care nu au armate sau alocă sume mici în buget pentru apărare, dar beneficiază de apărarea colectivă.

Apărarea națională se poate constitui și în parte a apărării colective, atunci când toate obiectivele ei se regăsesc în cele ale apărării colective, cum este cazul primelor momente după declanșarea agresiunii până la proiectarea grupării principale de forțe a alianței (coaliției) în zona de conflict și intrarea ei în luptă. Pentru aceasta, apărarea națională în cadrul alianței (coaliției) se concepe și se planifică într-un sistem integrat, pe baza principiilor stipulate în actele normative elaborate de comun acord de statele participante.

Misiuni ale Armatei României în cadrul apărării colective și coalițiilor militare

Statutul României de membru al Alianței Nord-Atlantice oferă nu numai garanția securității și stabilității țării, dar și noi responsabilități și misiuni care decurg din acesta. Apărarea națională beneficiază, deopotrivă, de un suport euro-atlantic, care definește și realizează de facto și de jure apărarea colectivă, pacea, și de cel concretizat în Politica Europeană de Securitate și Apărare. Niciodată, în istoria ei, apărarea

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

națională a României nu a avut un suport atât de solid și o susținere atât de amplă și de temeinică.

Țara noastră participă în mod activ și eficient la misiuni NATO și UE în afara teritoriului național, întrucât funcțiile și atribuțiile apărării naționale se extind semnificativ în spațiul global și globalizat al gestionării crizelor și conflictelor. A participa la gestionarea crizelor și conflictelor, la combaterea terorismului, a efectelor catastrofelor și dezastrelor înseamnă, indiscutabil, a participa la prevenirea războiului, la controlul conflictualității, la asigurarea stabilității regionale și globale și, prin aceasta, la crearea aceluia mediu de securitate care să permită inviolabilitatea frontierelor, dezvoltarea economică și socială, progresul, prosperitatea, creșterea și consolidarea puterii țării și a factorilor de eficiență pentru apărarea națională. În noua epocă, nu există și nu poate exista apărare națională în afara acestui angajament colectiv, în afara acestor responsabilități internaționale.

În contextul politicii de transformare a Alianței, dominată de asiduitatea găsirii soluțiilor de combatere și eradicare a amenințărilor, atât la adresa comunității euro-atlantice, cât și a celor îndreptate asupra celorlalte state, o astfel de responsabilitate internațională devine definitorie, esențială. Țara noastră înțelege perfect o asemenea exigență și acționează în consecință.

În acest fel, România, prin armata sa, își asumă un rol activ și eficient în promovarea valorilor și obiectivelor Alianței, participând cu forțe importante la operații întrunite și multinaționale, sub conducerea NATO sau a coaliției la care a consimțit să ia parte.

Factorii de decizie politico-militară ai țării noastre, după o analiză profundă a capacităților reale de care vom dispune în următorii ani, au ajuns la concluzia că Armata României poate participa la asigurarea simultană a apărării teritoriului național și îndeplinirii angajamentelor asumate față de NATO, UE, organizații regionale și coaliții.³

Aceste două misiuni fundamentale ce revin organismului militar sunt tratate în mod unitar și responsabil. Chiar dacă formulate distinct, fiecare având rolul și locul ei în contextul acțiunii militare, ele constituie un tot și definesc un tip de comportament asumat în mod necesar. De aici, putem identifica și analiza sfera precisă și, în același timp, suficient

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

de flexibilă, de adaptabilă la noile condiții a misiunilor ce revin Armatei României în condițiile participării la acțiuni militare desfășurate în cooperare cu alte armate.

Una dintre misiunile cele mai importante ale Armatei României, ca ale oricărei armate naționale, o reprezintă respingerea unei agresiuni armate. Aceasta a constituit dintotdeauna misiunea fundamentală a Armatei României. Ea rămâne și în continuare așa, numai că, indiferent de situația creată, armata țării nu va mai fi singură, ci se va baza pe sprijinul aliaților. Din aceasta, nu rezultă că responsabilitățile noastre privind apărarea țării se vor diminua sau vor fi transferate Alianței. Rezultă că, în apărarea țării, Armata României va avea sprijinul total al Alianței. Această perspectivă are cel puțin două implicații majore:

-apărarea națională beneficiază de apărarea colectivă;

-perspectiva contopirii apărării naționale cu apărarea colectivă are o puternică funcție disuasivă, întrucât orice acțiune militară împotriva României este considerată atac împotriva Alianței și va fi tratată ca atare.

Evident, o astfel de realitate descurajează potențialii agresori, nu însă și organizațiile teroriste, care vizează, practic, toate statele Alianței Nord-Atlantice, alături de cele care fac parte din Uniunea Europeană.

Este vorba, de fapt, de un grup de misiuni. Acest grup de misiuni de respingere a unei agresiuni poate fi executat în două ipostaze:

Respingerea unei agresiuni armate pe teritoriul național. Dacă agresiunea se produce prin surprindere, pentru început, Armata României acționează cu forțele proprii (cele destinate NATO și cele de generare și regenerare), pentru oprirea și eventuala respingere a inamicului; ulterior, participă alături de gruparea de forțe aliată la respingerea și nimicirea inamicului pătruns.

Cea de a doua ipostază se referă la participarea Armatei României, pe teritoriul unui stat membru NATO sau al UE, pentru respingerea unei agresiuni armate efectuate împotriva aceluși stat, a unui grup de state, a Alianței, în ansamblu, sau a UE.

În ambele ipostaze, modalitățile de acțiune, procedurile de intervenție, regulile de angajare sunt riguros stabilite în cadrul Alianței și în cel fixat de PESA și actualizate în permanență.

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

Procesul de transformare a Armatei României, în cadrul căruia se urmărește și „trecerea de la conceptele specifice apărării teritoriale, în condiții de izolare, la apărarea colectivă”⁴, se înscrie în cel de transformare a Alianței și ține seama de aceste exigențe, prezentate mai sus. De asemenea, planificarea strategică și, legat de aceasta, întregul sistem de pregătire a armatei se desfășoară potrivit standardelor și exigențelor NATO, care dau rigoare și vigoare nu numai apărării colective, ci și apărării naționale.

Un alt grup de misiuni în cadrul apărării și securității colective se referă la îndeplinirea angajamentelor asumate față de NATO, de UE și de alte organizații regionale și internaționale, precum și în cadrul unor coaliții. Misiunile respective decurg dintr-o necesitate obiectivă a acestor vremuri și reprezintă cea mai eficientă modalitate de a construi, stabili și gestiona acel mediu de securitate care să prevină războiul și conflictul armat și să țină sub control crizele și tensiunile de tot felul. Astfel, apărarea colectivă, definită riguros și ferm în documentele NATO și în cele ale Uniunii Europene (respectiv, apărarea comună), își mută centrul de greutate spre securitatea colectivă, respectiv, spre securitatea comună.

În acest proces sunt puternic implicate atât strategiile directe de distrugere a centrelor vitale generatoare de terorism, de crize și conflicte, cât și strategiile indirecte de descurajare a înarmării și agresiunii armate.

În acest sens, Armata României participă la întreaga gamă de misiuni în cadrul NATO și UE, dintre care se detașează următoarele:

- participarea la apărarea colectivă a arealului NATO și/sau al UE și a fiecăruia dintre membrii Alianței, potrivit art.5 din Tratatul de la Washington și art.V din Tratatul de la Bruxelles, acesta fiind, de altfel, și sensul tradițional al conceptului;

- participarea la acțiunile de apărare împotriva terorismului, care presupun, pe de o parte, măsuri antiteroriste, adică, de protecție a sistemelor militare și civil-militare, a statelor, infrastructurilor, a persoanelor, colectivităților și instituțiilor împotriva atacurilor teroriste de orice fel și, pe de altă parte, desfășurarea unor acțiuni de combatere a rețelilor și organizațiilor teroriste și de eradicare a cauzelor și proceselor generatoare de terorism;

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

- participarea la îndeplinirea întregului grup de misiuni non-articol 5, de răspuns la crize și conflicte, de gestionare a crizelor și conflictelor, și la complexul de operații în sprijinul păcii.

Pe măsură ce noile pericole și amenințări la adresa securității naționale și internaționale, noile vulnerabilități și, respectiv, noile riscuri asumate s-au conturat mai clar, misiunile au devenit mai precise, în acest sens desfășurându-se și procesul transformării Alianței și cel de materializare a Politicii Europene de Securitate și Apărare. Cele dintâi produse ale acestei transformări, în planul creării unui cadru structurat de acțiune eficientă și reacție imediată, sunt Forța de Răspuns a NATO (NRF) și Forța de Reacție Rapidă a UE.

Astfel, pentru Forța de Răspuns a NATO, Armata României trebuie să dispună de:

- capacitatea de a acționa ca forță independentă pentru:
 - efectuarea unor acțiuni de evacuare a non-combatanților;
 - sprijinirea autorităților civile în caz de dezastre naturale, accidente nucleare, chimice sau biologice.
- capabilitatea de a acționa ca forță precursoare pentru:
 - asigurarea sosirii forțelor principale ale NRF în Zona de Operații Întreprinse, în mod direct, cu sprijinul națiunii-gazdă sau fără a beneficia de sprijinul acesteia;
 - securizarea liniilor de comunicații și a punctelor strategice.
 - posibilitatea de a îndeplini misiuni specifice unor forțe demonstrative.

Conform angajamentelor asumate de țara noastră față de UE, Armata României va participa la constituirea Forței de Reacție Rapidă a Uniunii Europene, unde va destina forțe pentru constituirea a două Grupuri Tactice de Luptă (Battle Groups-BGs). Misiunea lor generală constă în pregătirea condițiilor pentru intervenția „forțelor principale” (forțe de impunere sau de menținere a păcii), acționând, de regulă, autonom pentru o perioadă de până la 120 de zile.

Acestea sunt forme organizate, în cadrul NATO și UE, care definesc principalele misiuni în domeniul asigurării securității comune și în cel al apărării colective. Oferta de forțe a României pentru a participa la NRF și BGs și misiunile lor sunt judicios armonizate.

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

Tot în acest spectru foarte larg, dar și foarte precis, al cooperării internaționale, Armata României participă și va participa și în continuare, în cadrul unor coaliții, constituite din timp sau ad-hoc, pentru stabilizarea unor zone, pentru combaterea terorismului și îndeplinirea întregii game de misiuni specifice restabilirii și consolidării păcii.

Experiența dobândită de Armata României în acțiunile multinaționale desfășurate în ultimii ani scoate în evidență un spectru larg de misiuni pe care poate să le îndeplinească. Astfel, separarea forțelor aflate în conflict, dezarmarea lor, strângerea și depozitarea armamentului, munițiilor și materialelor explozive, asigurarea protecției și libertății de mișcare a factorilor de decizie politică și autorităților internaționale, protejarea populației de atacurile insurgenților, asigurarea securității obiectivelor politice și economice ale statelor care s-au aflat în conflict sunt doar câteva dintre acestea.

Chiar dacă, în cadrul coalițiilor, statul român dispune de o mai mare libertate, deoarece își oferă serviciile și pachetele de forțe de care dispune, fără a necesita investiții speciale deosebite, responsabilizările sale și misiunile pe care și le asumă trebuie îndeplinite cu aceeași rigurozitate. Este pusă în joc nu doar fiabilitatea soluției pentru teatrul respectiv, ci și credibilitatea statului și instituției sale militare în cadrul acțiunilor multinaționale. Așa se întâmplă și în Afganistan, și în Irak.

În fine, dar nu în ultimul rând, armata noastră participă la toate misiunile specifice acțiunilor militare post-conflict, pentru refacerea unor structuri și infrastructuri, pentru stabilizarea unor zone și pentru reconstrucția unor capacități guvernamentale, centrale și regionale.

Se conturează astfel, din ce în ce mai clar, o gamă foarte largă de misiuni care apropie foarte mult conceptele de apărare națională, apărare colectivă, securitate comună, securitate prin cooperare etc. Rolul Alianței și cel al UE, în acest proces de asigurare a securității, stabilității și apărării spațiului european și euro-atlantic se amplifică, se diversifică și capătă prioritate, dar nu împotriva statelor politice, a entităților statale, ci împreună cu acestea.

În concluzie, apărarea națională și apărarea colectivă – două concepte care marchează două epoci istorice, cea a realizării și consolidării statelor de drept și cea a globalizării, care fraternizează și

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

solidarizează statele de drept – sunt, în același timp, complementare, unitare, interdependente și pe deplin justificate. În acest context, gama misiunilor ce revin Armatei României își lărgeste spectrul, se modernizează și se adaptează permanent deciziilor politice ale statului. O rezultată a acestui proces o constituie transformarea Armatei în vederea asigurării “credibilității apărării teritoriului național, îndeplinirii angajamentelor asumate în cadrul apărării colective și participării la misiuni internaționale, în conformitate cu prioritățile și cerințele politicii externe”.⁵

NOTE:

1 *Carta ONU, art.51.*

2 http://en.wikipedia.org/wiki/colective_defense.

3 *Ministerul Apărării Naționale, Statul Major General, Strategia de transformare a Armatei României, București, 2005, p.14.*

4 *România, Președintele, Strategia de securitate națională a României. România Europeană, România Euro-Atlantică: pentru o viață mai bună într-o țară democratică, mai sigură și prosperă, București, 2006, p.30.*

5 *Ibidem.*

CONCEPTUL NATO AL CAPABILITĂȚILOR BAZATE PE REȚEA (NEC) ȘI ASIGURAREA INTEROPERABILITĂȚII ÎNTRE STATELE MEMBRE

*Gerard DONELAN,
Șef al Serviciilor Guvernamentale SES-ASTRA, Luxemburg*

Prezentarea pe care o voi face nu intenționează să fie prea tehnică, ci să genereze idei și opinii constructive.

SES ASTRA, cu sediul în Luxemburg, este o parte a celei mai mari companii de sateliți din lume. Dispunem de multă experiență și cunoaștere și de un mare grup de firme. De altfel, în prezent, controlăm 100% din acțiunile unei companii numite ND SatCom. De asemenea, asigurăm echipament de sateliți pentru Bundeswher-ul german și armata olandeză.

Reprezentăm cea mai mare companie de sateliți din lume, cu peste 41 de sateliți (ultimul a fost lansat în luna aprilie din Cape Canaveral, Florida), ceea ce reprezintă o flotă destul de importantă.

În ultima vreme, am auzit tot mai mult vorbindu-se despre Network Centric Capability. Dar ce înseamnă cu adevărat Network Centric?

NATO îl numește NATO Network Enabled Capability (NNEC), SUA îl denumesc Network Centric Warfare (NCW), iar Marea Britanie - Network Enabled Capability (NEC). Însă, ce înțelegem prin Network Centric Warfare? NCW constă în aplicarea unei forțe în rețea pentru a obține avantajul de luptă decisiv. Aceasta transpune superioritatea informațională într-o putere de luptă superioară. Marea Britanie definește aceasta printr-o capabilitate bazată pe rețea ce cuprinde elementele necesare pentru a furniza un efect militar controlat și precis, rapid și sigur. În centrul acesteia se găsesc trei elemente:

-senzorii, electronici sau umani, ce culeg informații;

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

- rețeaua, ce permite schimbul și exploatarea informațiilor;
- lovirea țintelor, pentru a furniza efectele.

Definiția de lucru a NATO

Ce înțeleg ei prin definiție de lucru? O definiție ce se modifică pe măsură ce învață și implementează Transformarea NATO. În aprilie, am avut șansa de a participa la o conferință la Bruxelles, unde fostul general-maior al aviației olandeze Ruud van Dam a avut o expunere asupra conceptului NNEC al NATO. În opinia sa, NNEC reprezintă abilitatea Alianței de a uni diverse componente ale mediului operativ, de la nivelul strategic, ce include și NATO HQ, până la nivelurile tactice, printr-o infrastructură de rețea și informații. Prin urmare, NATO are o viziune, și anume de a înfrunța schimbarea într-un mediu nesigur. Forțele NATO trebuie să fie adaptabile, responsabile, și, nu în ultimul rând, foarte vigilențe.

Sinergiile și cooperarea dintre capacități trebuie dezvoltate. Pentru a atinge acest deziderat, NATO trebuie să-și îmbunătățească capacitățile în domeniul comunicațiilor, schimbului de informații și colaborării, precum și eficiența în a oferi rapid soluții ad-hoc. Implementarea NNEC poate ajuta NATO să-și realizeze această viziune.

Însă, ce înseamnă aceasta cu adevărat? Înseamnă superioritate informațională. Operațiile recente au demonstrat necesitatea de a dispune de comunicații efective în teatru. Este necesară o coordonare mai bună între forțele distribuite, între cele internaționale: cele ale SUA, NATO și ale altor aliați, unde sunt incluse și autoritățile civile ale UE. Această necesitate este mult mai evidentă, atunci când NATO își desfășoară Forța de Răspuns, iar responsabilitatea va fi schimbată între națiuni.

În prezent, sunt cu mult mai multe date de schimbat, mai multe sunete și imagini. Acum este mult mai ușor de realizat acest schimb. Comunicațiile prin satelit asigură atât această capacitate, cât și NEC, care permite dezvoltarea interoperabilității între națiuni.

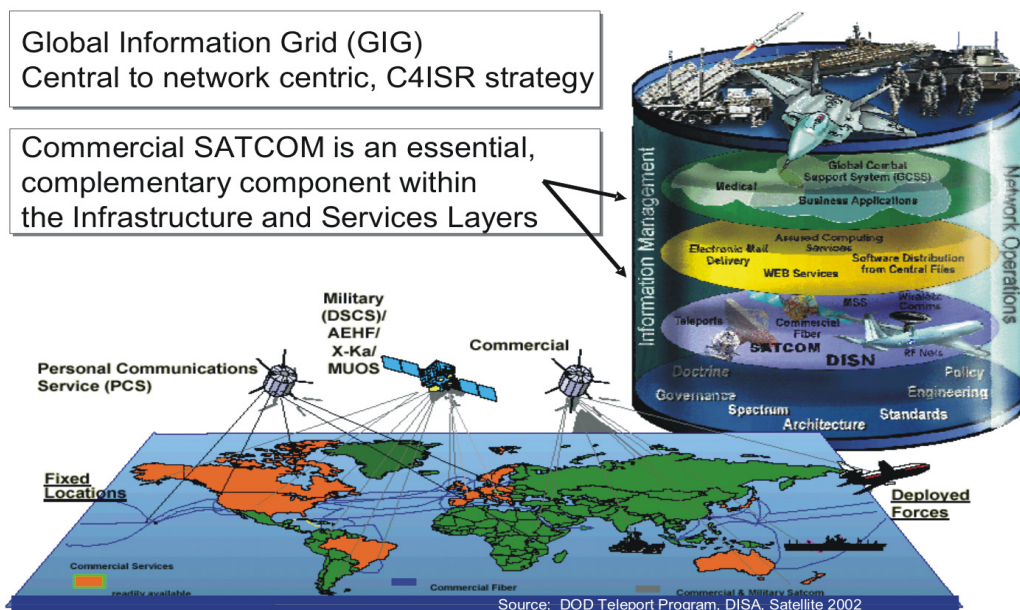
Operațiile militare în curs de desfășurare au crescut ca număr. Prin urmare, informațiile reprezintă cheia ce unește forțele navale, aeriene și terestre. Toate trebuie conectate prin satelit, informațiile ajun-

gând în postul de comandă. Network Centric Environment este necesar pentru a obține superioritatea informațională și a aduce toate elementele împreună.

Rolul comunicațiilor prin satelit

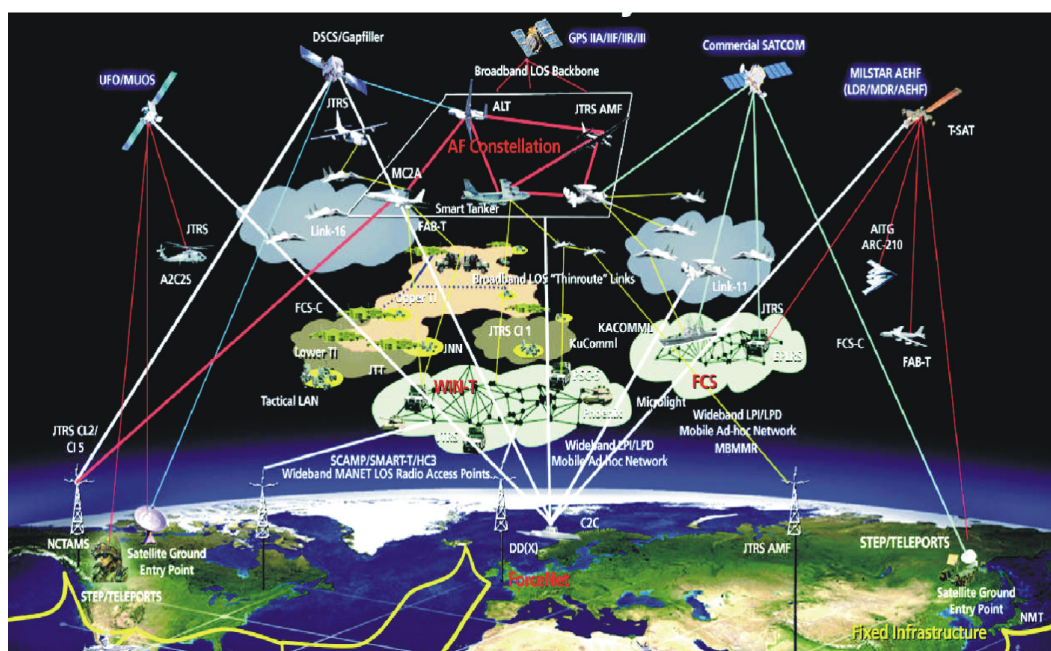
În ce mod asigură sateliții capabilitățile centrate pe rețea dorite de NATO? Sateliții conțin toate elementele necesare, legând împreună colectorii (senzorii), executanții și decidenții. Ei îmbunătățesc suportul pentru dezvoltarea întrunită, angajarea și susținerea forțelor. La nivel global, sateliții fac posibilă sporirea agilității decidenților, decizii mai rapide, permit inițiativa și coerența operațiilor de pe câmpul de luptă și, cel mai important, asigură interoperabilitatea.

The GIG concept

Aceasta este rețeaua de informații globală standard a SUA pentru NCW. Interoperabilizarea tuturor forțelor desfășurate va constitui un punct central al doctrinei NCW și al strategiei C4ISR. Conectarea și contopirea comunicațiilor într-o rețea pe care americanii o vor ubicuă.

Care este viziunea NATO? Din perspectiva SUA, NATO, ca parte a NNEC, are nevoie de un sistem de supraveghere aero-terestru, folosind vehicule aeriene fără pilot (UAV-uri) pe pământ. Acest sistem a fost asigurat printr-o soluție industrială transatlantică, propusă printr-un consorțiu, cunoscută sub denumirea de TIPS.

SES ASTRA este o companie de sateliți implicată în TIPS. Soluțiile TIPS constau într-o flotă mixtă de avioane de categorie medie, Airbus 321 (aceasta este nava-mamă), ce dispune de UAV-uri de altitudine mare și cu autonomie crescută. Această soluție asigură capacitățile critice pentru NRF, reprezintă cheia NNEC și va constitui o componentă a stațiilor terestre mobile și transportabile. Până în 2010 ar trebui să fie deja la o capacitate inițială de operare. Deci, aceasta este viziunea NATO.

Este foarte important în zilele noastre să includem și autoritățile civile, ca, de exemplu, în gestionarea traficului.

NATO Global Hawk, ce se conectează la nava-mamă prin satelit. NATO dorește să desfășoare două astfel de elemente, UAV-uri cu nava-mamă, astfel încât să fie capabilă să se desfășoare simultan în două teatre de operații. Prin urmare, capacitățile centrate pe rețea sunt foarte importante pentru NATO.

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

Tendențele curente ce susțin această interoperabilitate. Se vorbește tot mai mult despre Satellite Mobile Broadband (MBB). Sateliții sunt în cosmos departe de atacurile teroriste. Ei asigură o bandă largă. Au rate de transfer de date foarte mari, duble și, cel mai important, transmit și primesc date în mișcare. Nu vrem să ne oprim, ci vrem să ne mișcăm pe câmpul de luptă. Prin urmare, aceasta este o soluție foarte bună pentru operațiile bazate pe rețea, îmbogățirea informațiilor C4ISR de la luptător la comandă și invers. Trebuie să fim flexibili.

Este de remarcat o afirmație a generalului Joseph W. Ashy, din USAF, care spunea: „*comunicațiile prin satelit de calitate superioară sunt imperios necesare pentru a lupta și câștiga pe un câmp de luptă modern...*”

Comandă și comunicații în mișcare (C2OTM)

Abilitatea de a comanda și comunica în mișcare reprezintă un pas înainte spre capabilitățile bazate pe rețea. Personalul JSIC din Norfolk, Virginia, a înființat un nod central în Germania pentru Corpul V și a instalat un terminal mobil de mărimea unei valize în partea din spate a unui vehicul de comandă și control M4 (C2V). Acest vehicul mobil poate găzdui șase soldați. Tot ce trebuie ei să facă este să se conecteze printr-o rețea LAN fără fir la vehiculele și forțele aflate în teatru. Deci, avem o rețea mobilă în mișcare. Aceasta a fost proiectată special pentru a fi desfășurată în Irak și Afganistan. Acest vehicul, Humvee, poate fi conectat fără fir la alte dispozitive, precum laptop-urile și PDA-urile din dotarea trupelor din teren, ceea ce reprezintă un important pas înainte.

Ce ar trebuie să facem? Ar trebui să gândim pozitiv despre NNEC. Capabilitățile de rețea naționale sunt deja pe teren, iar NATO trebuie să le construiască. Procesele NATO, deși lente, sunt robuste și federative. Diversitatea soluțiilor pe care națiunile le pot oferi este foarte utilă. Implementarea NNEC poate duce la realizarea viziunii NATO. Pentru aceasta lucrăm și ar trebui să lucrăm împreună, spre a dezvolta interoperabilitatea în cadrul NATO. NATO nu ar trebui să reinventeze roata, ci să folosească avantajele oferite de națiunile din cadrul Alianței.

Mulțumesc foarte mult!

**PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ
SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA**

TENDINȚE PRIVIND DEZVOLTAREA CAPABILITĂȚILOR MILITARE LA NIVEL EUROPEAN

*General de flotilă aeriană dr. ing. Ion-Eftimie SANDU,
Locțiitorul șefului Departamentului pentru Armamente*

Sunt onorat să mă aflu astăzi în fața dumneavoastră și să vă prezint, cu această ocazie, câteva aspecte privind dimensiunile înzestrării Armatei României în contextul actual al aderării țării noastre la Uniunea Europeană.

Doresc, totodată, să adresez un mesaj de salut participanților la seminarul „Participarea Armatei României la apărarea colectivă sub conducerea NATO și la PESA”, organizat de Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate din Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, tuturor specialiștilor din mediile academice, universitare și științifice din România și din străinătate care participă la aceste activități, precum și tuturor reprezentanților companiilor românești și străine care activează în domeniul industriei de apărare.

I. Generalități

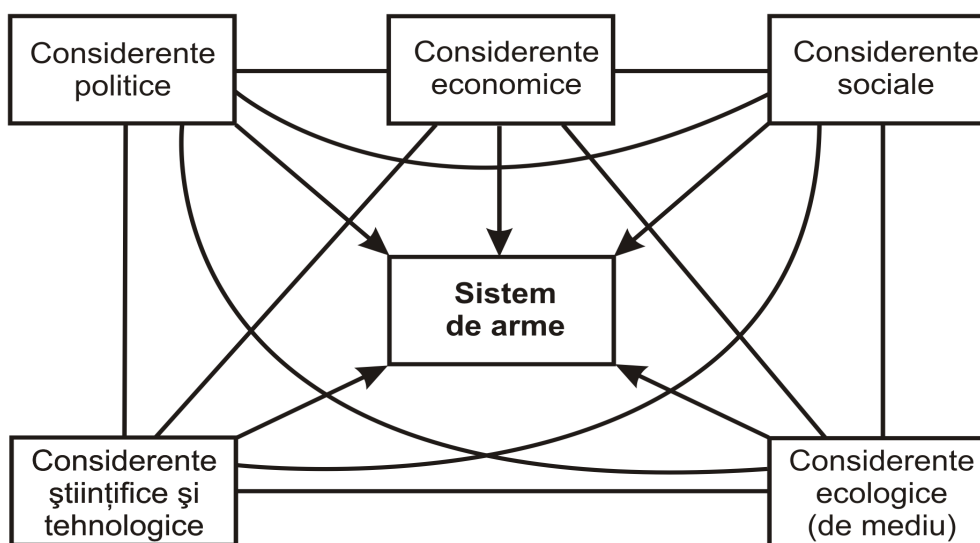
Politica de înzestrare a forțelor Armatei României, în acord cu conceptele și principiile moderne și practicile internaționale de achiziții de sisteme de armamente, are în vedere, pe de o parte, modernizarea tehnicii militare existente, iar, pe de altă parte, completarea cu tehnică și echipamente compatibile cu cele existente în înzestrarea armatelor țărilor membre NATO și ale Uniunii Europene, realizate atât în concepție proprie, cât și prin cooperare internațională cu firme recunoscute pe plan internațional.

La nivelul politicilor Uniunii Europene, știința și tehnologia sunt considerate adevăratele instrumente-cheie pentru viitorul european.

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

Pentru România, necesitatea de a impulsiona creșterea competitivității economice, în special în perioada 2007-2013, care reprezintă prima etapă a procesului postaderare, impune cerința esențială de a reduce și depăși decalajele tehnologice care o separă de restul statelor membre UE. Acest fapt impune ca obiectiv major realizarea unui mediu economic dinamic și competitiv, capabil să asimileze și să dezvolte domenii de înaltă tehnologie și să răspundă la cerințele strategice de dezvoltare pe termen lung, în contextul evoluției la nivel global a economiei bazate pe cunoaștere. Din această perspectivă, România este direct interesată să dezvolte capacitatea și să mărească competitivitatea sistemului de cercetare-dezvoltare și inovare, care trebuie să asigure infrastructura și resursele necesare pentru asigurarea și dezvoltarea pe plan intern a echipamentelor și dotărilor tehnice de înalt nivel.

Toate aceste acțiuni sunt transpuse în practică prin planificarea forțelor, a resurselor și a armamentelor, în cadrul unui sistem integrat de management al achizițiilor de sisteme de armamente, proces ce constituie o componentă importantă a politicii de apărare a statului român în domeniul realizării capabilităților militare necesare creșterii capacității de apărare a țării și asigurării interoperabilității structurilor armatei cu structurile militare ale țărilor membre NATO și ale Uniunii Europene.

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

În principiu, procesul de înzestrare și modernizare a armatei este influențat de fenomenul de globalizare, care implică multitudinea interdependențelor de natură politică, militară, economică, tehnologică, culturală, socială etc., care se stabilesc pe o scară tot mai largă între statele lumii, în mediul economic, politic și militar.

Strict din punctul de vedere al apărării, procesul de transformare a capacităților militare presupune analize profunde și evaluări de eficiență și eficacitate care să conducă la decizii coerente privind alternativele materiale posibile, referitoare, în principal, la trecerea rapidă la o nouă generație de tehnologii și sisteme și mai capabile să facă față amenințărilor viitorului, sau la alocarea de resurse importante, protecția personalului și resurselor, pentru întreținerea, operarea și modernizarea echipamentului existent, uneori cu o rată de învechire accelerată.

În aceste condiții, industria trebuie să devină capabilă să se adapteze la mediul politic, militar, economic și tehnologic în evoluție și să-și exploateze mai mult capacitatea proprie de adaptare la noile „reguli”, specifice economiei de piață, competiției tot mai acerbe în domeniul piețelor de desfacere, precum și tendințelor existente pe plan european și internațional, în domeniul cercetării, dezvoltării, producției și comerțului cu armament și tehnică de luptă.

Pentru derularea activităților de achiziție și modernizare de tehnică militară, în cadrul Ministerului Apărării Naționale, este prevăzută derularea de proiecte de dezvoltare și programe majore de constituire, pregătire, de modernizare, precum și programe de achiziții de sisteme majore, care vizează transformarea unor capacități militare, prin:

- modernizarea înzestrării în strânsă legătură cu cerințele operaționale și cu interesul național;
- modernizarea înzestrării armatei, corelată cu operaționalizarea unităților cuprinse în noile structuri de forțe;
- realizarea unei capacități de apărare credibile, prin creșterea nivelului tehnologic și a performanțelor tehnicii de luptă;
- realizarea capacităților de apărare și a interoperabilității tehnicii de luptă cu cea a țărilor membre NATO și UE;
- realizarea unor obiective internaționale asumate de România.

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

Având în vedere aceste transformări, înnoiri și modernizări cuprinzătoare, care presupun costuri deosebite și angajamente importante de fonduri publice, este important ca toate activitățile să fie foarte atent gândite, mai ales când acestea afectează capacitățile deja proiectate și angajate, procesele, procedurile, proiectele, programele, contractele în derulare, cu implicații viitoare la nivelul costurilor, performanțelor și riscurilor. Este necesar un profesionalism tot mai ridicat; cu alte cuvinte, este nevoie acută de experți militari, de cercetători, de ingineri, de economiști, de juriști, de specialiști diverși, precum și de manageri, nu numai de conducători și lideri militari.

În acest context, preocupările și rezultatele obținute în plan național în domeniul managementului sistemelor pe întreaga durată de viață, managementul proiectelor, programelor, contractelor, riscurilor asociate etc. sunt notabile.

În procesul de analiză și de adoptare a deciziilor privind managementul înzestrării armatei sunt avute în vedere mai multe elemente, și anume:

-strategia în domeniul politicii de înzestrare, reflectată în concepția generală privind capacitățile militare, precum și în obiectivele pe termen mediu și scurt în domeniul planificării forțelor, armamentelor și resurselor necesare dotării trupelor cu echipamente și tehnică de luptă;

-latura juridică și normativă, reprezentată de actele normative naționale și internaționale (care guvernează activitatea din domeniul economiei apărării și domeniului strict militar) și documentele juridice specifice, referitoare la achizițiile publice, care concură la procesul de înzestrare a armatei, precum și sistemul de ordine, reglementări, proceduri și instrucțiuni specifice domeniului achizițiilor care funcționează la nivelul Ministerului Apărării Naționale;

-noutățile tehnologice în domeniul militar și gradul de capacitate al industriei, ca bază de realizare, în perspectivă, a unor noi categorii de tehnică de luptă performante, la nivel mondial;

-resursele umane, materiale, financiare și informaționale disponibile, aprecierea obiectivă a acestora în raport cu necesitățile înzestrării armatei, luarea unor decizii bine fundamentate științific, care

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

să permită utilizarea lor cu maximă eficiență, în cadrul sistemului de planificare, programare, bugetare și execuție;

-ingineria sistemelor și procesul de achiziții, într-un sistem unitar, integrat, concentrate pe activitățile de management necesare pentru dezvoltarea unui sistem de armament, asigurând că acesta este proiectat corespunzător și are o logistică corespunzătoare, pentru a putea fi realizat, înșușit, utilizat, întreținut și scos din uz, fără a pune în pericol sănătatea luptătorului sau mediul înconjurător;

-transparenta achizițiilor, bazată pe egalitatea șanselor, rațională, desfășurată cu o birocrație redusă, dar în interiorul cadrului legal;

-cooperarea internațională, care trebuie să cuprindă o abordare globală de implementare, în corelare cu strategiile, procesele, procedurile și tendințele existente la nivelul Uniunii Europene și al NATO, concretizate în adoptarea unei poziții comune în definirea unei politici economice interne orientate către nevoile și cerințele operaționale specifice în materie de cooperare în domeniul armamentelor și securitatea aprovizionării cu produse și servicii în domeniul apărării.

Prin managementul integrat al achizițiilor de sisteme de armamente se înțelege un întreg proces complex de execuție, compus din: cercetarea, dezvoltarea, testarea și evaluarea, producția, instalarea la unitățile operative și definirea suportului logistic integrat, corespunzător, pe toată durata de exploatare a unui sistem de arme, până la scoaterea din uz și posibila valorificare.

Acest proces se derulează potrivit priorităților și planificării în realizarea capabilităților militare stabilite de utilizatorii finali – Statul Major General și categoriile de forțe – în conformitate cu angajamentele internaționale și contractele multianuale și în limita fondurilor alocate.

Activitățile privind managementul achizițiilor, al programelor majore de achiziții de sisteme și echipamente, al contractelor interne sau externe aferente, al relațiilor cu industria, al activităților de cercetare-dezvoltare pentru apărare, al cooperării internaționale în domeniul armamentelor și al asigurării calității la furnizorii MApN, în concordanță cu prioritățile stabilite, revin Departamentului pentru Armamente din componența Ministerului Apărării Naționale. Pentru realizarea acestor activități la un înalt nivel calitativ, Departamentul

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

pentru Armamente pune un accent deosebit pe respectarea nevoilor și cerințelor operaționale ale categoriilor de forțe armate, urmărind achiziționarea unor sisteme de armamente performante și asigurarea compatibilității și interoperabilității tehnice cu sistemele din dotarea statelor membre NATO și ale Uniunii Europene.

Promovarea cooperării internaționale în domeniul achizițiilor de echipamente militare, prin aportul de transfer de tehnologii de vârf și prin acordurile de compensare (offset), reprezintă una dintre cele mai eficiente căi de ridicare a nivelului general al performanțelor tehnicii militare, cu participarea industriei naționale. În calitatea sa, de autoritate de reglementare în domeniul achizițiilor din Ministerul Apărării Naționale, Departamentul pentru Armamente acționează pentru armonizarea cadrului legislativ național cu cel al Uniunii Europene, precum și pentru organizarea și desfășurarea procedurilor de achiziție a produselor și serviciilor necesare Armatei, ținând seama atât de necesitatea integrării tehnologiilor moderne, promovarea transparenței și competiției, utilizarea optimă a resurselor prevăzute, cât și de menținerea unui echilibru corespunzător între achizițiile din producția internă și cele din import.

Optimizarea proceselor privind achiziția sistemelor de armamente destinate înzestrării forțelor armate ale unei națiuni nu a fost, în sine, niciodată, o sarcină ușoară. Obținerea unui raport cost-performanță eficient, respectarea graficelor de realizare a componentelor tehnologice ale capacităților militare și asigurarea unui echilibru necesar între categoriile de forțe luptătoare, în condițiile unor inevitabile constrângeri majore de resurse financiare, umane și tehnologice, sunt cele mai dificile sarcini în domeniul planificării apărării, în subdomeniile de planificare a forțelor, armamentelor și logisticii operaționale. Se cunoaște, însă, că se obțin performanțe reale și se dovedește eficiența sistemului decizional în organizațiile în care există o echipă de conducere cu o viziune foarte clară asupra modalităților de atingere a obiectivelor și țintelor organizației și de adaptare la noile realități, există o gestiune riguroasă și rațională a tuturor categoriilor de resurse, precum și preocupări pentru perfecționarea managementului transformării și schimbării. Procesul de modernizare a înzestrării este unul continuu, motiv pentru

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

care este important să se asigure competențe și responsabilități clare și să se aplice în mod unitar reglementările privind achizițiile publice de produse, servicii și lucrări în Ministerul Apărării Naționale.

Misiunea principală a activităților de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică în domeniul apărării din România constă în asigurarea condițiilor ca sistemele de armament și tehnică militară dezvoltate și achiziționate pentru înzestrarea Armatei României să aibă înglobate cele mai noi realizări din domeniul științei, tehnicii și tehnologiei și să răspundă într-un grad cât mai ridicat cerințelor impuse de desfășurarea acțiunilor militare în teatrul de operații modern.

Activitățile de cercetare științifică în domeniul apărării au ca obiectiv prioritar dezvoltarea acelor capabilități militare care permit implementarea conceptelor generale ale strategiei de înzestrare a Armatei României, cu un accent special pus pe creșterea eficienței participării României la operațiunile multinaționale desfășurate în diferite zone geografice.

Menținerea ritmului, capabilității și competențelor cercetării științifice militare românești este și va fi o condiție vitală pentru asigurarea potențialului combativ al armatei în condițiile actuale.

II. Organizarea procesului de achiziții în Ministerul Apărării Naționale

Departamentul pentru Armamente este o structură centrală din Ministerul Apărării Naționale, cu atribuții și domenii de responsabilitate specifice, dintre care prezentăm, sintetic, următoarele:

- asigură managementul integrat al programelor majore de achiziții, potrivit procedurilor din Ministerul Apărării Naționale, în concordanță cu standardele NATO și ale Uniunii Europene în ceea ce privește procesele de achiziții de sisteme de arme, activitatea de cercetare și tehnologii, precum și cooperarea internațională în domeniul armamentelor;

- este autoritate tehnică de reglementare, contractare și derulare a achizițiilor publice în Ministerul Apărării Naționale, asigurând, totodată, desfășurarea activităților de certificare a calității la furnizori,

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

de cercetare-dezvoltare în domeniul militar, de protecție a proprietății intelectuale etc.;

-asigură realizarea concepției NATO privind abordarea joint în domeniul armamentelor și managementul centralizat al utilizării resurselor pentru înzestrare.

Organizarea structurală are la bază următoarele elemente:

a) Există trei consilii, care au fost înființate pentru buna funcționare a *Sistemului integrat de management al achizițiilor pentru apărare*. Acesta este bazat pe trei componente, în coordonarea unui consiliu:

-**sistemul de planificare programare, bugetare și evaluare (execuție)** (PPBE), asigurat de către Departamentul pentru Integrare Euroatlantică și Politică de Apărare (DIEPA) și coordonat de Consiliul de Planificare a Apărării - CPA;

-**sistemul de emitere a cerințelor** - asigurat de către Statul Major General, categoriile de forțe ale armatei, alte structuri beneficiare și coordonat de Consiliul de Supraveghere a Cerințelor - CSC;

-**sistemul de management al achizițiilor pentru apărare** - asigurat de către Departamentul pentru Armamente și coordonat de Consiliul de Achiziții - CODA.

b) Atribuțiile acestor organisme sunt diferite de cele ale Departamentului pentru Armamente și au un alt rol, bine conturat, în cadrul Sistemului integrat de management al achizițiilor pentru apărare, astfel:

-*CSC validează și aprobă*: Documentele cu Nevoile Misiunii (DNM) și Documentele cu Cerințele Operaționale (DCO).

-*CPA aprobă*:

i. Directiva de Planificare a Apărării;

ii. Programele de constituire, modernizare și pregătire ale Ministerului Apărării Naționale;

iii. Planurile anuale de modernizare;

iv. Proiectul bugetului anual;

v. Rapoartele privind stadiul de derulare a programelor de constituire, modernizare și pregătire ale Ministerului Apărării Naționale.

-*CODA aprobă*: documentele privind derularea programelor de achiziții.

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

c) Cele trei consilii sunt formate din reprezentanți cu atribuții de conducere în structurile ministerului, au rol decizional (deliberativ), și nu de execuție. Aceste consilii au activitate periodică, iar secretariatul lor este asigurat astfel:

- pentru CSC, de către Statul Major General;
- pentru CODA, de către Departamentul pentru Armamente;
- pentru CPA, de către DIEPA.

d) Consiliile nu pot avea calitatea de ordonator de credite și, respectiv, de autoritate contractantă, deci, nu pot organiza și desfășura proceduri de achiziție și nu pot încheia și derula contracte.

e) Departamentul pentru Armamente aduce la îndeplinire, cu respectarea legii, deciziile acestor organe deliberative.

III. Similitudini în organizarea și coordonarea procesului de achiziții

Departamentul pentru Armamente este structura similară/corespondentă a autorităților naționale în domeniul armamentelor existente în armatele țărilor membre NATO și ale Uniunii Europene (de ex.: SUA – Subsecretarul Apărării pentru Achiziții, Tehnologie și Logistică, UK – Agenția de înzestrare în domeniul militar, Franța – Direcția Generală pentru Armamente, Germania - Departamentul Înzestrare, Danemarca – Direcția Materiale, Italia – Direcția Națională Armamente, Spania – Direcția Generală Armamente și Materiale etc.).

Departamentul pentru Armamente, ca și alte structuri similare, este condus de personalități cu rangul de secretar de stat și reprezintă Directorii Naționali pentru Armamente în relația cu NATO și Uniunea Europeană.

Hotărârile în cadrul NATO privind realizarea în comun a proiectelor prioritare de înzestrare cu armamente la nivel NATO (AGS, MD etc.) se iau în cadrul Conferinței Directorilor Naționali pentru Armamente (CNAD).

CNAD coordonează activitatea în cadrul NATO – RTO, DAT și LTCR.

În cadrul Uniunii Europene - European Defence Agency (EDA) - hotărârile privind proiectele de cercetare, tehnologii, înzestrare, ar-

mamente, cooperare industrială se iau la nivelul ministrului apărării naționale sau al Directorului Național pentru Armamente.

IV. Agenția Europeană de Apărare

Agenția Europeană pentru Apărare (EDA) a fost creată pentru a răspunde exigențelor de depășire a unor neajunsuri majore ale sectorului european de apărare: alocarea unor resurse insuficiente, fragmentarea pieței, a standardelor și a cerințelor. Agenția își propune să acționeze ca un „**sistem integrator**”, creând un cadru propice pentru canalizarea voinței politice.

Avantajele comparative ale EDA față de inițiativele anterioare (de ex., WEAG) se referă la angajamentul la nivel înalt. EDA acționează pentru dezvoltarea întregii game de capacități de apărare, într-o abordare comprehensivă și sinergică. EDA își propune să promoveze proiecte de cooperare între statele participante (proiecte ad-hoc), aceasta fiind cheia depășirii fragmentării în domeniul apărării. Agenția va reprezenta însă doar catalizatorul acestor cooperări, inițiativa trebuind să vină din partea industriilor interesate.

Politica de colaborare, coerență și specializare în materie de capacități, promovată de EDA, va consolida poziția UE pe plan mondial, inclusiv în fața Statelor Unite. Uniunea nu poate supraviețui pe termen lung, dacă menține o fragmentare excesivă pe piețele echipamentelor de apărare.

Pe o astfel de piață, politicile de dumping sunt dificil de contracarat. UE și SUA au obiective comune legate de dezvoltarea capacităților europene de apărare. Tocmai de aceea, cooperarea transatlantică trebuie întărită.

Prioritatea majoră a Agenției în anul 2005 a fost reprezentată de convenirea Codului de Conduită în domeniul achizițiilor echipamentelor de apărare, în scopul creării unei piețe europene competitive la nivel mondial.

Agreat de miniștrii apărării la 21 noiembrie 2005 și urmând a intra în vigoare la 1 iulie 2006, Codul de Conduită va institui un mecanism interguvernamental, voluntar și transparent de achiziții publice. Se va

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

aplica contractelor ce depășesc valoarea de un milion euro, însă va excepta: echipamentele chimice, biologice, radiologice și nucleare (CBRN), echipamentele criptografice, programele comune, R&T. Rolul EDA va fi acela de implementare, monitorizare și raportare, în scopul revizuirii permanente a mecanismului.

Codul de Conduită va permite o relaxare a art. 296 TCE – ce exclude echipamentele de apărare de la regulile pieței unice, prin invocarea intereselor naționale de securitate – prin creșterea treptată a concurenței (*o abordare progresivă, și nu una frontală*) și va fi complementar demersurilor Comisiei (Cartea Verde adoptată la 11 martie 2005, intențiile de elaborare a unei Comunicări de interpretare a aplicării art. 296 TCE și a unei Directive de coordonare a procedurilor naționale în domeniul achizițiilor echipamentelor de apărare).

Pentru anul 2006 este prevăzută concentrarea asupra îmbunătățirii colaborării și creșterii bugetelor alocate științei și tehnologiei. Se impun decizii urgente în domeniu, un argument fiind reprezentat de decalajele existente între UE și SUA. Procentul de 5% din bugetele alocate cercetării destinat proiectelor comune în Europa trebuie crescut la 20%.

Urmarea deciziilor adoptate la Hampton Court, J. Solana a propus miniștrilor apărării reuniți la Innsbruck, în martie 2006, crearea unui Program de investiții comun în domeniul cercetării și tehnologiei, finanțat printr-un fond special, gestionat de EDA (fără a fi inclus în bugetul acesteia) și controlat de către statele contribuatoare. Propunerea, agreată de principiu, este detaliată, în vederea unor discuții mai aprofundate, cu ocazia CAGRE, din mai 2006, cu participarea miniștrilor apărării. Trebuie depășite reticențele exprimate de statele membre referitoare la pierderea controlului asupra fondurilor care ar urma să fie la dispoziția EDA (destinația acestora și perioada de fructificare, dat fiind că proiectele de cercetare se pot întinde pe zeci de ani).

Prioritățile Direcției de Armamente cuprind: crearea „blindatului de nouă generație” (AFV), raționalizarea Bazei de Testare și Evaluare în materie de Apărare (DTEB), standardizarea și dezvoltarea „soldatului viitorului” (Future European Soldier System).

În privința blindatelor (AFVs), se impun măsuri urgente, datorită problemelor de interoperabilitate ce rezultă din existența celor 23 de

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

programe diferite în cadrul UE. Vor fi necesare demersuri pe termen lung (2010-2015), iar ca primă etapă se dorește dezvoltarea unor subansamble și platforme comune. Până la sfârșitul anului 2006, se dorește realizarea unui studiu de fezabilitate în vederea realizării unui demonstrator tehnologic.

În privința dezvoltării „soldatului viitorului”, EDA are o abordare strategică. În acest sens, statele membre și industriile naționale trebuie să se orienteze spre o specializare aprofundată, astfel încât un stat să devină lider în câteva domenii. Prin urmare, vor fi construite „domenii de excelență în Europa”, care vor avea un dublu avantaj de eficiență și evitare a duplicărilor, reducând concurența nejustificată. În această logică, industriile mici nu vor fi excluse sau absorbite, ci vor avea o importantă valoare adăugată pe domeniile de nișă. Această abordare va conduce la un echilibru între companiile mari și cele mici și la o sinergie a tuturor piețelor europene.

V. Asociația industriilor aerospațiale și de apărare din Europa (ASD)

ASD acționează ca un punct unic de contact și expertiză pentru parteneri și acționari în fața instituțiilor europene. Pe baza strategiei adoptate prin acordul membrilor, Asociația face lobby pentru influențarea sau crearea legislației în sectoarele în care este specializată (aeronautic, spațial și apărare). Astfel, ASD are un dialog direct cu toate instituțiile UE (Comisie, Parlament European, Consiliu – Secretariatul General), EDA și reprezentanțele permanente ale statelor membre.

Asociațiile naționale sunt active pe lângă guvernele proprii pentru determinarea adoptării unei anumite poziții în cadrul Consiliului. Politica ASD este una profesionistă, urmărind cu exactitate influențarea unui număr suficient de mare de guverne pentru atingerea majorității cerute în Consiliu, în vederea adoptării proiectului legislativ. ASD este deschisă acceptării de noi membri, sunt acceptate doar asociații naționale care plătesc o contribuție anuală (proporțională cu numărul de angajați, dar nu mai mică de 11.000 de euro). Există posibilitatea agreării unui nou membru cu statut special, care să aibă o contribuție

simbolică. În acest caz, este permisă asistarea la toate sau la unele dintre comitetele Asociației, fără însă a avea drept de vot. Un astfel de statut este recomandat ca o perioadă tranzitorie, pentru a avea timpul necesar restructurării industriilor interne.

Lobby-ul exercitat de către ASD este uneori chiar „oficializat”. Două exemple în acest sens sunt reprezentate de formarea „Grupului de personalități” și ESRAB (EU Security Research Advisory Board), pentru aprofundarea cercetării în domeniul securității, în care reprezentanții ASD au o participare importantă.

VI. Caracteristici ale achizițiilor publice în UE

Directivele UE privind achizițiile definesc cadrul legal pentru achizițiile publice. Ele se aplică în cazul în care autoritățile și serviciile publice urmăresc să achiziționeze bunuri, servicii, construcții sau lucrări de construcție. Ele stabilesc procedurile de urmat anterior acordării unui contract a cărui valoare depășește nivelurile-prag relevante, cu excepția anumitor situații, de ex., determinate de confidențialitatea datelor.

Scopul reglementărilor unitare este să deschidă piața achizițiilor publice și să asigure mișcarea liberă a bunurilor și serviciilor în cadrul UE. În majoritatea cazurilor, acestea necesită competiție. Regulile UE reflectă și pun în vigoare abordarea „valoare pentru bani” a politicii guvernului în domeniul achizițiilor. Toate achizițiile publice trebuie să se bazeze pe VFM (definit ca o combinație optimă a costului pe toată durata de viață și a calității pentru a îndeplini cerințele utilizatorului), care trebuie realizat prin competiție, cu excepția unor situații bine argumentate.

Cu privire la achiziții, trebuie subliniat că, în cadrul UE, autoritățile publice pot alege între procedurile deschise și restrictive, dar pot utiliza procedura prin negociere în condiții limitate, descrise în regulamente specifice. Serviciile de utilități publice pot alege dintre cele trei tipuri de proceduri:

-procedura deschisă, în care toți cei interesați pot răspunde prin transmiterea unei oferte pentru contract;

-procedura restrictivă, în care se face o selectare a celor care răspund la publicare și numai cei selectați sunt invitați să trimită o ofertă

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

pentru contract. Aceasta permite cumpărătorilor să evite situația în care trebuie să trateze cu un număr copleșitor de ofertanți;

-procedura prin negociere, în care un cumpărător poate selecta una sau mai multe persoane cu care negociază termenii contractului. Un exemplu este acela când, din motive tehnice sau artistice, sau pentru protejarea unor drepturi exclusive, numai o anumită persoană poate îndeplini contractul.

Regulamentul tip european privind achizițiile definește criterii detaliate destinate evitării discriminării pe motive de origine dintr-un anumit stat membru și asigurării că toți furnizorii sau contractorii stabiliți în țări acoperite de reglementări sunt tratați în condiții egale. Criteriile acoperă:

-faza de specificații – cum trebuie specificate cerințele, evitarea numelor de marcă și alte referințe care ar avea ca rezultat favorizarea sau eliminarea anumitor furnizori, produse sau servicii – și cerința de acceptare a echivalenței.

-faza de selecție - respingerea sau selectarea candidaților pe bază de:

-dovadă că nu sunt necorespunzători din motive de faliment, condamnare penală sau neplata taxelor;

-starea lor economică și financiară (de ex., bilanțul anual dovedește soliditatea financiară);

-capacitatea lor tehnică (de ex., dacă vor fi dotați corespunzător pentru a îndeplini contractul și palmaresul lor este satisfăcător).

-faza de acordare a contractului – acordarea contractelor pe baza „prețului minim” sau a altor criterii prin care se determină ce ofertă este „cea mai avantajoasă din punct de vedere economic” pentru cumpărător. Politica guvernului este să folosească ultimul criteriu.

În procedurile deschise și restrictivă există restricții în utilizarea negocierii post-ofertă. Comisia europeană a emis o declarație despre negocierile post-ofertă, în care interzice orice negociere privind prețul: „În procedurile deschise și restrictive sunt interzise orice negocieri cu candidații sau ofertanții cu privire la aspecte fundamentale ale contractelor, diferențe care pot distorsiona competiția, și în particular cu privire la prețuri, totuși, se pot purta discuții cu candidații sau ofertanții

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

numai în scopul clarificării sau suplimentării conținutului ofertelor acestora sau a cerințelor autorităților contractante și cu condiția că aceasta să nu implice discriminare”.

În executarea contractului, mijloacele principale, în cazul unei încălcări a regulamentului tip european sau a altei legi a UE în vigoare, precum Tratatul, sunt următoarele:

-acționarea în instanță, de către furnizori sau contractori, a cumpărătorilor, în mod individual;

-acționarea statelor membre la Curtea Europeană de Justiție, de către Comisia Europeană.

Rezultatul poate fi suspendarea procedurii incomplete de acordare a contractului sau anularea deciziei în cazul unei astfel de proceduri. Tribunalul are, de asemenea, competențe în a acorda daune. În situația în care un contract a intrat în vigoare, singura despăgubire pe care o poate da tribunalul este acordarea de daune.

VII. Implicații și direcții de acțiune în cercetare și industria de apărare

Pentru a fi pregătită să fie un membru activ în cadrul EDA încă din momentul aderării la UE, România trebuie să decidă asupra direcțiilor sale strategice de specializare în domeniul capacităților de apărare. În condițiile existenței unor structuri industriale depășite din punct de vedere tehnologic, România poate adopta o strategie de dezvoltare a unor tehnologii de nișă, pentru a fi competitivă la nivel european. Orientarea către domeniile prioritare, stabilite prin programul anual al EDA, complementată cu o susținere eficientă a domeniului cercetare-dezvoltare și inovare, ar putea conduce la o consolidare a sectoarelor furnizoare de capacități de apărare.

De aceea, primul pas în direcția implicării în „mecanismul european” este afilierea la ASD. Spre deosebire de EDA, aceasta poate fi făcută încă înaintea aderării la UE. Este necesară însă constituirea unei asociații naționale care să cuprindă principalii producători din industria de apărare.

În această fază, obținerea statutului special de observator ar avea avantajul prezenței în cadrul ASD și familiarizării cu activitatea Asociației,

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

concomitent cu restructurarea necesară pe plan intern și creșterea investițiilor în cercetare și tehnologii pentru securitate și apărare.

În acest sens, în baza *Instrucțiunii privind managementul activităților de cercetare științifică pentru tehnică și tehnologii militare I.1000.5*, cercetarea în domeniul apărării se poate realiza și în unități de cercetare din afara Ministerului Apărării Naționale, în instituții de cercetare publice, în laboratoarele industriale sau în universități, ceea ce permite acestora să fie prezentă în zona tehnologiilor cu dublă utilizare, înlesnind transferul în ambele sensuri.

Această legătură se realizează prin:

a) Consiliul Cercetării Științifice pentru Tehnică și Tehnologii Militare;

b) Comisiile de specialitate ale Colegiului Consultativ pentru Cercetare - Dezvoltare și Inovare din Ministerul Educației și Cercetării;

c) Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci, Oficiul Român pentru Drepturile de Autor;

d) Planul Național de Cercetare, Dezvoltare și Inovare, coordonat și finanțat de Ministerul Educației și Cercetării.

Astfel, unitățile de cercetare din structura Departamentului pentru Armamente (Agenția de Cercetare pentru Tehnică și Tehnologii Militare și Academia Tehnică Militară) au constituit consorții cu agenți economici și au participat la competițiile organizate în cadrul Programelor RELANSIN, AEROSPAȚIAL, MATNANTECH, SECURITATE pe proiecte de cercetare-dezvoltare.

În vederea creării condițiilor de participare la proiecte internaționale, în consorții cu agenții economici din industria românească, în cadrul viitorului program european FP 7, la inițiativa Departamentului pentru Armamente, a fost lansat programul SECURITATE, similar *Acțiunii Pregătitoare* pentru FP 7, care se desfășoară în statele membre ale Uniunii Europene.

De asemenea, unitățile de cercetare ale MApN, în parteneriat cu agenții economici, au depus proiecte în cadrul programului Cercetare de Excelență, care se află în plin proces de evaluare a proiectelor.

În concepția NATO, în cadrul procesului de transformare a Alianței, componenta înzestrării reprezintă elementul dinamic care

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

antrenează importante resurse umane, tehnico-economice și financiare, în scopul punerii în practică a programelor de cercetare-dezvoltare, pornind de la necesitatea menținerii unei capacități de luptă ridicate.

De aceea, este nevoie de un management riguros, eficient, de programare și planificare coerentă, pentru că înzestrarea cu tehnică de luptă trebuie să se facă în mod organizat, în cadrul unor programe specifice, care se derulează după o procedură verificată, cu procese clar definite, de cele mai multe ori, pe perioade îndelungate de timp și necesită alocării bugetare pe parcursul mai multor exerciții financiare. Costurile ridicate pe care le presupun aceste programe necesită, în cele mai multe cazuri, acordul guvernamental sau parlamentar.

Tendința pe plan internațional este de reducere a participării financiare a statelor în industria de apărare, acestea păstrându-și rolul de regulator în domeniu. Relațiile economice din industria de apărare sunt proiectate, prin intermediul diplomației, peste granițele naționale de către însuși statul care, până de curând, le considera parte a suveranității sale.

Datorită complexității și aspectelor legate de compatibilitatea sistemelor tehnice militare, dar și din considerente financiare, unele state optează pentru programe de modernizare a sistemelor existente în dotare.

Modernizarea înzestrării la standardele NATO reprezintă un proces complex, atât din punct de vedere al achiziției de sisteme de armament și echipamente, cât și al suportului logistic integrat corespunzător acestora, pentru a se asigura operaționalizarea forțelor. Aceasta presupune:

- modernizarea tehnicii din dotare, cu participarea industriei autohtone, pentru încadrarea în standardele NATO și realizarea obiectivelor forței;

- achiziționarea de tehnică militară și integrarea tehnologiilor moderne de fabricație în cadrul tehnologiilor autohtone;

- achiziția unor categorii de tehnică militară din import pentru care nu sunt condiții sau nu este rentabil să fie realizate în țară.

Politica Ministerului Apărării Naționale în domeniul armamentelor și al înzestrării este determinată de necesitatea de a asigura categoriilor de forțe ale armatei și celorlalte structuri ale ministerului echipamentele și

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

sistemele de armament de care au nevoie, la timp și cu cel mai bun raport cost/performanță/calitate. În acest context, dialogul la toate nivelurile și realizarea unui parteneriat cu industria de apărare sunt esențiale pentru a se obține cele mai bune rezultate în cadrul managementului resurselor, produselor și pentru apărare. Această conlucrare cu industria este în sine un aspect important al politicii industriale naționale, care se va menține atât timp cât industria va fi și va mai putea să fie implicată în asigurarea produselor și serviciilor necesare și la standardele cerute de factorii militari.

Propuneri de acțiuni prioritare:

-Redefinirea cadrului general național al industriei de apărare (fosta comisie interministerială de coordonare a producției de apărare) cu sarcini specifice de asigurare a coerenței politicii economice și industriale pentru apărare;

-Înființarea Asociației Producătorilor din Industria Românească Aerospațială și de Apărare (APIRAA), recunoașterea formală de către Guvernul României și afilierea urgentă la ASD;

-Elaborarea unui studiu privind direcțiile strategice de specializare a României și industriei naționale în domeniul capacităților de securitate și apărare, în corelare cu obiectivele prioritare la nivelul NATO și al UE;

-Identificarea problemelor strategice pe baza analizei SWOT combinate a sectorului industriei de apărare, privat și de stat;

-Elaborarea strategiei de re tehnologizare a industriei de apărare, cu accent pe dezvoltarea bazei tehnologice, pe domeniile de excelență, pe capacitățile de testare și evaluare (independente sau comune cu MApN), pe strategiile de producție și cercetare de piață;

-Îmbunătățirea colaborării între ministerele implicate și creșterea bugetelor alocate activităților de dezvoltare de noi tehnologii-cheie în domeniul securității și apărării;

-Adoptarea unei poziții naționale comune în definirea unei politici economice interne orientate către nevoile și cerințele operaționale specifice în materie de securitatea aprovizionării cu produse și servicii, sigure și stabile, în domeniul apărării;

-Dezvoltarea de relații de parteneriat cu industria autohtonă de

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

apărare, bazate pe o politică guvernamentală proactivă în domeniul economico-industrial;

-Asigurarea susținerii financiare a participării unor reprezentanți ai MApN sau MEC (detașați de la MApN) la NAMSA și IC din cadrul NATO.

Mediul strategic va continua să se schimbe, ca, de altfel, și prioritățile militare, ceea ce va conduce la o revizuire continuă a politicii economice naționale, a dimensiunii economice a politicii Ministerului Apărării Naționale în relația cu industria de apărare, pe măsură ce condițiile evoluează, în contextul unei largi consultări cu reprezentanții acesteia.

Dacă activitatea de achiziții permite înzestrarea forțelor armate cu echipamente și servicii performante la nivelul resurselor disponibile, cu participarea unei industrii naționale competitive și de înaltă performanță, care aduce beneficii economiei și bazei tehnologice și științifice naționale, atunci politica economică și industrială a Ministerului Apărării Naționale are sens și, cu atât mai mult, atât sectorul de securitate și apărare, cât și industria de apărare își vor realiza obiectivele.

Funcția determinantă a industriei de apărare și participarea la asigurarea componentei economice, politice și strategice a reacției la orice fel de agresiune, poziția geostrategică și proximitatea noilor limite de „granițe euro-atlantice”, vectorii principali ai amenințării, totuși neschimbați, precum și obiectivele programelor de înzestrare ale sectorului apărare, ordine publică și siguranță națională, în perspectiva integrării euro-atlantice treptate, **presupun implicarea directă și participarea activă a industriei**, și nu **expectativa prelungită a producătorilor**, în obținerea unor puncte de vedere politice care să le susțină așteptările, dar care, sigur, nu le vor rezolva problemele de fond, legate de re tehnologizare, cercetare, producție, export, management și cooperare internațională.

Voința politică este utilă în asigurarea unei strategii coerente, durabile și credibile privind viitorul economic și industrial al țării, în stabilirea direcțiilor și alianțelor economice și politice necesare, în găsirea și alimentarea de noi piețe de desfacere, în stabilirea destinului industriei de apărare autohtone, într-un nou mediu puternic concurențial, globalizat, predominant euro-atlantic.

**PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ
SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA**

DEZBATERI SECȚIUNEA I

General-maior prof.univ.dr. Teodor FRUNZETI (T.F.):

Am câteva, să nu le spun întrebări sau precizări, ci comentarii la unele dintre problemele prezentate aici, și aș începe cu prima prezentare, cea a rectorului acestei prestigioase instituții, domnul general Mureșan.

S-a făcut referire, în prezentarea domniei sale, la misiunile armatei României în cadrul apărării colective și al coalițiilor. Vreau să precizez că misiunile Armatei României, în momentul de față, respectând cadrul juridic în vigoare și baza Legii de planificare a apărării, sunt prevăzute în Directiva de planificare a apărării, care este un document politico-militar, aprobat de ministrul apărării naționale. Acest document decurge, la rândul său, din Strategia militară, din celelalte documente, din Strategia de securitate națională, din Strategia de apărare națională, care, în momentul de față, este în curs de elaborare. Dar, Directiva de planificare a apărării există, ca atare, e un document în funcțiune și se află deja la un număr impresionant, ne apropiem de zece. Cert este că nu există nici un fel de contradicție între ceea ce prevede Directiva de planificare a apărării referitor la aceste misiuni și modul în care strategia de transformare a armatei prevede modalitățile de eficientizare a acțiunilor militare, a modului în care participă Armata României la misiunile stabilite prin documentele prevăzute de Legea de planificare a apărării.

Mai mult decât atât, trebuie să arătăm că structurile de forțe pe care armata noastră, pe care România le pune atât la dispoziția NATO, cât și a UE sunt aceleași, deci, vorbim de aceleași structuri, iar aceasta nu este numai o soluție pe care o adoptă România, fiindcă, în general, toate țările care sunt și membre ale NATO și membre ale UE au o aceeași viziune și o aceeași soluție de rezolvare, adică, aceleași forțe participă la ambele organizații.

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

Este adevărat că, pentru NATO, avem două tipuri principale de misiuni, și anume, acele misiuni care sunt sub incidența Art.5 din Tratatul de la Washington și care sunt misiunile de apărare colectivă, și mai avem misiuni „Non-Articol 5”, adică cele care sunt în afara Art.5, care, în general, sunt misiuni de răspuns la criză sau misiuni de stabilitate, fiindcă se pot încadra în oricare din aceste două mari concepte.

În ceea ce privește UE, misiunile la care am putea participa – noi deja participăm la unele misiuni de stabilitate ale UE, dar, începând de anul viitor, când vom fi membru al UE, vom participa la întreaga gamă de misiuni -, așa cum a arătat, aici, domnul Huluban, acestea acoperă un alt spectru decât cele pentru NATO. Este vorba, în primul rând, de misiuni tip Petersberg, care sunt misiuni de orice tip, mai puțin cele de participare la un război de mare intensitate, mai puțin acțiunile de luptă de mare intensitate.

În esență, este vorba tot de misiuni de stabilitate, iar ca să merg un pic mai departe, la cea de-a doua prezentare, fiindcă vreau să mă refer și la aceasta, modul în care UE poate utiliza capabilitățile NATO, cele stabilite prin acordurile Berlin Plus au în vedere utilizarea, în primul rând, a structurii de comandă a NATO, întrucât UE, în momentul de față, nu deține o structură de comandă proprie, care să poată lua sub comandă structuri militare pe care să le operaționalizeze, să le utilizeze în operații militare.

În același timp, trebuie să arătăm că, de fapt, misiunile pe care le pot operaționaliza NATO, pe de o parte, și UE, pe de altă parte, sunt întru totul complementare și în nici un fel conflictuale. Deci, faptul că NATO este în măsură să desfășoare acțiuni de luptă de mare intensitate în baza Art. 5, iar UE numai misiuni de stabilitate, de răspuns la crize, așadar, nu misiuni de mare intensitate, arată de la început că tipurile de misiuni sunt complementare, și nu conflictuale. Prin urmare, sarcinile militare ale acestor două organizații, în esența lor, sunt complementare.

Faptul că, pe baza acordurilor Berlin Plus, UE utilizează capabilitățile NATO arată, de asemenea, un element de sinergie în plus, iar faptul că procedurile de stat major și administrative utilizate de structurile sub comanda sau sub conducerea UE sunt, în fond, procedurile de operare ale NATO, întrucât UE nu are proceduri de operare proprii,

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

aduce un element nou, un nou argument pentru această sinergie. Mai mult chiar, sistemul de evaluare și de certificare al forțelor pentru UE este același ca și pentru NATO, întrucât nici în acest domeniu UE nu are proceduri proprii, însușindu-le pe cele ale NATO.

Din punct de vedere al capabilităților militare, al misiunilor pe care structurile fiecăreia din cele două organizații internaționale le pot îndeplini, putem concluziona că există o sinergie deplină.

Este însă loc de mai bine, în ceea ce privește aspectele politice ale celor două instituții, respectiv în ceea ce privește pilonul doi al UE, adică Politica Externă și de Securitate Comună. Cu referire strictă la PESA, la Politica Europeană de Securitate și de Apărare sau, așa cum este denumită în Tratatul constituțional al UE, Politica de Securitate Comună, vom vedea, în măsura în care Tratatul constituțional va fi scos din acest „dezgheț” provizoriu în care se află în prezent, în ce fel va evolua acest concept. Cert este că, în ceea ce privește partea operațională și partea militară a celor două organizații, lucrurile sunt mai bine coroborate decât în ceea ce privește aspectele politice ale celor două instituții.

Referitor tot la această sinergie, trebuie spus că, în ceea ce privește contribuția României la PESA, în special la cele două concepte specifice UE, și, mai ales, la unul dintre ele, la care s-a făcut referire aici (la Politica Europeană a Vecinătăților), se poate adăuga că există și un alt concept, care îl completează în mod fericit pe acesta, cel de “regional ownership”, ce constă în aceea că soluțiile pentru problemele specifice diferitelor regiuni ale Europei sau ale spațiului euro-asiatic (ceea ce în termeni generici se numește Eurasia) trebuie să vină, în special, din zonele la care se face referire. Deci, nu trebuie impuse sau nu trebuie găsite soluții de către altcineva, ci de către cei care ei înșiși au de rezolvat sau se confruntă cu această problemă. Se pot găsi, astfel, soluții mai nuanțate, mai echilibrate și mai aproape de necesitățile celor în cauză, și nu să se vină cu soluții din exterior, mai puțin flexibile, mai puțin adaptate fiecărei situații concrete. Aceasta este o politică de abordare a UE în ceea ce privește, în general, situațiile conflictuale, conflictele înghețate, toate problemele litigioase din zona sa interes.

Locotenent-colonel Marius ROȘCA (M.R.):

Am două întrebări pentru domnul Huluban:

a. Care este nivelul de participare a României, respectiv a M.Ap.N., la procesul de definire a strategiilor și doctrinelor UE, în momentul de față?

b. Oferta potențială a României în domeniul militar vizează și alte laturi, în afară de forțe și participarea la acțiuni militare sau de sprijin al păcii?

Sebastian HULUBAN (S.H.):

În ceea ce privește strategiile, există deja o strategie de securitate europeană, propusă de Înalțul Reprezentant al UE pentru politică externă și de securitate, Javier Solana, la Consiliul European de la Salonic, din 2003, și aprobată, începând cu 2004, ca document oficial al UE, consultată, dar, așa cum am subliniat în prezentarea mea, Politica Externă de Securitate Comună și, implicit, Politica Europeană de Securitate și Apărare sunt subiectul unui domeniu interguvernamental. Asta înseamnă că statutul de membru este fundamental pentru a avea o exprimare clară, la masa luării deciziilor.

În forumurile interguvernamentale, deciziile se iau prin consens. Palierul mai grav al deciziilor luate prin consens sau palierul de jos, nivelul de jos înseamnă, practic, unanimitate și, implicit, statele nemembre, respectiv state partenere sau state asociate, sau state în curs de aderare, nu au un cuvânt final de spus în acest sens. Evident, și la nivelul doctrinelor, și la nivelul proceselor de planificare, România a fost consultată. Chiar în acest an, România a făcut parte din catalogul suplimentar în ceea ce privește ofertele de forțe. La a doua întrebare, dacă putem sau dacă România oferă mai mult decât forțe UE, da, țara noastră oferă, în special, un bagaj de expertiză uriaș pentru zona Balcanilor, iar atunci când UE va lua decizia pentru generarea unei abordări comune și, implicit, recunoașterea oficială a regiunii Mării Negre ca o zonă aflată în continuarea zonei instituționalizate UE, România va oferi același nivel de expertiză în domeniul politic și de securitate cerut, însă există o diferență foarte mare: sunt trei niveluri de intensitate politică a relațiilor dintre România și UE, în particular în ceea ce privește pilonul doi. Până

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

În 2005, la semnarea și ratificarea tratatului de a aderare în UE, am avut statutul de țară asociată, acum suntem țară în curs de aderare, probabil până la 1 ianuarie 2007, iar de la 1 ianuarie 2007, România va participa ca membru deplin. Într-un anumit fel, diplomatic, se reproduce modelul pe care l-am avut sau evoluția statutului modelului pe care l-am avut la nivelul NATO – stat partener, stat invitat, stat membru deplin.

Dr. Nicolae DOLGHIN (N.D.):

Am, la rândul meu, două întrebări pentru domnul Sebastian Huluban:

Pentru a obține efectele sinergiei, trebuie îndeplinită cel puțin o condiție: toate elementele participante la sinergie să acționeze complementar și în același sens. Când credeți că se va ieși din actuala situație, când UE se concentrează mai mult asupra componentei ei inițiale economice și asupra lărgirii? De când cu întâmplările legate de Tratatul constituțional, partea politică, care ar fi trebuit să acorde fundament politicii europene de securitate și apărare, a fost trecută în umbră. Nu întâmplător, 2003 este ultimul an cu mari succese în relațiile dintre UE și NATO. NATO rămâne organizație politico-militară în plin proces de transformare. Alianța nu și-a negat niciodată această destinație și nici rolul de actor principal în multe din problemele de securitate ale lumii. Care credeți că va fi viitorul apărării colective?

De asemenea, ați amintit despre un domeniu tentant, cel al unei strategii energetice comune între cele două organizații. Cât de realistă o vedeți, deoarece nici NATO, nici UE nu sunt deținătoare de mari resurse energetice? Care credeți că este viitorul acestei strategii, când lipsește o componentă pe care ați spus-o dumneavoastră, și mă refer la GAZPROM, unde acționar principal este statul rus? După cum vedeți, UE discută cu GAZPROM, nu cu Rusia. Nu vi se pare simptomatic? Astăzi, din câte știu, se desfășoară întâlnirea Rusia-UE. Tot din câte știu, nu se discută problema energetică în cadrul acestei întâlniri.

Și câte o întrebare pentru ceilalți doi distinși vorbitori, domnul gl. Sandu, inginer militar căruia directorul Centrului a uitat să-i precizeze și calitatea de apropiat al Centrului de Studii Strategice de Apărare și Securitate, și către domnul Donelan, care ne-a vorbit despre viitorul

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

acțiunilor militare și sateliți. Indirect, cei doi au relansat veșnica dilemă a artei militare – raporturile dintre om și tehnică. Sintetizând, care credeți că va fi tipul de viitor mare comandant, generalul McArthur sau Bill Gates? Cum vedeți dumneavoastră ieșirea din această dilemă?

S.H.:

Referitor la prima întrebare, despre viitorul apărării colective și condițiile sinergiei, am următorul răspuns: Așa cum a menționat domnul general Frunzeti și cum ați constatat și dvs. urmărindu-mi expozeul, prezentarea mea s-a axat mai mult asupra aspectelor strategice și politico-militare sau a problematicii legate de sinergie, în punctul cel mai nevralgic al celor două organizații – cooperarea în domeniul politico-strategic, unde, evident, există o complementaritate, în elementele noi, în capacități și în procesele de planificare, în lucrul, probabil, cel mai important - forța de răspuns NATO și grupurile tactice de luptă. Deși nu s-a creat, încă, un document oficial care să statueze foarte clar relațiile dintre NATO și UE și nici nu s-a creat un document oficial privind compatibilizarea dintre cele două organizații, există toate premisele pentru acest lucru, întrucât s-au adoptat proceduri comune de planificare etc.

Sigur, problema fundamentală este nivelul politic, și aici aș dori să mă refer la două aspecte: atât dincolo de Atlantic, cât și în Europa sau mai ales în Europa, Alianța Nord-Atlantică tinde să fie, în continuare, percepută ca o alianță ieșită dintr-un Război Rece, o alianță a apărării colective. Or, NATO, în cursul anilor '90 și după 2000, a dobândit o experiență uriașă în domeniul managementului crizelor, în special în renumitele operațiuni „non-Articol 5” și în întregul spectru al operațiunilor în sprijinul păcii.

De cealaltă parte, avem UE, care își dezvoltă un set de misiuni și un set de obiective similare acestor misiuni de tip „non-Articol 5”, însă aduce elemente de mare valoare în plus, care pot fi valorificate și la nivelul operațiilor viitoare, ale NATO, „non-Articol 5”. Mă refer aici, în primul rând, la un concept de planificare integrată comună a factorului civil și militar în operațiunile conduse de UE. Nu trebuie uitat că misiunile și operațiile UE sunt de multe ori gestionate în interiorul pilonului doi al

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

Politicii Europene de Securitate și Apărare, însă proiecția unei misiuni, a unei operațiuni UE implică elemente și din celelalte două structuri din pilonul nr.1, operațiunile gestionate de Comisia europeană, și din pilonul 3, justiție și afaceri interne. Acesta ar fi unul din elementele noi pe care UE le aduce pe tabla discuțiilor referitoare la cooperare.

Al doilea element, cel puțin la fel de important, este că UE, în dimensiunea Politicii Europene de Securitate și Apărare, s-a mișcat mult mai repede decât NATO, în generarea unui concept european referitor la reforma sectorului de securitate.

NATO a desfășurat și desfășoară, în continuare, acțiuni, în special în marja parteneriatelor pe care le are, deocamdată, în zonele învecinate - Dialogul Mediteranean, zona estică și așa mai departe -, are experiență în reforma sectorului de securitate și asistență în consolidarea unor relații civil-militare pe baze democratice. Dincoace, UE a reușit să-și dezvolte un concept propriu, care, la fel, poate deveni subiect de analiză de partea cealaltă, a NATO. Cât privește viitorul apărării colective, nu cred că aceasta este, în prezent, atât de mult, o problemă politică, cât una a opiniei publice la nivel european. Nu trebuie uitat că Tratatul Constituțional al UE introducea un element fundamental în acest sens: clauza de solidaritate, "solidarity clause". Odată căzut Tratatul UE, nu putem să punem la îndoială faptul că în Franța și în Olanda s-a votat împotriva acestei clauze de solidaritate.

PESA nu este un subiect de dispută în interiorul UE sau la nivelul opiniei publice, însă, din păcate, odată cu respingerea Tratatului Constituțional, a fost respinsă și această clauză de solidaritate, care, sub o altă sintagmă, reproducea, de fapt, ideea apărării colective.

Așadar, cred că viitorul va ține de modul în care - din nou, e o problemă politică - liderii politici ai UE vor reuși să salveze prevederi fundamentale ale Tratatului Constituțional, în special cele legate de PESA.

În ceea ce privește securitatea energetică, în primul rând, cred că trebuie făcută o distincție foarte clară între dimensiunea securitară a energiei și problema piețelor energiei. Problematika GAZPROM nu ar trebui, după părerea mea, legată neapărat de o problemă politică a Rusiei:

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

1. autoritățile politice ruse reprezintă statul rus, în timp ce GAZPROM este o companie multinațională cu tendințe globale;
2. am menționat securitatea energetică, pentru că, atât la nivelul NATO, din perspectiva securității energetice, cât și la nivelul UE, atât din perspectiva securității accesului la sursele de energie, cât și a unei posibilități de creare a unei piețe energetice comune, lucru care intră sub umbrela pilonului 1 al Comisiei europene, există un potențial de cooperare, care creează o problemă mare. Este vorba de o nevoie care poate să creeze, în lipsa accesului la acest potențial, o relativă spaimă și o stare de insecuritate. Ceea ce am văzut la începutul anului 2006 a fost revelator.

Gerard DONELAN (G.D.):

Vă mulțumesc pentru întrebare. Să vorbim despre viitorul tehnologiei. Evident, investind în tehnologie, contribuim la salvarea vieților militarilor și la prevenirea daunelor colaterale, adică, la protecția civililor. Aș vrea să spun că viitorul îi aparține unui Bill Gates, dar, cu toate acestea, de exemplu, dacă investim în aparate de zbor nepilotate, reducem costurile unui avion pilotat, cele legate de pregătirea piloților, personalului navigant, susținătorilor de la sol. UAV-ul este dirijat de un puști de 18 ani, cu o minimă pregătire, care s-a mai jucat cu astfel de aparate pe Play Station. Din nefericire, se poate întâmpla ca UAV-ul să fie lovit, puștiul de 18 ani să fie la 200 de mile depărtare, el să apese tasta „încarcă” și are un alt UAV. Aparatele de zbor nepilotate intimidează, pot detecta forțele și cred că acesta este drumul pe care va trebui să mergem. Nu cred că poți înlocui trupele din teatru, este imposibil acest lucru. Cu toate acestea, viitorul este reprezentat de investiția în tehnologie și exploatarea resurselor existente. Folosește ceea ce ai, fă-l interoperabil cu NATO. Vă mulțumesc.

General de flotilă aeriană dr. ing. Ion-Eftimie SANDU (I.E.S.):

Mulțumesc pentru apreciere. Aș vrea să-i răspund domnului director Moștoflei că, în acele echipe integrate pentru realizarea prognozelor

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

În diferite domenii în legătură cu viitoarele proiecte ale NATO și UE, vor fi implicați și specialiști din mediul academic, industrial, deci, nu numai tehnicienii, ofițerii și generalii din zona operațională și așa mai departe. Va fi, deci, un spectru mult mai larg.

Referitor la întrebarea domnului Dolghin, eu cred că va fi o coexistență și o evoluție a conceptelor, a doctrinelor și a tehnologiilor. Fiind inginer, sunt de acord, evident, și cu ce a spus domnul Donelan, că tehnologia va da, totuși, tonul în viitor. Existența a cât mai multor senzori cu performanțe ridicate (mă refer la fuziunea senzorilor) te ajută să obții o superioritate informațională, iar superioritatea informațională are legătură și cu tehnica, și cu factorul uman. Viitorul va fi al avioanelor fără pilot, al vehiculelor de luptă fără pilot, fără mecanic, însă, discutăm de foarte mult timp despre “future soldier’s technologies”, care, firește, trebuie să fie dotați cu asemenea tehnologii de vârf. Personal, eu văd o abordare de tip Joint: atât factorul doctrinar, cât și factorul tehnologic trebuie să meargă mână în mână, altfel nu se poate asigura securitate și apărare.

Maior Ovidiu FIZEȘAN (O.F.):

O întrebare pentru domnul Huluban: Este cunoscut faptul că regiunea Caucazului de Sud e o regiune de interes strategic pentru NATO. De asemenea, țările din Caucazul de Sud - Georgia, Armenia și Azerbaidjanul - fac parte din Politica de Vecinătate a UE. În anul 2005 s-au înregistrat mai multe evoluții, destul de interesante, în dinamica de securitate a Georgiei: mă refer la faptul că Georgia a elaborat, pentru prima dată după 15 ani, o strategie de securitate națională și o strategie de apărare, care este în conformitate cu planul individual de parteneriat cu NATO. Totuși, Georgia nu poate să pretindă în mod serios să adere la NATO, datorită faptului că nu și-a rezolvat conflictele așa-zis înghețate de pe teritoriu, din Abhazia și din Osetia de Sud, așa cum se întâmplă în Republica Moldova și în Nagorno-Karabakh. De asemenea, asistăm la un fenomen interesant: Georgia, Ucraina și Republica Moldova își pun tot mai acut problema avantajelor și dezavantajelor de a fi, în continuare, membre ale CSI. În aceste condiții, considerați că UE și NATO ar putea coopera mai intens, în primul rând, pentru eliminarea

conflictelor înghețate din această regiune și în ce măsură s-ar putea concretiza această cooperare? Mulțumesc!

S.H:

Există în întrebare un aspect particular legat de Georgia. Într-adevăr, Georgia a făcut progrese recunoscute, folosesc din nou sintagma „consensual”, la nivelul NATO, în ceea ce privește reformarea propriilor structuri de forțe, în generarea unor mecanisme de planificare a apărării moderne, toate în contextul Parteneriatului pentru Pace. Georgia, deci, ar putea să devină în curând subiect al unui dialog intensificat, croit, probabil, identic, în anumite elemente generale sau unele aspecte politico-militare, cu cel oferit de către Alianța Nord-Atlantică, anul trecut, Ucrainei. După implementarea mecanismelor legate de acest dialog intensificat, sigur, logic și procedural, urmează oferta de aderare. Așadar, cred că există suficient timp pentru ca și celelalte două probleme sau problema cu cele două aspecte particulare - problematica frontierelor și prezența forțelor, nu doar problematica conflictelor înghețate ruse, a conflictelor înghețate din Osetia și Abhazia de Sud – să-și poată găsi soluționarea. Am văzut recent în mass-media că cel puțin la baza din Akalkalaki există o retragere masivă a forțelor ruse de pe teritoriul Georgiei. În chestiunea conflictelor înghețate, cum spunea și domnul general, apreciez că există două aspecte foarte importante: unul este cel pe care NATO și UE, separat și împreună, îl pot oferi ca bagaj de asistență și expertiză în reconstrucția sau refacerea încrederii între cele două părți – guvernul central georgian și autoritățile separatiste osetine și abhaze. Cred că este foarte important să existe un mecanism de cooperare NATO-UE. În legătură cu modul în care va trebui abordată Rusia în acest sens, consider că există o paletă foarte variată de posibilități de acțiune din partea NATO și UE. Depinde de modul în care acestea vor fi traduse în practică, dar, repet: problematica aderării Georgiei la NATO cred că va fi discutată în termenii procedurali ai acțiunilor de parteneriat, în paralel cu soluționarea conflictelor. Să sperăm că la sfârșitul tunelului va exista o lumină cu două surse puternice!

În ceea ce privește problematica legată de grupul Georgia, Ucraina, Moldova și recente declarații referitoare la părăsirea sau

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

rămânerea în interiorul CSI, Ucraina, am văzut în ultimele zile în mass-media, și-a exprimat clar, la cel mai înalt nivel, dorința de a rămâne membră a CSI.

Referitor la celelalte două state, nu cred că ar surprinde pe nimeni faptul că Georgia și Moldova nu ar mai face parte din CSI, atâta timp cât există problematica conflictelor înghețate. Sigur că aici sunt nuanțe: spre deosebire de Georgia, Moldova are o politică militară de neutralitate. Așadar, adâncirea cooperării sale cu NATO va fi, probabil, de o mai mică intensitate decât adâncirea cooperării cu UE și, în paralel, decât adâncirea cooperării Georgiei cu NATO.

T.F.:

Vreau să completez ceea ce a spus domnul Huluban. E vorba de faptul că atât aderarea la UE, cât și aderarea la NATO nu sunt, esențialmente, probleme tehnice, ci, probleme politice. Deci, nu este suficient să răspunzi la un “checklist”, să zici că, dacă ai îndeplinit toate condițiile tehnice de acolo, automat ești primit în NATO sau automat ești primit în UE. Nu este așa! Acestea sunt niște condiții indispensabile, dar nu suficiente, pentru a accede într-una din cele două organizații sau în amândouă. Mai mult chiar, UE nici nu are, până în prezent, un proces standardizat de accesare, de lărgire. Pentru fiecare țară în parte s-au abordat problemele în mod diferit. Faptul că au fost primite, în urmă cu doi ani, zece țări, arată că ele au corespuns unei anumite necesități politice a momentului. Fără îndoială că au trebuit să corespundă și din punct de vedere tehnic unor parametri, dar nu este obligatoriu ca, dacă alte state corespund în aceeași măsură acestor parametri, ele să fie admise în același fel. Deci, decizia de accesare în fiecare dintre aceste două organizații este, în primul rând, politică, răspunzând, însă, unor parametri de performanță.

General de brigadă (r.) dr. Georghe VĂDUVA (G.V.):

Am avut în plan o astfel de temă, am încheiat-o, din păcate, abia ieri, și nu am putut să o multiplicăm, ca să o avem aici, pe masă, acum, când discutăm problematica optimizării participării Armatei României la misiunile specifice apărării colective.

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

Noi am tratat această problemă din două puncte de vedere importante. Unul se referă la actualitatea acestui concept de apărare colectivă și al doilea ține de unele elemente concrete sau de unele elemente ce abordează fizionomia și filozofia optimizării participării armatei noastre la acest tip de misiuni. La origine, acest concept - știm foarte clar de ce și cum a fost și este un concept politic. Articolul 5 din Tratatul de la Washington și art. IV din Tratatul de la Bruxelles aveau un obiectiv foarte precis la ora aceea. Era un concept politic care avea imediat o dimensiune strategică, trimitea direct la apărarea strategică, ce se întindea de la Marea Baltică la Marea Neagră, cu toate desfășurările pe care le știm și cu toată dinamica acestor concepte strategice care au fost elaborate între timp, susținute de o foarte puternică și o foarte consistentă politică, dar care, la urma urmei, era simetrică între cele două tratate. Acea situație nu mai există: „inamicul” de atunci a dispărut și, deci, conceptul de apărare politică nu mai are sens. În jurul acestui concept de apărare colectivă s-a constituit Alianța, asta este substanța ei, celelalte elemente care țin de sistemul de valori, de interese, de apărarea arealului comun sunt adiacente acestui concept, esența constituirii Alianței la vremea respectivă a fost acest concept.

Mi se pare că acest concept nu s-a demonetizat, s-ar putea denumi și altfel, în sfârșit, rămâne transparent la semnificație, tocmai pentru faptul că apărarea colectivă, astăzi, nu mai înseamnă ce a însemnat, deși nu excludem nici varianta apărării împotriva unui inamic foarte puternic, întrucât există încă amenințarea nucleară, iar națiunile, cu toate tratatele de neproliferare, se înarmează încă vârtos, calitativ, iar pericolul este destul de mare și știm foarte bine acest lucru. Deci, nu se exclude sau n-ar trebui exclus din raționamentul politic și strategic pericolul unui conflict de mare anvergură, cu toate că acesta este foarte puțin probabil, dar acest lucru este compensat de o altfel de dinamică a amenințărilor, de altfel de pericole, care sunt mult mai complexe și mult mai diversificate, de la cele teroriste și asimetrice la cele care aparțin de războiul geofizic. Sunt o grămadă de lucruri care motivează Alianța, statele membre ale Alianței și lumea întreagă să mențină acest concept de apărare colectivă și să dea dimensiunea și transparența semnificației pe care trebuie să o aibă el astăzi.

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

Al doilea element se referă la ce anume să conțină apărarea colectivă astăzi, adică, rămâne o apărare strategică fermă, cu toate elementele pe care le știm, sau trebuie să ieșim din acest concept și să intrăm într-o dinamică a reconfigurării strategice, a acțiunii Alianței tocmai pentru a preveni războiul și a asigura menținerea păcii? Cred că o reflecție strategică și o reflecție politică asupra acestui concept merită toată atenția. Evident, o astfel de reflecție există și trebuie să existe în continuare. Studiul pe care l-am realizat noi este un început, întrucât are la bază un foarte bogat material bibliografic și prezintă efectiv reflecțiile noastre și ale altora asupra acestui subiect îndelung dezbătut. Discutând cu cei care se pricep la treaba aceasta mai bine decât mine, am ajuns la concluzia că sunt foarte multe lucruri care încă vor trebui formulate și descoperite, în așa fel încât construcția aceasta care se face în spațiul euro-atlantic - este vorba de dimensiunea europeană a acestei apărări - să fie solidă și durabilă, iar Politica Europeană de Securitate și Apărare să contribuie efectiv la realizarea aceluia spațiu de siguranță care să asigure securitatea spațiului euro-atlantic.

**PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ
SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA**

INTEROPERABILITATEA - FACTORUL-CHEIE AL APĂRĂRII COLECTIVE

*General-locotenent dr. Sorin IOAN,
Șeful Statului Major al Forțelor Terestre*

În cadrul Alianței Nord-Atlantice, interoperabilitatea reprezintă un element esențial pentru reușita operațiilor militare de apărare colectivă. În mediul militar internațional, interoperabilitatea are o importanță majoră și vom încerca să precizăm în cele ce urmează acei factori care vizează contribuția forțelor terestre române la atingerea nivelului necesar de interoperabilitate.

În prezent, în teatrul de operații din Irak, România are dislocat un detașament de geniu (149 militari), care desfășoară operații sub comanda unei divizii poloneze, un batalion de infanterie (405 militari) și o companie de poliție militară (100 militari), în cadrul unei brigăzi italiene, subordonate unei divizii britanice, o companie de infanterie (100 militari), ce execută misiunile sub comanda unui eșalon britanic aflat sub egida Națiunilor Unite.

De asemenea, în cadrul unei coaliții, România a dislocat un batalion de infanterie ce operează sub comandă americană, în cadrul operațiunii *ENDURING FREEDOM* din Afganistan. Începând cu 4 iunie 2006, din acesta se vor constitui un batalion de intervenție (194 militari), care va subordona o companie de infanterie americană, și un detașament de infanterie (166 militari), ce va executa misiuni specifice. Ambele structuri urmează să acționeze sub comanda NATO, în cadrul operațiunii ISAF.

Tot în teatrul de operații din Afganistan acționează echipe române mobile de observare, ce sprijină, prin acțiunile lor, echipele de reconstrucție provinciale; un pluton de poliție militară, sub operațiunea ISAF, condusă de către NATO, iar sub autoritatea SUA, militarii români desfășoară acțiuni de pregătire a noii armate afgane (ANA Training).

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

În alt teatru de operații, de data aceasta în Balcani, forțele terestre române sunt reprezentate de o companie de infanterie/vânători de munte, ce operează în Kosovo, sub comandă italiană. Alte două detașamente române desfășoară acțiuni militare în cadrul operațiunii Althea din Bosnia-Herțegovina, sub egida Uniunii Europene.

România participă, de asemenea, la mai multe inițiative regionale. Putem specifica aici SHIRBRIG (178 de militari), SEEBRIG (578 de militari), batalionul româno-ungar (449 de militari), EUFOR ALTHEA (la care participă un detașament româno-olandez de 26 militari, un pluton de poliție militară, 23 de militari, precum și batalionul de infanterie de 400 de militari ce acționează în cadrul rezervei strategice, la dispoziția SACEUR).

Procesul de atingere a nivelului necesar de interoperabilitate pentru desfășurarea acestor operații nu este unul facil. Vorbim de popoare ce au culturi și tradiții diferite, militari care provin din toate colțurile lumii și care trebuie să coopereze pentru îndeplinirea cu succes a operațiilor, și nu oriunde, ci în medii austere, deosebit de solicitante. Există o diversitate uriașă de forțe, puse la dispoziție de cei 26 de membri ai NATO, precum și de parteneri. Aceste forțe trebuie comandate și coordonate în timpul desfășurării misiunilor internaționale sau a exercițiilor militare din diferite teatre de operații, departe de teritoriul statelor aliate. Acest lucru se poate realiza, în primul rând, prin atingerea unui anumit nivel de *interoperabilitate* și, apoi, prin realizarea unei *capacități de luptă* corespunzătoare, care să permită trupelor să îndeplinească împreună aceeași misiune și să aibă aceleași obiective. Aceste două elemente sunt principalul obiectiv al unităților din compunerea pachetului de forțe NATO.

Pentru atingerea acestor obiective, de la cel mai înalt nivel al NATO a fost declanșat *Procesul de Realizare a Interoperabilității NATO*. Vom descrie în cele ce urmează modalitatea de funcționare a acestui proces, care cuprinde două elemente complementare. Acestea sunt:

-interoperabilitatea “*bottom-up*” (de jos în sus, pe scara sis-temului), care începe cu raportarea cerințelor și/sau deficiențelor de interoperabilitate, așa cum rezultă acestea din lecțiile învățate colectate din teatrele de operații și exercițiile militare. Procesul este materializat prin propunerile emise de către națiuni și/sau comandanții militari privind remedierea deficiențelor

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

identificate. Aceste propuneri sunt certificate de către Centrul Întrunit de Lecții Învățate al Alianței (JALLC - Joint Alliance Lessons Learned Centre) și evaluate, ulterior, de către Centrul de Război Întrunit (JWC - Joint Warfare Centre). Comandamentul Aliat pentru Transformare analizează și aprobă materialele respective și le înaintează Comitetelor Superioare NATO, acestea urmând a lua deciziile ce se impun.

-o a doua abordare este interoperabilitatea “*top-down*” (de sus în jos, pe scara sistemului), inițiată în momentul în care Autoritățile Militare NATO identifică și stabilesc Cerințele Militare de Interoperabilitate (MIRs), ca parte a procesului de planificare, atât prin intermediul Propunerilor de Forțe/Obiectivelor Forței (FPs/FGs), cât și a Pachetelor de Capacități (CPs).

Tot în cadrul acestui proces de interoperabilitate, Comitetul NATO de Standardizare a identificat mai multe niveluri, care definesc statutul global al interoperabilității forțelor prin care se caracterizează capacitatea respectivă. Astfel, au fost identificate cinci niveluri de interoperabilitate:

Nivel 1: când forțele naționale execută independent o operație, iar operațiile independente ale diverselor forțe naționale sunt coordonate la nivel politico-militar.

Nivel 2: când, în cadrul aceleiași operații, sunt angajate forțe separate de factori geografici sau funcționali. Operațiile sunt coordonate la nivel strategic. Obiectivul-cheie al interoperabilității este abilitatea de a comunica.

Nivel 3: în același teatru/operații sunt angajate forțe multinaționale întrunite. Operațiile sunt conduse de Comandantul Operațional Întrunit. Obiectivul-cheie de la acest nivel este abilitatea de a comunica și de a acționa împreună cu unele limitări.

Nivel 4: în același teatru/operație sunt angajate forțe întrunite multinaționale. Operațiile sunt conduse de Comandantul Operațional Întrunit, iar obiectivul-cheie este abilitatea de a comunica, de a acționa și de a se sprijini reciproc, cu unele limitări.

Nivel 5: în același teatru/operație sunt angajate forțe întrunite, multinaționale. Operațiile sunt conduse de Comandantul Operațional Întrunit. Aceste forțe sunt pe deplin interoperabile și integrate.

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

Ținând cont de aceste niveluri de interoperabilitate, estimăm că structurile românești angajate la operațiile multinaționale ating nivelul 3 de interoperabilitate (capacitatea de a comunica și a acționa împreună, cu unele limitări).

Există mai mulți factori care stau la baza procesului de interoperabilitate, iar analiza acestora este esențială, atunci când se identifică cerințele misiunilor. Dintre aceștia, am putea exemplifica aici: valorile și prioritățile comune ale misiunii; cerințele operațiilor de tip Articol 5 sau non Articol 5; cunoașterea doctrinei și procedurilor celorlalți parteneri; cunoașterea procedurilor de planificare și a tacticilor utilizate; limba și terminologia; modul de realizare a legăturilor (prin ofițeri de legătură), sistemele de comunicații și schimbul de informații; procedurile de identificare, codificare, certificare, asigurare a calității; sprijinul logistic; tehnicile și procedurile de acțiune; pregătirea și exercițiile, procedurile de control și feed-back; cooperarea civil-militară etc.

Deși, grație programului Parteneriatului Pentru Pace, la care am subscris în 1994, forțele române erau deja familiarizate cu toate aceste aspecte legate de interoperabilitate, totuși, această problemă a căpătat un statut oficial în momentul în care România a aderat la NATO, în primăvara anului 2004. Toate documentele, doctrinele și procedurile care ne-au fost puse la dispoziție au dezvăluit importanța interoperabilității în cadrul NATO. Am constatat, în foarte scurt timp, că integrarea în structurile euro-atlantice necesită un efort mai susținut în armonizarea capacităților noastre de forțe, pentru ca acestea să se ridice la nivelurile pretinse de Alianță.

Atingerea unor obiective precum: interoperabilitatea deplină, compatibilitatea, interschimbabilitatea, standardizarea, iar, în final, realizarea unei comuniuni în domeniile înzestrării, pregătirii și ducerii acțiunilor militare au necesitat axarea atenției noastre, în special, asupra programelor de pregătire a forței și a celor de modernizare. Nu puteam realiza acest lucru decât prin demararea unui proces intens de reorganizare și restructurare, necesar unei integrări optime în structurile NATO și unei soluționări cu succes a provocărilor cu care ne confruntăm. Am încercat să înființăm structuri compatibile cu cele similare din statele Alianței, înființând, de asemenea, unele structuri specifice, a căror

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

activitate este concentrată în special asupra atingerii interoperabilității NATO (Secția Coordonarea Integrării în NATO, Secția Transformare și Lecții Învățate). Organizarea din prezent a Statului Major al Forțelor Terestre este un exemplu relevant al eforturilor menționate.

În conformitate cu angajamentele noastre la NATO, pregătim un pachet de forțe ce va fi pus, conform planificării, la dispoziția Alianței. Propunerile de Forțe 2006 emise de ACT (Comandamentul Aliat pentru Transformare) ne-au oferit o imagine clară în legătură cu ceea ce sunt forțele considerate competitive. Este necesară concentrarea eforturilor pe atingerea criteriilor stabilite de structurile NATO competente, pentru afirmarea unităților conform criteriilor de interoperabilitate și capacitate de luptă prezentate în documentele oficiale ale Alianței. Este un proces deosebit de costisitor, din toate punctele de vedere, dar, ținând cont de poziția noastră geografică, aceasta este singura modalitate prin care ne putem menține poziția actuală de garant al securității în zonă.

Interoperabilitatea și capacitatea de luptă sunt două domenii interdependente. În contextul unei alianțe, capacitatea de luptă își pierde mult din importanță, în lipsa unui anumit nivel de interoperabilitate. Pentru atingerea acestora, există mai multe domenii ce necesită eforturi susținute. Acestea sunt: domeniile comandă și control, sprijin logistic și deplasarea strategică, doctrină, pregătire și certificare, tehnologie și sisteme de armamente, procesul de luare a deciziilor.

Prezența trupelor române în peisajul militar internațional constituie un indicator important privind dezvoltarea procesului de interoperabilitate al forțelor terestre române. Așa cum am arătat încă de la început, militarii români sunt prezenți la datorie, individual sau în cadrul unor structuri militare românești, în zone precum: Georgia, Balcani, Congo, Angola, Sudan, Etiopia, Eritreea, Kuwait, Irak, Afganistan.

Un rol deosebit de important pentru interoperabilitate îl reprezintă lecțiile învățate culese din astfel de teatre de operații. Acestea trebuie să fie implementate în programele de pregătire ale tuturor structurilor. Sistematizarea fluxului de informații a fost realizată în conformitate cu Sistemele de Operare în Câmpul de Luptă. Pentru valorificarea informațiilor colectate, am stabilit un sistem de pregătire și educație care analizează lecțiile învățate în timpul participării unităților noastre

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

la operațiile multinaționale. Raportându-ne la procesul de realizare a interoperabilității de la nivelul NATO, putem spune că acesta constituie abordarea “bottom-up” la nivelul forțelor terestre române. Una din provocările majore a constat în schimbarea radicală și instituționalizarea unei doctrine moderne în școlile militare și unități. Cu toate că s-au pus bazele unui sistem de pregătire modern, mai sunt multe de făcut pentru a realiza o instruire conform standardelor și în funcție de cerințele misiunii. Prin rescrierea manualelor și a doctrinelor, intenționăm să implementăm prevederile acordurilor de standardizare (STANAGs) acceptate, în cadrul regulamentelor noastre. Organizarea și monitorizarea îndeaproape a activităților desfășurate este, de asemenea, un obiectiv tangibil. Putem spune că acestea reprezintă abordarea “top-down” în cazul forțelor terestre române.

De asemenea, pentru a atinge compatibilitatea tehnică cu structurile Alianței, la nivelul forțelor terestre s-au pus bazele unei strategii de achiziții, printre cele mai importante programe fiind: sistemul C4I (CIS), un sistem de comandă pentru marile unități din pachetul de forțe pregătit pentru NATO, sistemul avansat individual de luptă, achiziționarea unui transportor blindat modern. Toate aceste programe, alături de îndeplinirea graduală a obiectivelor specifice sarcinilor de dotare, chiar cu limitările și deficiențele existente, au sporit nivelul general de înzestrare a forțelor, lucru ce va permite structurilor participante la misiunile internaționale să fie operaționale, interoperabile, compatibile cu alte forțe ale Alianței.

În încheiere, am dori să reîntărim ideea că procesul de interoperabilitate este unul deosebit de complex, iar atingerea unui nivel necesar de interoperabilitate face parte dintr-un proces mult mai amplu demarat la nivel NATO. Acest proces global are ca obiectiv atingerea unui caracter comun al forțelor, ceea ce, în cadrul NATO, este cunoscut drept “**commonality**”, pentru atingerea căruia este nevoie de standardizare, compatibilitate, interschimbabilitate și, nu în ultimul rând, de interoperabilitate. Este un proces dificil, care angrenează decizii importante la nivel politic, economic, social. Necesită timp și obținerea acordului în acest domeniu din partea tuturor statelor membre NATO.

CONSIDERAȚII ASUPRA PARTICIPĂRII ARMATEI ROMÂNIEI LA ACȚIUNI COLECTIVE

*General-maior prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI,
Directorul adjunct al Statului Major General*

Introducere

Deși încheierea Războiului Rece a determinat declanșarea unui optimism molipsitor privind mediul de securitate internațional, realitatea imediată a evidențiat alte riscuri și vulnerabilități la adresa acesteia. Marile provocări ale secolului XXI sunt strâns legate de amenințarea globală pe care o reprezintă terorismul la adresa statelor civilizate, de posibila folosire a armelor de distrugere în masă și de menținerea unor focare de instabilitate în diferitele regiuni ale lumii. Acești factori pot genera tensiuni, crize și conflicte, care, prin implicațiile lor, pot afecta nemijlocit interesele României și, implicit, ale Alianței Nord-Atlantice.

Experiența istorică a demonstrat că, în cvasitotalitatea războaielor moderne purtate pentru apărarea ființei naționale, Armata Română a desfășurat acțiuni militare în cadrul unor alianțe. Din perspectiva asigurării securității naționale, România, ca membră a Alianței Nord-Atlantice, se bazează și pe forța Alianților. „În cazul unei agresiuni armate, Armata României va acționa pentru respingerea acesteia, sprijinind și beneficiind de sprijin din partea Alianților, în baza Tratatului de la Washington.”¹ De altfel, aceasta se face potrivit prevederilor articolului 5 al Tratatului de la Washington, care arată că „un atac armat împotriva unui stat membru va fi considerat un atac îndreptat împotriva tuturor membrilor Alianței.”²

Securitatea României ca stat european poate fi definită și promovată numai în interiorul NATO și UE, în funcție de interesele

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

naționale, armonizate cu politicile specifice ale celor două organizații.

Summit-ul NATO de la Praga și reuniunile UE ce au urmat acestui moment de cotitură din viața organizației euro-atlantice, ca și evenimentele de la Madrid și Londra, din Kosovo și Orientul Mijlociu, au conferit o nouă dinamică instituțiilor de securitate continentală și relațiilor dintre ele.

Recentrarea atenției pe securitatea Europei, după 11 martie 2004, unește azi și mai mult eforturile NATO și UE pentru o acțiune comună preventivă și un demers multilateral și profesionalizat contra pericolelor terorismului și armelor de nimicire în masă, care să lase în urmă orice reacție tardivă și inconsistentă.

Noile frontiere suprapuse ale NATO și UE de după 1 mai 2004 cer o acțiune unită de securizare pentru blocarea atacurilor teroriste, pătrunderii și traficării în spațiul unic de securitate a armamentelor, munițiilor, drogurilor, crimei organizate, construirea unui răspuns politic și strategic eficace la amenințările tot mai ample din mediul continental și global.³

Astfel, desfășurarea în spațiul balcanic a unor misiuni comune NATO-UE a reprezentat unicul element de conservare a stabilității relative, politice și de securitate, în regiune.

Totodată, a marcat asumarea de către UE a unor responsabilități sporite, politice, economice și de securitate, fapt ce a determinat reducerea treptată a prezenței NATO în Balcanii de Vest și specializarea Alianței în sprijinirea reformelor structurilor militare ale statelor din zonă.

Toate aceste schimbări în plan politico-militar, ca și perspectiva apropiată de integrare în Uniunea Europeană, au produs schimbări fundamentale și în doctrina militară de apărare a țării noastre.

În ceea ce privește integrarea României în Uniunea Europeană și contribuția cu capacități destinate apărării intereselor acesteia, țara noastră va participa cu structuri nominalizate dintre forțele operaționalizate, evaluate și destinate pentru NATO. Aceste forțe pot fi, în general, aceleași, constituite pe principiul complementarității misiunilor, în baza aranjamentelor Berlin Plus.

Definirea acțiunilor colective

Noile realități reclamă renunțarea la desfășurarea unor acțiuni în mod solitar și angajarea forțelor pentru întreprinderea acțiunilor colective în prezervarea intereselor de securitate. Pentru aceasta se impune o succintă definire a acestora.

Acțiunile colective pot fi definite ca fiind acele acțiuni militare desfășurate cu angajarea de forțe armate din două sau mai multe state, în cadrul unei alianțe sau coaliții, sub egida unei autorități internaționale (ONU, OSCE, NATO, UE), în scopul apărării colective/ comune (art. 5 din Tratatul de la Washington sau PESA) sau în scopul prevenirii, limitării, stingerii unei crize/conflict (non-art.5 CRO). Tot din această categorie fac parte și activitățile desfășurate în cadrul unor exerciții comune, cu participarea unor structuri din două sau mai multe țări, pe baza unor planuri prestabilite, care au ca scop antrenarea/verificarea interoperabilității structurale, acționale, procedurale și de dotare.

Alianța militară reprezintă înțelegerea consemnată într-un tratat, prin care statele semnatare își asumă obligația reciprocă de a acționa, cu toate sau numai cu o parte din forțele lor armate, împotriva unui adversar comun. Angajamentul de a acționa în comun și aportul fiecărei părți poartă denumirea de clauza alianței. Normele în vigoare ale dreptului internațional admit numai acele alianțe militare care au un caracter defensiv, înființate în vederea autoapărării colective a statelor împotriva unui eventual atac armat și care sunt compatibile cu scopurile și principiile ONU⁴.

Operațiile alianței sunt operații combinate din punct de vedere tehnic, deși, în limbaj comun, termenul combinat se utilizează adesea ca sinonim pentru operațiile multinaționale, la care participă numai statele membre.

Coaliția, la rândul ei, se definește ca fiind un aranjament ad-hoc între două sau mai multe națiuni pentru desfășurarea unei acțiuni comune. Acțiunea multinațională în cadrul coaliției are loc în afara legăturilor speciale stabilite prin alianță, de obicei pentru situații unice sau pentru o cooperare de durată, într-un domeniu specific, strict determinat, de interes comun. De regulă, coaliția este temporară, convenită pe un timp limitat sau un obiectiv comun.

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

Încercând o clasificare a acțiunilor colective la care ar putea participa Armata României, s-ar contura următoarele:

- acțiuni de apărare colectivă, în cadrul NATO, pentru „*respingerea unei agresiuni împotriva României sau a Alianților săi*”, conform articolului 5 din Tratatul Atlanticului de Nord;

- operații de răspuns la crize (CRO), care pot fi operații non-articol 5, în cadrul NATO sau „*în cadrul unor coaliții ad-hoc... pentru a sprijini aliații și partenerii în lupta împotriva terorismului și pentru asigurarea stabilității internaționale*”⁵, sub mandat ONU sau OSCE;

- operații de apărare comună în cadrul UE, în baza conceptelor Politica Europeană de Securitate și Apărare – PESA (*European Security and Defence Policy, ESDP*) sau, respectiv, Politica Europeană de Securitate și Apărare Comună – PESAC (*Common European Security and Defence Policy, CESDP*);

- exerciții militare multinaționale.

Acțiunile de apărare colectivă în cadrul NATO

Sunt statuate de prevederile art. 5 al Tratatului de la Washington, potrivit căruia o agresiune îndreptată asupra oricărui membru al Alianței este considerată o agresiune împotriva Alianței.

Odată cu admiterea României ca stat membru cu drepturi depline în NATO, politica de apărare națională a dobândit un caracter proactiv mai pronunțat. Astfel, responsabilitățile României nu se mai limitează la politici care asigură apărarea teritoriului național ori la diplomația preventivă, ci și la politici care promovează ofensiv interesele României și care sprijină stabilitatea globală în orice regiune în care NATO are misiuni.

Până la sfârșitul anului 2015, România va pune la dispoziția Alianței forțe complet operaționalizate, în conformitate cu „*Răspunsul României la Chestionarul de Planificare a Apărării*” și angajamentele asumate.

Conceptul apărării colective impune ca România să dezvolte în continuare capacitățile deja existente, pentru a se opune amenințărilor care apar în interiorul, în vecinătatea sau în afara teritoriului NATO⁶.

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

Acțiunile comune în cadrul UE

În calitate de viitor membru al Uniunii Europene, România a continuat să se alinieze la toate pozițiile, declarațiile și demersurile UE și, atunci când a fost invitată, s-a asociat pozițiilor și acțiunilor Comune.

România s-a implicat activ în procesul de structurare și operaționalizare a Politicii Europene de Securitate și Apărare (PESA), din perspectiva viitoarei sale aderări la Uniunea Europeană, la orizontul apropiat al anului 2007.

În cadrul dialogului politico-militar, România a participat la reuniunile informale ale Troicii UE, la cele ale Comitetului Militar și ale Statului Major ale Uniunii Europene, deschise statelor candidate. În calitate de membru NATO, România a susținut consolidarea dialogului NATO-UE pe probleme de capabilități, în cadrul oferit de NATO-EU Capability Group.

În perioada următoare, România va continua să participe, în cadrul formatelor de dialog deschise statelor candidate, și să se implice sporit în programele și proiectele inițiate de UE pe această dimensiune, precum ECAP, Battle Groups și Agenția Europeană de Apărare.

Participarea la acțiuni colective sub comanda unui Comandament NATO

România este integrată în lanțul de comandă al NATO la nivel strategic, prin Comandamentul Aliat pentru Operații (ACO), care este responsabil pentru planificarea și conducerea operațiilor de apărare și de restabilire a integrității teritoriale a statelor Alianței în zona sa de responsabilitate, în limitele autorizate de conducerea politico-militară a NATO (NAC), iar la nivel operativ, prin Comandamentul Forței Întrunite (JFC) de la Napoli, Italia– (fig.1).

Forțele armate române pot fi, în raport cu NATO, în una din următoarele situații:

a. sub comandă NATO - acele forțe plasate sub controlul operațional (OPCON) al unui comandant NATO (de exemplu, Plutonul de poliție militară din ISAF, adică o operație în desfășurare);

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

b. destinate NATO - acele forțe care urmează să fie plasate sub OPCON unui comandant NATO, într-o perioadă de timp bine stabilită, determinată de starea de operativitate convenită (readiness category - RC). Exemple: o structură destinată NRF (RC 1 sau RC 2) sau o brigadă cu RC 5 ce va fi subordonată ulterior, pentru participarea la dezvoltarea operației începută de NRF;

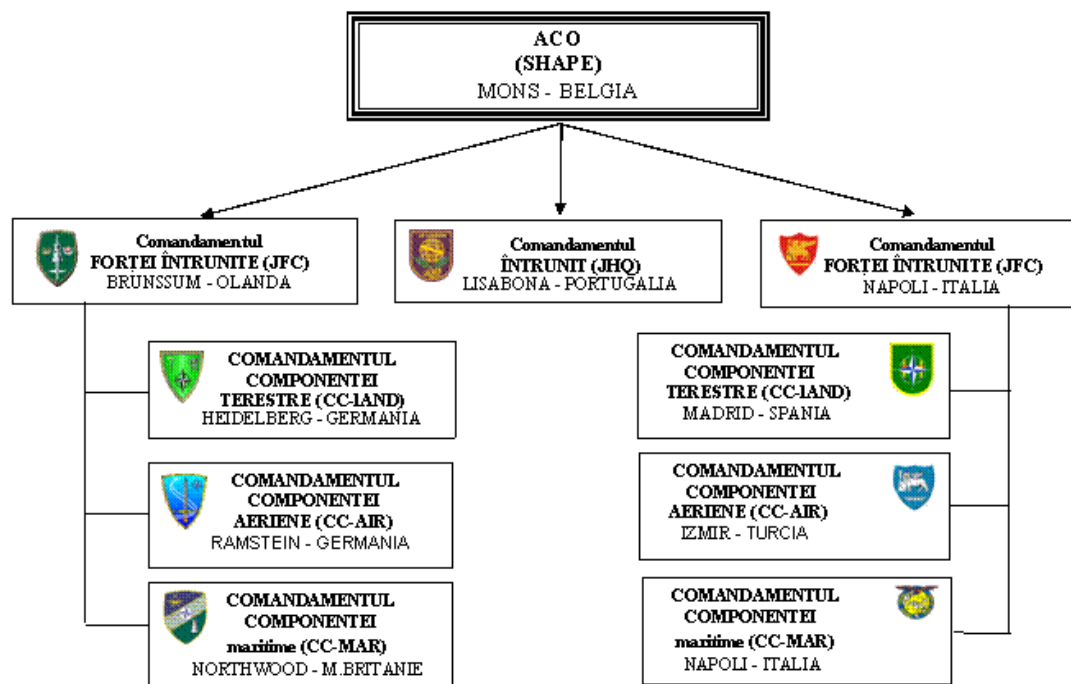

Figura 1. Structura de comandă integrată NATO

c. la dispoziția NATO (în dezvoltare pentru NATO) - sunt forțele care vor fi puse la dispoziția NATO în viitor, în funcție de finalizarea operaționalizării lor și afilierea la planurile de operații ale Alianței;

d. alte forțe pentru NATO - forțele care vor fi subordonate Alianței numai pentru situații specifice/exceptionale sau cele care ar putea coopera cu forțele NATO, pe timpul unei operații;

e. forțe de generare/regenerare - pot intra în subordinea NATO/coopera, doar în cazul desfășurării unei operații pe teritoriul național, caz în care ele se încadrează în categoria de la punctul d.

În caz de agresiune asupra României, autoritățile constituționale abilitate ale statului solicită sprijin Alianței potrivit prevederilor art. 4

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

(pericol de agresiune) și 5 (apărare colectivă) din Tratatul Atlanticului de Nord.

Comandantul Centrului Național Militar de Comandă (CNMC)⁷ este abilitat de către autoritățile constituționale ale statului român pentru a participa, direct sau prin reprezentanți, în baza mandatului politic, la elaborarea deciziilor de către Comandamentul Aliat pentru Operații (ACO) privind planificarea și desfășurarea acțiunilor militare la nivel strategic pentru întărirea capacității de apărare sau / și apărarea teritoriului național al României.

Deciziile adoptate sunt aduse la cunoștință CSAȚ. Comandamentul Operațional Întrunit conduce acțiunile militare în zona de responsabilitate stabilită sub comanda deplină a CNMC și sub control operațional al Comandamentului Forței Întrunite/Comandamentul Întrunit NATO stabilit de către ACO, până la intrarea în funcțiune completă a comandamentelor NATO destinate să conducă acțiunile militare.

Forțele armate române, după efectuarea transferului de autoritate (TOA), vor fi conduse, în cadrul unei operații colective a NATO, de către un comandament de componentă (terestră/CC-Land, aeriană/CC-Air și navală/CC-Mar, sau comandamente ale componentelor subordonate acestora) din compunerea Comandamentului Forței Întrunite/Comandamentul Întrunit desemnat să execute operația.

Conducerea acțiunilor forțelor aeriene puse la dispoziția NATO se realizează de către Comandamentul Forței Întrunite (JFC), prin Centrele Multinaționale de Conducere a Operațiilor Aeriene (CAOC) NATO destinate, iar conducerea acțiunilor forței aeriene proprii, în zona de responsabilitate, se exercită de către Comandamentul Operațional Întrunit, potrivit Concepției NATINEADS.

Conducerea acțiunilor forțelor navale puse la dispoziția NATO se realizează de către Comandamentul Forței Întrunite (JFC), prin Componenta Maritimă NATO destinată, iar conducerea acțiunilor forțelor navale proprii la dispoziție, în zona de responsabilitate, se exercită de către Comandamentul Operațional Întrunit, în cooperare cu JFC. Suportul tehnic necesar conducerii se asigură de structura de comunicații și informatică din subordine, sprijinită - la cerere - cu elemente din sistemul strategic.

Participarea la operații multinaționale

Implicarea tot mai mare a Alianței Nord-Atlantice în operații non-Articol 5, de răspuns la crize, a determinat adoptarea unor procedee de planificare specifice, care trebuie cunoscute și aplicate de către statele ce-și afirmă disponibilitatea de participare la acest gen de operații.

Stabilirea aranjamentelor multinaționale de comandă și control⁸ (figura 2) pentru pregătirea și desfășurarea operațiilor condiționează utilizarea și sprijinirea forțelor dislocate în zona de operații. În conducerea și executarea operațiilor întrunite multinaționale se aplică următoarele principii: unitatea de comandă; continuitatea comenzii; structura de comandă clară și bine definită; descentralizarea; cooperarea și înțelegerea reciprocă.

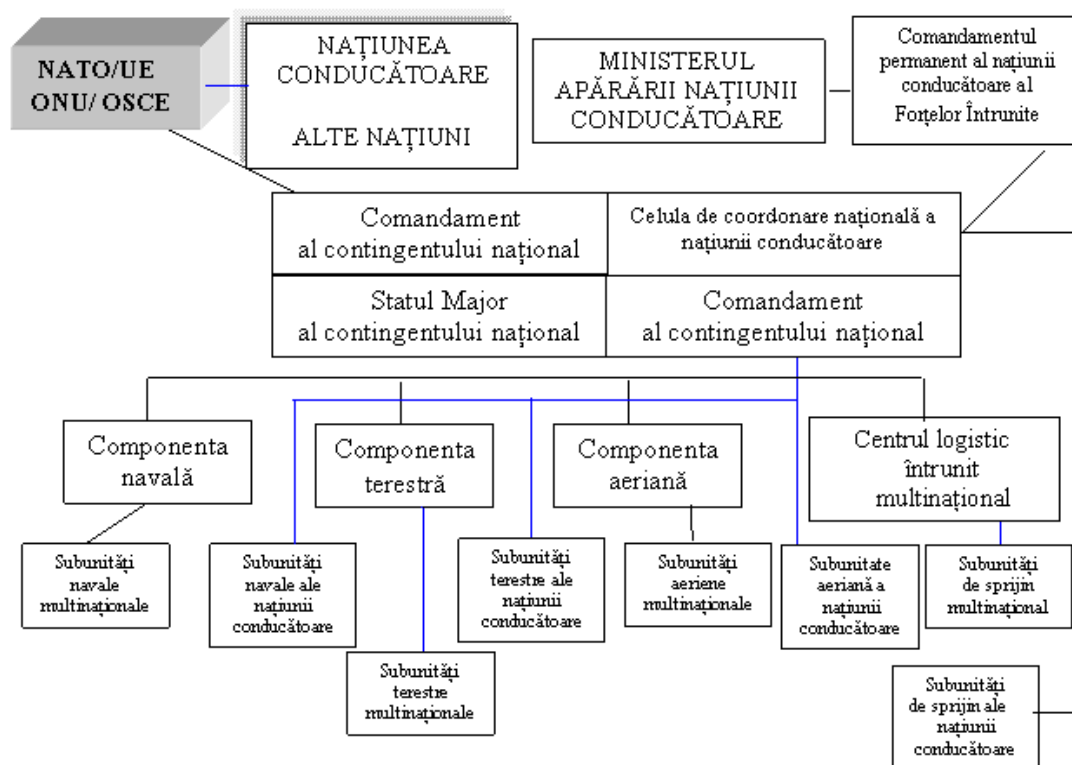

Figura 2. Structura C2 în operațiile multinaționale

Unitatea de comandă. Conducerea operațiilor multinaționale întrunite este rezultatul deciziilor colective luate de către guvernele

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

suverane în cadrul coaliției sau alianței. Baza deciziilor o reprezintă scopurile și interesele comune. Unitatea de comandă asigură coeziunea necesară planificării, organizării și executării operațiilor. Unitatea de comandă se realizează prin învestirea cu autoritatea necesară a unui singur comandant, pentru a conduce și coordona acțiunile forțelor și mijloacelor. Relațiile de comandă prin care această autoritate se realizează sunt determinate, în principiu, de componența Forței Întrunite. Pentru asigurarea unității de comandă, comandantul Forței Întrunite va deține controlul operațional asupra tuturor forțelor în cadrul zonei de operații.

Continuitatea comenzii. Unitatea de comandă va fi întărită prin asigurarea continuității comenzii pe durata operațiilor întrunite multinaționale. Autoritatea de comandă ierarhic superioară, pe baza consultării cu comandantul Forței Întrunite Multinaționale, trebuie să stabilească o succesiune a transmiterii comenzii.

Structura de comandă clară și bine definită. Structura sistemului de comandă și control este și trebuie să fie ierarhică. Potrivit situației concrete și ori de câte ori este necesar, conducerea și ordinele către comandanții subordonați vor include și misiuni pentru anumite elemente ale forțelor, care sunt subiect al unor limitări impuse prin ordine suplimentare.

Integrarea comenzii. Structura de comandă trebuie să asigure acțiunea concertată a capacităților militare ale categoriilor de forțe ale unei singure sau mai multor națiuni, astfel încât să se realizeze decisiv și eficient obiectivele operaționale vizate de comandantul Forței Întrunite.

Descentralizarea. Responsabilitatea unui comandant al Forței Întrunite Multinaționale pentru îndeplinirea misiunii este indivizibilă. Descentralizarea implică posibilitatea delegării de autoritate către subordonați. Comandanții subordonați și cei delegați cu autoritate trebuie să își raporteze intențiile, obiectivele urmărite și să asigure forțelor subordonate condițiile necesare pentru îndeplinirea misiunilor.

Cooperarea și înțelegerea reciprocă asigură fundamentul încrederii, având la bază aplicarea comună a doctrinei întrunite. Familiarizarea cu procedurile standard de operare se realizează prin exerciții întrunite multinaționale.

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

La această dată, Armata României pregătește, desfășoară și susține participarea cu forțe la operații multinaționale, atât sub conducerea NATO, cât și a UE, în scopul soluționării situațiilor de criză care afectează interesele comunității internaționale și cele naționale. În teatrele de operații din Kosovo, Bosnia-Herțegovina, Afganistan și Irak, sunt angajate 12 structuri militare de nivel batalion, detașament, companie și pluton, care însumează peste 1340 militari, toate aflate sub comanda operațională a Comandamentului 2 Operațional Întrunit „Mareșal Alexandru Averescu”.

Până în momentul de față, Forțele Armate române au participat la misiuni internaționale în teatrele de operații numai cu structuri de execuție (până la nivel batalion) și cu ofițeri de stat major încadrați în comandamente multinaționale la diferite niveluri. Structurile militare naționale dislocate în teatrele de operații au fost și sunt folosite, în general, în faza operațiunilor post-combat, îndeplinind, cu predilecție, următoarele tipuri de misiuni: protecția forței; ripostă antiteroristă (în special căutare/ scotocire); misiuni specifice Poliției Militare; misiuni de Combat Support (geniu - infrastructuri); de culegere de informații; participarea la misiuni INFOOPS și CIMIC.

Participarea la exerciții întrunite multinaționale

Integrarea României în structurile euro-atlantice presupune și alinierea doctrinelor, procedurilor, precum și a înzestrării, la nivelul cerințelor și standardelor NATO și UE.

O modalitate eficientă de identificare a cerințelor operaționale pentru instruire și înzestrare o constituie exercițiile multinaționale întrunite.

Participarea structurilor militare românești la aceste exerciții are rolul de a ridica gradul de interoperabilitate dintre acestea și NATO.

În momentul actual, exercițiile întrunite multinaționale sunt coordonate, în cea mai mare parte, de Comandamentul 2 Operațional Întrunit „Mareșal Alexandru Averescu”. Printre cele mai semnificative, amintim:

-Exerciții *NATO/PfP*: STRONG RESOLVE – 2002, COOPERATIVE SUPPORT - 2003, COOPERATIVE NUGGET – 2004;

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

-Exerciții bilaterale, „în spiritul Pfp” (BLUE DANUBE - 2002 în Bulgaria și BLUE DANUBE - 2004 în România, cu partenerul bulgar, cu participarea a 107 cadre din comandament, BLUE ROAD - 2004, partener Serbia-Muntenegru;

-Exerciții de pregătire a rezervei *SFOR/KFOR* (DYNAMIC RESPONSE, anual; în 2004 se desfășoară sub denumirea DETERMINED COMMITMENT, cu participarea a doi ofițeri);

La nivel național, s-au mai desfășurat, de către structuri ale categoriile de forțe, exerciții specifice, în cooperare cu alte state membre NATO.

Pe parcursul planificării acestor exerciții, Cdm.2 Op.Î și structurile participante au implementat Ghidul de Planificare a exercițiilor (EPG) – NATO, iar în ceea ce privește planificarea operațională, aceasta s-a realizat conform Ghidului Planificării Operaționale (GOP)– NATO 2004.

În anii următori, Armata României va intensifica participarea forțelor sale la exerciții multinaționale întrunite, în special cu țările membre NATO, urmărindu-se, cu precădere, antrenarea acelor forțe care vor fi puse la dispoziția NATO și care încheie procesul de operaționalizare.

Concluzii

Politica de securitate a României se bazează în prezent pe certitudinile apartenenței la NATO și, în viitorul apropiat, UE. De asemenea, Parteneriatul Strategic Intensificat cu SUA aduce României garanții de securitate.

Ca stat european, viitor membru al Uniunii Europene, România va încuraja consolidarea Politicii Europene de Securitate și Apărare (PESA) și va participa activ la aceasta. Potențial, din punct de vedere militar, România se poate constitui într-un pilon important al PESA în partea centrală și sud-estică a continentului european, fapt demonstrat de participarea sa la Forța Multinațională de Pace din Sud-Estul Europei (MPSEE), la Brigada Multinațională cu Capacitate de Luptă Ridicată a Forțelor ONU în Așteptare (SHIRBRIG), la Grupul de cooperare navală în Marea Neagră (BLACKSEAFOR), la constituirea unei brigăzi de

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

menținere a păcii a țărilor din centrul Europei (CENCOOP) și a unor unități militare mixte – un batalion româno-ungar de menținere a păcii, o unitate româno-ucraineano-ungaro-slovacă de geniu și un batalion româno-moldovean.

În calitate de țară membră a NATO, România își va îndeplini toate angajamentele asumate față de Alianță. Angajarea fermă și explicită în lupta împotriva terorismului demonstrează deja, de aproape patru ani, că țara noastră a devenit un membru foarte activ al Alianței.

BIBLIOGRAFIE:

- Strategia de Securitate Europeană, Bruxelles 2003*
Strategia de Transformare a Armatei României, 2005
Strategia de Securitate Națională a României, 2006
Doctrina Operațiilor Întrunate Multinaționale, București, 2001
NATO Handbook, Bruxelles, 2001
Lexicon militar, ediția a II-a, revizuită, Editura Saka, București, 1994
BĂDĂLAN, E., FRUNZETI, T., Forțe și tendințe în mediul de securitate european, Editura Academiei Forțelor Terestre, Sibiu, 2003
FRUNZETI, T., România și politica europeană de securitate și apărare
POPA, V., DOLGHIN, N. NATO și UE. Determinări și finalități, Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate, București 2004

SITE-URI INTERNET:

- www.mae.ro
www.csis.org
www.nato.int
www.eisenhowerseries.com
www.globalsecurity.org

NOTE:

- ¹ *Strategia militară a României (proiect), București, 2004, p.10.*
² *NATO Handbook, Bruxelles, 2001, p.527 (Tratatul de la Washington, 1949, art.5).*
³ *Vasile Popa, dr. Nicolae Dolghin, NATO și UE. Determinări și finalități,*

**PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ
SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA**

Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate, București 2004.

⁴ *Lexicon militar, ediția a II-a, revizuită, Editura Saka, București, 1994, p.19.*

⁵ *Strategia Militară a României, 2003, p. 10.*

⁶ *Strategia de Transformare a Armatei României, 2005.*

⁷ *Strategia de transformare a Armatei României, București, 2005, p. 10.*

⁸ *Cf. Doctrinei Operațiilor Întrunite Multinaționale, București, 2001, p.129.*

**PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ
SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA**

COMITETUL INTERNAȚIONAL AL CRUCII ROȘII ȘI COOPERAREA CU NATO - UN INSTRUMENT OPERAȚIONAL

*Zoltan TOTH,
Delegația Regională pentru Europa Centrală
a Comitetului Internațional al Crucii Roșii*

Pentru a ajunge la abilitatea de a contribui la apărarea colectivă la potențialul maxim, forțele armate trebuie să își dezvolte o capacitate de înțelegere profundă a tuturor actorilor de pe posibilele teatre de operații. Printre acești actori se numără forțe armate și de securitate, reprezentanți ai autorităților naționale și internaționale, organizații guvernamentale, ONG-uri și diferite categorii ale populației civile. Această expunere dorește să prezinte unii dintre actorii menționați, Comitetul Internațional al Crucii Roșii (CICR). Prin înțelegerea unora dintre principiile de bază ale Crucii Roșii, a abordării sale și a preocupărilor și percepțiilor instituționale actuale, Forțele Armate Române își pot îmbunătăți abilitatea operațională de a contribui la apărarea colectivă.

CICR

Comitetul Internațional al Crucii Roșii (CICR) este o organizație imparțială, neutră și independentă, a cărei misiune exclusiv umanitară este aceea de a proteja viețile, demnitatea victimelor războiului și violenței interne și de a le oferi asistență.

Comitetul direcționează și coordonează activitățile internaționale de întrajutorare întreprinse de Mișcare în situații de conflict. De asemenea, încearcă să prevină suferințele prin promovarea și întărirea dreptului umanitar și a principiilor umanitare universale. Înființat în

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

1863, CICR se află la originea Crucii Roșii Internaționale și a Mișcării Semilunii Roșii.

CICR și-a dezvoltat o rețea largă de delegații în lume, în peste 80 de state, cu 12000 de angajați permanent. Scopul final al unei astfel de rețele este de a permite CICR să își îndeplinească mandatul în favoarea celor afectați de conflicte armate și alte situații în care a fost folosită violența, prin a răspunde la timp, eficient și adecvat, nevoilor umanitare ce rezultă de aici.

Delegațiile CICR se adaptează la nevoile specifice contextelor în care activează și încearcă să dezvolte cele mai adecvate strategii și cele mai eficiente modalități de ripostă, remediu și/sau acțiuni de reconstrucție. De asemenea, acționează ca un sistem de avertizare timpurie în ceea ce privește violența politică sau conflictele armate în escaladare și consecințele lor potențiale în termeni umanitari.

În situațiile în care se dezvoltă un conflict armat sau un eveniment care implică violența, delegațiile se concentrează pe activități operaționale, precum protecție, asistență, prevenire și cooperare la nivel de ripostă și remediu, în beneficiul direct al victimelor – civili, oameni privați de libertate, răniți și bolnavi. În alte situații, delegațiile se concentrează în principal pe acțiuni preventive, în cooperare cu Societățile Naționale și diplomația umanitară.

Acesta este și cazul României. CICR are legături cu autoritățile române, inclusiv cu Forțele Armate Române, prin Delegația sa Regională pentru Europa Centrală. Înființată în 1997, Delegația Regională monitorizează atent evenimentele pozitive produse în societatea românească în ultimul deceniu. Una dintre cele mai importante schimbări, strict din punctul de vedere al CICR, este creșterea rolului și influenței României pe arena internațională. Această semnificație superioară provine și din evenimentele interne politice, economice și sociale, dar și din rezultatele pozitive obținute în calitate de membru NATO (și, în următoarele luni, și de membru UE). Ca membru al Organizației Tratatului Atlanticului de Nord și ca viitor membru al Uniunii Europene, Bucureștiul devine un contributor net la stabilitatea și dezvoltarea regiunii, mergând chiar dincolo de ea, utilizând realizările înregistrate în dezvoltarea internă, sistemul său de alianțe și poziția sa strategică în Balcani și în regiunea Mării Negre.

CICR – UE/NATO

CICR este implicat sub multe forme și modalități în cooperarea cu UE și NATO. Contribuțiile Uniunii Europene și ale țărilor membre reprezintă o parte semnificativă din bugetul CICR, permițându-i să își desfășoare activitățile de protecție și asistență. Cu toate acestea, suportul oferit Dreptului Umanitar Internațional (IHL) de către UE și NATO nu are o mai mică importanță pentru CICR, care este custodele IHL.

Unul dintre cele mai recente exemple ale acestei susțineri s-a referit la recenta adoptare, de către UE, a Ghidului pentru promovarea respectării dreptului umanitar internațional (IHL), așa cum a fost publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene din decembrie 2005.

Echivalentul NATO al documentului menționat este Acordul de Standardizare STANAG Nr. 2449, care reglementează pregătirea în Dreptul Internațional Aplicabil Conflictelor Armate (termenul preferat de armată, atunci când e vorba de IHL), adoptat la 14 februarie 2003.

Cooperarea dintre CICR și NATO merge dincolo de nivelul teoretic axat pe IHL. Toate statele membre NATO, ca și cele incluse în programul Parteneriatul pentru Pace (PfP), sunt semnatare ale Convenției de la Geneva, din 1949, care îi protejează pe cei răniți și pe cei bolnavi, prizonierii de război și populația civilă. Au datoria de a transmite informații legate de Convenție atât forțelor lor armate, cât și populației civile, pe scară largă.

Prin contactele cu aceste state, CICR își oferă suportul pentru pregătirea în dreptul umanitar internațional și se străduiește să își precizeze clar mandatul și procedurile de lucru, pentru a facilita coordonarea și comunicarea în cursul unui conflict armat. În plus, evenimentele din ultimul deceniu – mai ales din Europa de Sud-Est – au adus CICR și alte organizații umanitare în strânsă legătură cu forțele multinaționale implicate atât în conflict, cât și în operațiuni de sprijin al păcii; atât CICR, cât și armata au identificat nevoia unei mai mari transparențe și a unei coordonări intensificate.

În acest dialog este fundamentală credința Comitetului Internațional al Crucii Roșii: a avea bune relații de lucru cu forțele

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

armate, în orice situație de conflict, reprezintă un ingredient natural și esențial pentru activitatea sa. În acest sens, trebuie menținută o distincție necesară între activitățile militare și cele umanitare și mandatele lor, iar organizațiile umanitare trebuie să își mențină neutralitatea față de beligeranți, imparțialitatea față de victime și independența față de interferențele politice, militare sau de orice altă natură.

Formele de cooperare practică includ participarea regulată a reprezentanților CICR la cursurile organizate la Școala NATO din Oberammergau, în dublă calitate, de studenți și lectori. Delegații CICR oferă constant pregătire unităților NATO înainte de dislocare (sau unităților militare ale statelor membre NATO) în operațiuni de sprijin al păcii și de altă natură. În același timp, are lor un dialog operațional regulat între cele două instituții pe teme importante, cum ar fi, de exemplu, chestiunile ce țin de detenție. Un lucru și mai important, CICR are un acces permanent la NATO, atât la nivel politic, cât și militar, cu sprijinul Secretariatului și al SHAPE. Prin mijloacele specifice acestui dialog continuu, CICR își poate face cunoscute îngrijorările instituționale și preocupările referitoare la condițiile acțiunii umanitare contemporane.

Cu această ocazie, ținând cont de tema seminarului de astăzi, contribuția Armatei României la apărarea colectivă a NATO și la PESA, trebuie studiate trei din aceste preocupări instituționale.

Acțiune umanitară neutră și independentă

Se pune destul de des la îndoială relevanța principiilor pe baza cărora acționează Crucea Roșie în mediul de astăzi. Ce loc are neutralitatea, susține argumentul, când mizele sunt atât de mari în actuala „confruntare globală”? CICR e conștient de provocări și de nevoia de a dezvolta noi modalități prin care să se explice și să își comunice poziția fermă în această chestiune, ca și în altele.

Modul în care organizația își interpretează mandatul a fost oferit de comunitatea statelor, cele care au responsabilitatea de a acționa în toate situațiile ce implică un conflict armat și violență internă. Pentru a-și îndeplini această îndatorire, CICR este ferm convins că trebuie să se abțină, în toate circumstanțele, de la a fi partinitor și că trebuie

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

să încerce să dialogheze cu toți actorii. Nu face raționamente politice vizavi de o situație dată și nici nu atribuie un anumit statut unui grup sau unui actor.

În conflictele de astăzi, neutralitatea este adesea percepută drept indiferență. În cazul Comitetului Internațional al Crucii Roșii, acest lucru nu este adevărat. Cei 11000 de membri, trimiși pe teren, se confruntă zilnic cu tragedii individuale sau colective, suferință, durere, care merg dincolo de ceea ce și-ar putea imagina oamenii. Ei simt repulsie și furie față de ceea ce văd, dar, mai mult decât orice, sunt încurajați, cu o și mai mare determinare, să aline aceste suferințe, să prevină repetarea lor sau să le diminueze efectele. Pentru a face eficient aceste lucruri, organizația crede că trebuie să își păstreze calmul atunci când e vorba de controverse politice și să își mențină acțiunile distincte de agendele politice sau militare ale oricărui actor. Acest lucru explică de ce CICR va continua să își afirme îngrijorarea față de actualele limite neclare dintre acțiunea politică și cea militară, pe de o parte, și acțiunea umanitară, pe de altă parte.

CICR nu susține că există o singură definiție a acțiunii umanitare. Cu toate acestea, Comitetul vrea ca acțiunile sale să fie clar înțelese ca o formă separată de actualele abordări integrate, care văd acțiunea umanitară ca fiind parte a unor obiective de securitate mai largi sau ca răspunsuri la managementul crizei. Astfel de abordări intră în conflict cu interpretarea dată de CICR acțiunii umanitare neutre și independente.

Există nevoia de gândire creativă în evaluarea relației dintre misiunile militare multinaționale și actorii umanitari pe parcursul unui conflict armat, tendințele actuale și consecințele potențiale. Nu mai e suficient să se limiteze discuția la modul în care ar putea coopera agențiile umanitare și misiunile militare multinaționale sau la modul în care ele ar putea să își coordoneze acțiunile. Actorii umanitari sunt obligați să înțeleagă noua doctrină noncombat, noile operațiuni și scopurile forțelor militare cu care sunt obligați să își împartă mediul de lucru. Un aspect și mai important: relațiile civil-militari nu mai pot fi considerate o chestiune izolată. Pentru a înțelege efectele de astăzi – și, un lucru și mai important, pentru următorii cinci-zece ani, evoluția modului în care forțele armate își văd capacitatea de a adopta roluri

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

și sarcini civile – totul trebuie privit în cadrul tendințelor mai largi, de construire a națiunii și a abordărilor integrate ale managementului conflictului.

„Susținerea unei abordări umanitare independente și neutre include susținerea menținerii unei distincții clare între acțiunea umanitară, pe de o parte, și acțiunea politico-militară, pe de alta. Nu datorită faptului că CICR evită să se implice, din contra, vrem să avem un dialog activ, și adesea purtăm acest dialog. Și nici datorită faptului că susținem că nu există circumstanțe în care — ceilalți actori fiind incapabili să își îndeplinească misiunile — o unitate militară ar putea fi un ultim resort. Ci datorită faptului că vrem să evităm actuala confuzie produsă de caracterizarea campaniilor militare „de cucerire a inimilor și minților” sau de eforturile de reconstrucție drept umanitare. CICR are, în această privință, o problemă cu Echipele Provinciale de Reconstrucție din Afganistan. Fără a mai vorbi de obiectivele strict militare sau de cele de securitate pe care și le-au fixat aceste echipe. Pentru a ne menține neutralitatea, aceasta nu este o dimensiune pe care ne-am dori s-o comentăm. Cu toate acestea, suntem îngrijorați, pentru că se integrează răspunsurile umanitare într-un concept militar și de securitate general, în care a răspunde nevoilor unor părți din populație poate fi o parte a unei strategii pentru învingerea unui oponent sau inamic.”

(Declarația CICR, 31 martie 2004)

CIMIC

(Subcapitol bazat pe articolul Provocări contemporane în relațiile civil-militar: complementaritate sau incompatibilitate?, scris de Raj Rana și publicat în International Review of the Red Cross, septembrie 2004)

În 2001, CICR a adoptat Ghidul Relațiilor Civil-Militar (CMR), bazat pe experiențele dobândite în deceniul anterior. În timp ce relația cu forțele armate este naturală, pentru o organizație care lucrează în contextul unui conflict armat, există o nevoie deosebită de a face față

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

atât complexității operațiunilor multidimensionale de menținere a păcii, cât și tendinței, în creștere, de integrare a eforturilor actorilor politici, militari și umanitari.

Ghidul CICR vorbește de riscurile și amenințările ridicate de misiunile militare multinaționale în care sunt implicate acțiuni umanitare sau care sunt dislocate sub un mandat umanitar, care devin un posibil participant activ la ostilități.

Câteva date reieșite din cele mai recente evenimente:

- operațiunile umanitare au devenit o funcție principală, non-combativă, a forțelor armate, utilizate atât în operațiuni de luptă, cât și în cele de stabilizare, sau ca parte a eforturilor de construire a unei națiuni. Oferirea asistenței populației civile, sau influențarea eforturilor umanitare și de reconstrucție, este considerată un mijloc de „multiplicare a forței” sau „protecție a forței”. Autoritățile politice se așteaptă ca forțele lor armate să își îmbunătățească capacitățile civil-militare, să își îndeplinească obligațiile ce țin de dreptul umanitar internațional, să devină parte a eforturilor integrale post-conflict, politice și de reconstrucție ale autorităților locale, agențiilor civile de stat, organizațiilor umanitare și altora.

- fenomenul forțelor armate angajate într-o acțiune umanitară, la începutul anilor 1990, era un concept nou, fără o foaie de parcurs, în care era loc pentru ca agențiile umanitare să conteste percepția „militarizare” a asistenței umanitare. Astăzi, armata și actorii politici sunt tot mai siguri de modul în care vor să intervină și consideră fiecare intervenție armată drept o nouă ocazie de a testa noi abordări, integrate, ale managementului conflictelor. Organizațiile umanitare care nu reușesc să se alinieze la aceste abordări integrate sunt percepute ca fiind prinse în inflexibilitatea mandatelor lor sau, pur și simplu, demodate.

- atât la nivel național, cât și regional, există eforturi active de a eficientiza și fuziona capacitățile statului cu cele militare în ducerea viitoarelor intervenții armate. Acest concept este unul în care armata poate trece de la angajarea în război la operațiuni de menținere a păcii, la misiuni de asistență umanitară, în aceeași zi, la aceeași oră, în același oraș. Experții civili vor fi incluși în structuri militare pentru a oferi sprijin administrației civile și reformei politice, pentru a consilia forțele

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

armate și a pentru a face donații către actorii din domeniile umanitar, reconstrucție și privat.

Cooperarea dintre civili și militari nu ar trebui considerată o funcție militară complet benignă sau una care ar necesita a fi privită izolat de luptă și culegerea de informații. Datorită restructurării forțelor armate din ultimul deceniu, cooperarea civili-militari a fost inclusă în cadrul larg al operațiunilor noncombat, care sunt parte a unei arii largi de instrumente ce angajează un război – cele la care se face referință, în mod general, ca la „operațiuni informaționale” (InfoOps). Cooperarea civili-militari este complementară altor funcții publice din „operațiunile media” (MediaOps), în timp ce „operațiunile psihologice” (PsyOps) și „războiul electronic” sunt adesea întreprinse în sprijinul obiectivelor ce vizează culegerea de informații. Astfel, nu se poate face o separare completă între activitățile militare umanitare și culegerea de informații. Această tendință se aplică și forțelor armate implicate în operațiuni de pace ce se desfășoară sub mandat ONU.

În relație cu misiunile militare multinaționale, CICR susține:

- menținerea independenței sale în ceea ce privește luarea deciziilor și acțiunea;
- distincția clară dintre umanitar, politic, armată, pe parcursul unui conflict armat;
- menținerea unui dialog permanent, la toate nivelurile, cu misiunile militare multinaționale, indiferent care ar fi statutul lor pe parcursul conflictului.

Cu toate acestea, acest dialog nu se poate desfășura exclusiv prin celula de CIMIC. Ținând cont de mandatul Crucii Roșii, așa cum a fost descris mai sus, trebuie să se facă o distincție clară între chestiuni ce pot fi discutate în prezența altor actori umanitari, organizații de întrajutorare și altele, și cei care merită atenția comandantului sau a consilierilor săi juridici, datorită caracterului lor confidențial. În chestiunile ce țin de primul grup, includ: accesul terestru, aerian și maritim la victime, notificarea mutării, informații legate de deminare/mine, diseminarea Dreptului Umanitar Internațional, notificări legate de ținte, folosirea bunurilor materiale ale armatei pentru asistență umanitară și toate chestiunile legate de aspectele securității. Grupul de chestiuni

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

confidențiale include: accesul la prizonierii de război, identificarea și notificarea lor, observații asupra unor încălcări grave ale prevederilor Dreptului Umanitar Internațional și posibile acțiuni ale Crucii Roșii, în calitate de intermediar neutru între părțile aflate în conflict.

Emblemă

Emblemele recunoscute de Convențiile de la Geneva, din 1949, sunt crucea roșie, semiluna roșie, leul roșu și soarele. Datorită Convențiilor și regulilor Mișcării Internaționale, o Societate Națională trebuie să folosească una dintre ele, pentru a fi recunoscută ca membră a Mișcării. Din 1980 se folosesc doar emblemele crucii roșii și semilunii roșii.

Emblemele crucii roșii și semilunii roșii se folosesc în mai mult de 190 de țări din lume, pentru a proteja personalul medical, clădirile și echipamentul pe durata unui conflict armat și pentru a identifica societățile naționale ale Crucii Roșii și ale Semilunii Roșii, Comitetul Internațional al Crucii Roșii (CICR) și Federația Internațională a Societăților Crucii Roșii și Semilunii Roșii.

Din nefericire, emblemele crucii roșii și semilunii roșii sunt uneori greșit percepute ca având conotații religioase, culturale sau politice. Acest lucru a afectat respectul pentru embleme și a diminuat protecția pe care ele o oferă victimelor și personalului medical și implicat în acțiuni umanitare.

Soluția, susținută de guverne și Societățile Naționale ale Crucii Roșii și Semilunii Roșii, a implicat adoptarea, de către statele semnatare ale Convențiilor de la Geneva, a unui protocol adițional, prin care să se creeze o altă emblemă pe lângă crucea roșie și semiluna roșie. Această emblemă, cunoscută drept „cristalul roșu”, a fost creată pentru a nu avea

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

conotații naționale, culturale, religioase, politice sau etnice. Va avea același statut internațional, ca și celelalte embleme, un statut protejat de Convențiile de la Geneva.

Adoptarea unor embleme suplimentare face ca Societățile Naționale care consideră că e dificil să utilizeze fie crucea roșie, fie semiluna roșie, să devină membre ale Crucii Roșii Internaționale și ale Mișcării Semilunii Roșii. Această emblemă suplimentară va permite Mișcării să își atingă scopul, acela de universalitate.

Concluzie

Atât ca membră a Organizației Tratatului Atlanticului de Nord, cât și a Uniunii Europene, România devine un contributor net la stabilitatea și dezvoltarea regiunii, mergând chiar dincolo de ea, utilizând realizările ce țin de dezvoltarea internă, sistemul său de alianțe și poziția sa strategică în Balcani și în regiunea Mării Negre. Forțele sale armate joacă un rol din ce în ce mai mare în apărarea colectivă în cadrul NATO și la PESA. Acest rol poate fi dezvoltat pe viitor prin colaborarea cu Comitetul Internațional al Crucii Roșii la implementarea Dreptului Umanitar Internațional și diseminarea principiilor din Convențiile de la Geneva către membrii forțelor armate române.

SOLIDARITATEA EUROATLANTICĂ FAȚĂ DE SPAȚIUL DE SECURITATE DIN ZONA MĂRII NEGRE

*Lector univ. dr. Janusz SOLAK,
Universitatea Națională de Apărare, Varșovia*

Provocările în fața cărora se află Europa în prima decadă a secolului XXI au schimbat importanța subregiunii bazinului Mării Negre și a Mării de Azov, în contextul securității continentului. Acest teritoriu a devenit din nou important în istorie din punct de vedere geopolitic.¹ Și acest lucru din cel puțin cinci motive:

-în primul rând, din cauza pericolului apariției, acolo, a fenomenului de terorism, drept consecință secundară a războiului global început de Statele Unite în anul 2001;

-în al doilea rând, din cauza situării geografice la granița dintre Europa și Asia, lucru deosebit de atrăgător din punctul de vedere al transportului materiilor prime energetice, precum și al canalelor de trafic ale diferitelor grupuri criminale, care se ocupă cu droguri, comerțul ilegal cu arme și oameni;

-în al treilea rând, din cauza imaturității politice și a instabilității economice a majorității țărilor tinere din această regiune, care, din această cauză, devin adăposturi pentru grupurile criminale internaționale și criminalitatea organizată la nivel internațional;

-în al patrulea rând, din cauza persistării, acolo, a unor conflicte „înghețate”, pentru a căror încheiere nu există idei nici din partea țării interesate, nici din partea comunității internaționale;

-în al cincilea rând, din cauza tradiționalei importanțe geopolitice, atât a Rusiei (care încearcă să impună țărilor din acea regiune modelul său de funcționare), cât și a NATO și UE (care au un interes deosebit în ceea ce privește dezvoltarea securității și stabilității în zona Mării

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

Negre), cât și pentru alți câțiva jucători regionali mai mici, dar nu mai puțin importanți.

Înțelegerea intereselor de multe ori particulare ale României, Bulgariei, Turciei, Armeniei, Azerbaidjanului, Georgiei, Caucazului de Nord, regiunilor Stavropolsk, Krasnoiarsk și Rostow din Rusia, ale Ucrainei, împreună cu Crimeea, și ale Moldovei, împreună cu Transnistria, reprezintă cheia înțelegerii geopoliticii Mării Negre. Cine controlează gurile Dunării și ale Nistrului, Bosforul și Dardanelele, Crimeea și Georgia controlează și Marea Neagră, și suprafețele din interiorul continentului.

Începând cu vremurile legendarei călătorii a Argonauților spre Kolchida (Georgia de astăzi), grecii au înțeles acest lucru, înființând, în timpul colonizării elenice a coastei Mării Negre, nenumărate porturi. A înțeles acest lucru de asemenea Republica Jagiellonilor, încercând să construiască o Polonie „de la o mare la alta”, a înțeles acest lucru și Turcia otomană, împotrivindu-se intens expansiunii poloneze.²

Dar, în primul rând, înțelege acest lucru Rusia, jucătorul strategic tradițional din această regiune. Istoria Crimeei este un exemplu în acest sens, azi am numi-o un „portavion rusesc inscufundabil” în Marea Neagră.

Actualmente, tendințele centrifugale ale Georgiei, Ucrainei și Moldovei au făcut ca, pe de o parte, Moscova să sesizeze pericolul pierderii ireversibile a poziției sale în regiune, iar, pe de altă parte, să înceapă să își reconstruiască cu o energie dublă influențele sale. Acestui lucru slujește politica „haosului controlat”. Ea se caracterizează prin „conflictele înghețate” din Abhazia, Osetia de Sud și Transnistria, prin „starea fierbinte” din Cecenia, ca și prin „patronarea” enclavelor din Georgia (Abhazia și Osetia de Sud), Azerbaidjan (Carabahul de Sud) și din Ucraina (Crimeea). Aceste „zone specifice de umbră”, locuri în care funcționează ideal „contrabanda de stat” cu comerț ilegal de mărfuri, inclusiv cu arme și droguri, stârnesc atât interesul ministerului rus de externe, cât și al criminalității organizate la nivel internațional.³

Acest fenomen este observat cu mare interes de către Statele Unite; am putea avea impresia că NATO ignoră aceste procese, iar Uniunea Europeană le acceptă.

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

Deoarece regiunea Mării Negre este privită în continuare, din perspectiva europeană și euro-atlantică, drept un factor de risc înalt. Aici se cumulează elemente de corectitudine politică față de Rusia (acceptarea politicii de „străinătate apropiată”), precum și imprevizibilul și frica. Din perspectiva Washingtonului și a Bruxellesului, violarea drepturilor omului, lipsa unor mecanisme reale ale economiei de piață, prezența peste tot a structurilor de tip mafiot, sărăcia majorității societății sunt, acolo, încă la nivel de standard, iar lipsa progresului în ceea ce privește implementarea unei democrații moderne, atât de caracteristică țărilor din zona euroatlantică, este constantă.

De asemenea, din perspectiva Varșoviei, România este văzută, de regulă, prin prisma țăganilor cerșetori, Moldova este confundată cu Mozambicul, Chișinăul cu Kinshasa.

Aceste stereotipuri nu au câștig de cauză în fața timpului. Turcia, Bulgaria și România sunt deja aliați cu drepturi depline ai NATO. UE se va lărgi în curând și va include România și Bulgaria, iar într-o perspectivă mai îndepărtată, și Turcia.

Revoluțiile „colorate” din Georgia și Ucraina, schimbările din Moldova au dus la apariția unei alte situații în regiune, din punct de vedere calitativ, au reprezentat începutul transformărilor structurilor arhaice ale țărilor moștenite după Uniunea Sovietică.

Deocamdată, condiția economică a Ucrainei, Moldovei și Georgiei exclude calitatea de membru al UE; mai reală pare a fi apartenența la NATO. Pentru Alianță, următorul țel strategic ar trebui să fie lărgirea zonei de securitate în direcția estică. Pe modelul izolării (neutralizării) conflictului din Balcani (prin primirea în NATO a Sloveniei, Bulgariei și României), lărgirea NATO cu Ucraina, Moldova și Georgia ar normaliza situația politică și securitatea în regiunea Mării Negre. Marea Neagră ar înceta să mai fie o enclavă izolată. Ar lega, printr-un sistem de securitate coerent, Marea Mediterană cu Marea Caspică, precum și materiile prime energetice din Caucaz, Kazahstan și Orientul Apropiat.

Condiția sine qua non a realizării acestui scenariu ar fi, consideră Boris Asarov, din Moldova:

- transformarea GUAM într-o alianță politică și de apărare;
- soluționarea problemei „conflictelor înghețate”;

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

-stabilirea, acolo, a unui lider regional, care, având deja o anumită experiență de integrare, ar putea oferi un ajutor și o susținere reală pentru tinerele democrații post-sovietice.⁴

Prima condiție. Realizarea ideii GUAM ca o alianță politică și de apărare (mai ales după renunțarea la calitatea de membru al organizației a celei mai slabe verigi - Uzbekistan) ar include Georgia, Ucraina, Azerbaidjanul și Moldova într-un sistem de securitate multilateral. Acest lucru este cu atât mai logic, având în vedere că România și Bulgaria au statut de observator în GUAM, și ar fi în interesul organizației ca ele să devină membre depline ale acesteia. În acest caz, GUAM ar putea să joace un rol asemănător cu cel al Pactului de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est: ar fi promotorul unor inițiative regionale, precum „Pactul de Stabilitate pentru Marea Neagră” sau „Pactul de Stabilitate pentru Caucaz”. În consecință, ar deveni anticamera NATO.⁵

Într-o perspectivă mai îndepărtată, primirea țărilor GUAM în NATO ar avea pentru alianță o importanță strategică. Ar întări controlul centralizat asupra spațiului aerian continental, ar înlesni lupta cu criminalitatea organizată transfrontalieră și, de asemenea, ar îmbunătăți transbordarea trupelor militare în regiunea Caucazului și a Mării Caspice. Posibilitatea de construire a unor noi baze pentru forțele de reacție rapidă în această regiune, una dintre cele mai puțin stabile, ar fi următorul ascendent strategic, pe care l-ar avea NATO de la Delta Dunării până în Crimeea și în Caucaz. Flancul de sud al NATO, aparent puternic (Turcia), are încă părți slabe. Controlul NATO asupra coastei și a bazinului Mării Negre ar garanta securitatea Europei Centrale și de Sud. În acest fel, granița de est a NATO ar traversa de-a lungul axei Marea Baltică - Marea de Azov, iar cea de sud, de la Turcia până la Marea Caspică, garantând condiții optime pentru planificarea apărării și pentru confruntări, în cazul unor amenințări asimetrice.

Ce-i drept, primirea Belarusului și a Kazahstanului în NATO pare a fi o problemă destul de îndepărtată în timp (cel puțin în actuala situație politică a acestor țări); cu toate acestea, procesul de democratizare a Belarusului s-ar produce mai repede, dacă Ucraina

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

vecină s-ar afla în NATO. Doar pentru „protectoratul” ucrainean în sine această soluție pare a fi logică. Kazahstanul, care a început, cu ajutor american, programul de construire a unei flote proprii la Marea Caspică, cu siguranță va lua drumul democrației.

Cea de-a doua condiție de integrare gradată a regiunii cu UE și NATO este soluționarea „conflictelor înghețate”, în primul rând, în Transnistria. Experiența de până acum a OECD (mai ales, când negocierile în formula „5+2” s-au transformat într-un club de discuții) indică faptul că organizația respectivă și-a consumat deja posibilitățile în această sferă. O alternativă „europeană” ar putea deveni programul Politicii Europene de Securitate și Apărare (European Security and Defence Policy - ESDP), care permite misiunile observatorilor militari. În schimb, participarea NATO la soluționarea conflictului transnistrean ar reprezenta premisa pentru elaborarea unei strategii adecvate pentru regiune și ar fi un test al atitudinii pro-vestice a Ucrainei.⁶

În general, perspectivele „euro-atlantice” ale Moldovei, Ucrainei, Georgiei și Azerbaidjanului depind de cât de necesare vor fi aceste țări pentru Occident, ca „surse alternative” de energie. Elementul-cheie al unui sistem astfel înțeles este Georgia, artera de comunicare a Caucazului de Sud. După punerea în funcțiune a conductei Baku-Tbilisi-Ceyhan (BTC), în luna mai 2005, Georgia „exercită” controlul asupra acestei linii de transmitere a petrolului dinspre Marea Caspică spre Marea Mediterană, linie importantă din punct de vedere strategic și economic pentru UE și Statele Unite (NATO). BTC micșorează riscul unui eventual șantaj din partea țărilor OPEC în domeniul stabilirii prețurilor pentru petrol. Cu toate acestea, funcționarea sigură a BTC necesită un sistem de securitate, unde unul dintre elemente ar fi calitatea de membru NATO a Georgiei. Liniile concurențiale de transmitere a petrolului și gazului caspic în apropierea granițelor Rusiei lovesc în interesele ei economice; așadar, orice ar însemna acest lucru, ea este interesată să exercite măcar un control secret asupra lor.

Cea de-a treia condiție pare a fi cel mai ușor de îndeplinit. Un lider natural în regiune este România, care este membru NATO deja de doi ani și care, după toate aparențele, va deveni, în ianuarie 2007, membru al UE.⁷ Ea dispune de un potențial cert în diferite domenii, începe să joace

rolul unui aliat strategic al Statelor Unite în regiunea Mării Negre, este convins Mihai-Răzvan Ungureanu.⁸ Fenomenul românesc se bazează pe faptul că puterea a fost preluată de către opțiunea politică fără nici un fel de legături cu trecutul comunist, iar diplomația românească, tradițional foarte eficace, constituie repere către care ar trebui să tindă diplomații țărilor GUAM. România ar trebui să fie un model pentru Moldova, Ucraina și Georgia, un model de cum pot fi îmbinate în mod eficace cultura ortodoxă și valorile moderne liberale și democratice. România poate reprezenta, și în acest domeniu, un sprijin pentru reorganizarea regiunii din punct de vedere sociologic și cultural.⁹

Această observație se referă, în primul rând, la Moldova. Cu condiția ca liderii ei politici să își dea seama că singurul drum care duce în Occident trece prin România și, astfel, să stabilească cu aceasta relații asemănătoare cu cele de colaborare ucraineano-polone.¹⁰ Activarea colaborării militare și strategice dintre România și Moldova este un imperativ strategic (dacă relațiile ucraineano-ruse au fost construite pe o bază limitată de colaborare economică și energetică, colaborarea militară ucraineano-polonă prevestește perspective de lungă durată).

Solidaritatea este formă de angajament ce consistă în obligativitatea responsabilității reciproce și a ajutorului reciproc. Aceasta din punct de vedere legal. În concepția semantică, aceasta nu este altceva decât sprijinirea mutuală, colaborarea, responsabilitatea ce rezultă din aceleași opinii, aspirații și comportament. Cu alte cuvinte – unanimitatea. De asemenea, și poate în primul rând, în politică.

Atât în Ucraina, cât și în Georgia, s-a pierdut actualmente speranța pe care au aprins-o acum un an revoluțiile colorate. Răspunderea pentru acest lucru o poartă elitele politice din aceste țări, care acuză cu plăcere Vestul și Estul (mai des însă Vestul), bazându-se pe dispoziția imediată a UE de a acorda ajutor. Acest ajutor însă nu vine sau vine în altă formă decât cea așteptată, manifestându-se prin „politica de vecinătate”, care nu mai presupune aderarea automată. La Marea Neagră se intensifică dezamăgirea și atmosfera de criză. În acest context, rezonabila solidaritate euro-atlantică față de spațiul din zona Mării Negre poate duce la apariția, pentru toate aceste țări ale regiunii, a șansei de a fi un participant activ al politicii de securitate și de îmbunătățire a poziției proprii în cadrul

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

ierarhiei relațiilor internaționale. Scopul tactic ar trebui să fie securitatea regiunii, scopul strategic - viitorul „european”, în cel mai larg sens al cuvântului, al Turciei și Rusiei. Aceste două state trebuie, cât mai repede, să devină garantele securității spațiului Mării Negre. În mod deosebit, Rusia democratică, pentru că încercarea construirii unui sistem stabil de securitate în această regiune fără Rusia, din capul locului, este destinată eșecului; în același timp, încercarea construirii unui sistem îndreptat împotriva Rusiei este o utopie politică.

NOTE

¹M. Falkowski, *Problemy bezpieczeństwa państw regionu Morza Czarnego*. [w]: A. Ciupiński, K. Malak (red.), *Bezpieczeństwo polityczne i wojskowe*, Warszawa 2004; Alexandrescu G., *Milestones of Wider Black Sea Region in the middle of the first decade of the XXI century*, “Strategic Impact” nr. 4(17)/2005; por.: *Security and Stability in the Black Sea Area. The 5th International Scientific Session, November, 21-22, Bucharest, 2005, passim*.

²Piskozub A., *Via Pontica. Tradycje i perspektywy pomostu bałtycko-czarnomorskiego*. “Studia Europejskie”, t.VI, Toruń 2000.

³Asarov B., *Zona Mării Negre și Republica Moldova: motive de securitate sporită și perspective euroatlantice*, „Moldova Azi” din 6.07.2005.

⁴*Ibidem*.

⁵*Ibidem*.

⁶Sergentu O., *Granica euroatlantyzmu biegnie Dniestrem*, „Glasul Națiunii” din 16.02.2006.

⁷Băsescu nu vrea să fie lider regional, „Adevărul” din 27.04.2006.

⁸„Perspektywy integracji europejskiej — stanowisko Rumunii jako przyszłego członka UE”. *Ministrul afacerilor externe, Mihai-Răzvan Ungureanu*, Berlin, 7.02.2006.

⁹Gorincioi R., *Bulding partnerships with Moldova’s neighbours and strategic international players*, “Strategic Impact” nr. 4/2005; P. Bogatu, *O gaură în zid?*, „Cotidian Național”, nr. 61 din 16.05.2006.

¹⁰România este șansa Moldovei de integrare europeană, „Moldova Azi” din 17.04.2006; *Cooperarea la Marea Neagră, deocamdată doar o poză de familie*, „Gardianul” din 27.04.2006; A. Thedrel, *Europa porzuca Morze Czarne, region kluczowy dla jej bezpieczeństwa*, „Le Figaro” din 28.12.2005.

**PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ
SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA**

DEZBATERI SECȚIUNEA A II-A

Gerard DONELAN (G.D.):

Mai întâi, aș dori să mă refer la prezentarea domnului general Sorin Ioan. Sunt impresionat de prezentarea domniei sale legată de chestiunea atât de complexă a interoperabilității, la toate nivelurile, cu referire la cel cultural, lingvistic ș.a.m.d. Am lucrat la NATO 11 ani, în domeniul sateliților, mi-am petrecut cea mai mare parte din timp pe teren, creând și construind interfețe de comunicare, astfel încât națiunile să poată vorbi unele cu celelalte. Constant mergeam pe nave aparținând unor state diferite, pentru a pune la punct interfețe, pentru ca, de exemplu, englezii să poată vorbi cu francezii, francezii cu spaniolii, pentru că aceasta părea să fie o problemă pe care n-o rezolva nimeni. De fapt, a devenit o problemă națională în cursul primului război din Golf. Forțele Terestre americane nu puteau comunica cu Forțele Aeriene Americane, iar englezii trebuiau să disloce vehicule care să le permită comunicarea. Deci, se pare că, în sfârșit, interoperabilitatea a ajuns pe principala scenă, lucru pe care îl consider extrem de interesant și de benefic. Sunt foarte încântat că Forțele Terestre Române dau acestui subiect importanța pe care o merită. Felicitări!

General-locotenent dr. Sorin IOAN (S.I.):

Vă mulțumesc foarte mult pentru aprecieri. Aș dori să mai adaug un lucru pe care nu l-am precizat în cursul prezentării.

Se spune că una e abordarea atunci când ai de-a face cu trupe întrunite, alta când ai de-a face cu un batalion și o cu totul alta dacă ești comandant într-un mediu multinațional. Deci, trebuie să dai ordine, să planifici misiunea și să ții cont de culturi diferite, misiuni diferite, iar aceasta presupune o adevărată artă, în termeni militari.

Pentru a transmite misiuni către 27 de națiuni trebuie să ții cont de diferențele ce țin de echipament și tehnică, dar este o experiență

extraordinară și unică pentru armată să lucreze într-un mediu multinațional.

Dr. Nicolae DOLGHIN (N.D.):

Aș vrea să adresez întrebări fiecăruia dintre interlocutori.

1. Domnule general Sorin Ioan, ați vorbit despre interoperabilitate, ne-ați prezentat cele cinci niveluri ale interoperabilității. Foarte interesant acest aspect cultural al interoperabilității în operațiile multinaționale, ca să nu spun că s-ar putea, uneori, să fie decisiv. Dacă ne puteți dezvolta puțin și, mai ales, ce părere aveți despre interoperabilitatea în cadrul forțelor naționale. Adică, plecând de la definiția clasică a interoperabilității, în ce măsură Forțele Terestre pot oferi și primi servicii de la celelalte categorii de forțe?

2. Aș vrea să-l întreb pe domnul Solak: Cum credeți dumneavoastră că ar putea fi atrase Rusia și Turcia, prin ce modalități ar putea fi atrase, în eventuale aranjamente de securitate în zona Mării Negre, având în vedere că, uneori, interesele actorilor sunt divergente la Marea Neagră, apoi, și Rusia, și Turcia sunt actori și în alte planuri ale jocurilor internaționale. Cum credeți că pot fi ele atrase, având în vedere că ofertele de până acum nu prea au dat rezultate?

3. Aș vrea să-l întreb pe domnul Toth: Crucea Roșie se ocupă, pentru a mă exprima într-o formă cât se poate de esențializată, de protecția civililor. În ce măsură credeți dumneavoastră că, în timp ce conflictele militare devin tot mai complexe, în care diferența dintre combatant (adică purtătorul de uniformă) și noncombatant, care e civil și care ar trebui protejat, este tot mai greu de făcut, în care normele și regulile cunoscute ale războiului sunt încălcate, deopotrivă, și de civili, și de militari, în ce măsură credeți că se poate atinge acest obiectiv al protecției civililor?

S.I.:

M-am referit aici la o preocupare, pe care eu o cunosc de șase ani, de realizare a interoperabilității între categoriile de forțe ce a atins o limită foarte rezonabilă și care este, în continuare, în atenția Statului Major General, eșalonul întrunit strategic, și Comandamentului Operațional 2

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

Întrunit, care conduce operațiile întrunite, ca o constantă de care ținem seama pentru orice fel de achiziții în programele de modernizare.

Despre interoperabilitatea în plan acțional. Nici o categorie de forțe nu desfășoară un exercițiu fără să apeleze, prin programele de cooperare, la celelalte categorii de forțe, și am să mă refer la forțele terestre.

Noi nu putem să desfășurăm o acțiune sau n-ar fi acțiunea aceea cât mai aproape de misiunile reale, dacă nu am avea și aviație de sprijin, și elicoptere de sprijin, și elicoptere de transport. Chiar dacă ele nu sunt la forțele terestre, elicopterele de transport și de evacuare sunt esențiale.

Deci, am o unitate într-o misiune, a intrat într-o ambuscadă, am nevoie să deplasez o forță de reacție rapidă, nu o pot deplasa decât pe calea aerului, ca să pot să intervin oportun, sau trebuie să evacuez răniți, bolnavi din zona de acțiune.

Aceasta, să știți, nu este o procedură simplă: cei de la elicoptere au un limbaj specific de comunicare. Iată de ce am simțit nevoia să avem personal pregătit, care să poată discuta în limbajul specific al aviației sau al elicopterelor. Acum avem oameni pregătiți să coopereze.

Aceeași situație este și în teatrele de operații: în fiecare zonă unde avem dislocate trupe, ne pregătim oameni din timp, din cadrul contingentelor, care sunt de legătură, pe timpul misiunii cu aviația. Limbajul este complet diferit și cere o pregătire specifică. Forțele Navale, la fel, nu execută exerciții fără să coopereze și cu forțele terestre. Ultimul exercițiu de amploare a avut și componenta parașutiștilor, care au fost desantați pe mare și, de asemenea, în celelalte exerciții la Dunăre. Acum aproape doi ani de zile, a fost un exercițiu amplu, la care au participat toate categoriile de forțe, sub comandă unică, toate forțele speciale din celelalte ministere cu atribuții în domeniul apărării și chiar și serviciile de informații.

În plan funcțional, vă dau un singur exemplu – comunicațiile. Noi trebuie să avem comunicații compatibile, să putem intra în legătură, având același tip de comunicații. În tot ceea ce s-a modernizat, s-a avut în vedere să existe comunicații compatibile.

Așadar, răspunsul meu este că suntem interoperabili la nivelul apărării naționale.

**PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ
SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA**

N.D.:

Deci, într-un viitor nu prea îndepărtat, să zicem, comandantul unui pluton de infanterie va putea să dirijeze focul unui elicopter?

S.I.:

Deja poate să o facă, dar numai din anumite unități: cele care au fost operaționalizate. Deci, într-un viitor apropiat, se va generaliza prin finalizarea programelor de modernizare, inclusiv la marile unități din forțele de regenerare.

Dr. Janusz SOLAK (J.S.):

Mulțumesc. După părerea mea, flancul de sud al NATO, Turcia, aparent puternic, are încă părți slabe. Controlul NATO asupra coastei, bazinului Mării Negre a garantat securitatea Europei Centrale și de Sud. În acest fel, granița de est a NATO traversează de-a lungul axei Marea Baltică, Marea Azov, iar cea de sud de la Turcia până la Marea Caspică, garantând condiții optime pentru planificarea apărării și pentru confruntări în cazul unei amenințări asimetrice.

Liniile concurențiale de transmitere a petrolului și gazului caspic în apropierea graniței Rusiei lovesc în interesele sale economice. Așadar, orice înseamnă acest lucru, ea este interesată să exercite măcar un control secret asupra lor. După părerea mea. Nu știu dacă ați întrebat aceasta.

N.D.:

Întrebarea a fost: Cum ar putea fi atrasă Rusia să participe la aranjamentele de securitate în zonă, că până acum nu s-a implicat?

J.S.:

După părerea mea, trebuie să se angajeze Rusia în această regiune. Fără Rusia, nu se poate construi stabilitatea în zonă. Mulțumesc!

Zoltan TOTH (Z.T.):

Vă mulțumesc foarte mult pentru întrebare, dr. Dolghin, deoarece aceasta indică faptul că înțelegeți excelent problematica referitoare la

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

dreptul internațional umanitar și distincția de bază dintre combatanți și necombatanți.

Potrivit legii dreptului internațional umanitar, cei care iau parte activă într-un conflict contribuie la eforturile de război și sunt ținte militare legitime. Cei care nu participă la conflict sau încetează de a lua parte, datorită faptului că sunt răniți sau bolnavi, sunt protejați prin lege. Această protecție este fundamentală, nu are legătură cu drepturile omului sau cu astfel de probleme. Pur și simplu, protejează viața, demnitatea și integritatea fizică a acelor persoane. Datorită acestei distincții, unii care însoțesc forțele armate sunt percepuți că au acest drept, dar nu sunt protejați ca civili. Este cazul inginerilor civili angajați de forțele armate române în unele teatre de operații din străinătate, care pot fi ținte legitime ale unei forțe adverse. Într-adevăr, problema este clară în cazul forțelor armate structurate. Problema apare când categoriile se amestecă, și ne referim, în principal, la problema mișcărilor rebele, așa-numitele mișcări partizane care apar drept civile. Ca urmare, apare o problemă „cu două tăișuri” care, într-o formă scurtă, cred că este una de distincție.

Cum să se îmbunătățească protecția civililor? Există câteva modalități, iar una este legată de ceea ce încercăm să facem noi, nu punem la îndoială distincția fundamentală din lege. După 11 Septembrie, am încercat să reprobăm, să renegociem elementele de bază ale acestei distincții căreia ne opunem, mai ales după ce guvernul SUA a venit cu ideea combatanților ilegali, care nu făcea parte din lege. Fie ești combatant, și ai dreptul de a te lupta, fie nu ești combatant și atunci trebuie să fii protejat, pentru că ești civil. Încercăm, de asemenea, să oferim asistență, așa cum am menționat în prezentarea mea, încercăm să fim imparțiali. Colegii mei de la Guantanamo sunt singurele persoane din exterior care îi pot vizita pe cei de acolo, ei sunt singura legătură cu familiile prizonierilor. Colegii mei îi vizitează regulat, fac schimb de mesaje, le transmit și transmit scrisori celor de la Guantanamo. Evident, Armata SUA are dreptul de a cenzura și de a deschide mesajele.

Aș dori să vorbesc de două grupuri: unul este tehnic, prin care încercăm să introducem mecanisme care, într-un sens tehnic, să îi protejeze pe civili; suntem implicați activ în campania de interzicere

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

a minelor terestre, pentru că cea mai mare parte a răniților, în urma conflictelor, este reprezentată de civili. De asemenea, suntem implicați activ în promovarea tratatului referitor la munițiile rămase neexplodate în urma războaielor, încercăm să găsim noi instrumente, dar fără să redeschidem această chestiune legată de distincția de bază pe care o face legea.

General de brigadă (r.) dr. Georghe VĂDUVA (G.V.):

De 30 de ani urmăresc o problemă care, mie, mi se pare esențială în această privință, în explicarea și respectul vieții noastre pe pământ: culturile, integralitatea, diversitatea, multiculturalitatea și particularitatea culturilor. Subiectul acesta, în sfârșit, reprezintă o esență a condiției umane. Un mare om scria cu respect și uimire: „Am fost fericit, atunci când gândul mi-a fost mai tare ca viața.” Acesta este un lucru extraordinar. Iar dincolo de el se ascunde, de fapt, toată filozofia acestei lumi. Cultura este produsul gândului. Este o anume sinteză a valorilor, ca produse ale gândului. Dincolo de cultură, practic, nu mai există nimic. Poate, doar Dumnezeu, pentru că, se știe, cultura este cea care ridică societatea omenească la rangul de cuvânt și de gând, la care ea trebuie să se afle și unde trebuie să se ajungă. Toate aceste elemente privind filozofia acestei culturi le-am verificat în teatrele de operații. Am fost în toate. Este uimitor cum oamenii de culturi diferite, care aveau chiar interese diferite în zona aceea, reușesc să se înțeleagă perfect și cum, luând de exemplu militarii români, calitatea lor, comportamentul în teatre, mi s-a părut că este chiar mai bun, mai corect, mai bine făcut decât în procesul de pregătire din țară. Adică, acolo, în confruntarea cu realitatea și în intercomunicarea culturilor, el, ostașul nostru, dădea adevărata măsură a ceea ce este el. Ei bine, eu cred, sunt convins, că filozofia și fizionomia de rețea vor rezolva în scurt timp această problemă, a comunicării dintre culturi și a interoperabilității dintre acțiuni și dintre componentele care trebuie să ridice această filozofie la rangul de condiție umană. Lumea nu mai are de ales. În această etapă în care ne aflăm nu avem decât o singură șansă, cea a parteneriatelor și cea a unității noastre, pentru a stăpâni, a gestiona vulnerabilitățile care se creează și amenințările care sunt un produs al evoluției societății spre mâine, spre societatea informațională

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

sau spre societatea epistemologică, adică, spre acea societate în care aproape fiecare om va fi un mic savant.

Lumea se îndreaptă către acolo, eforturile care se fac acum în cadrul Alianței, al UE, între Alianță și lumea europeană în spațiul eurasiatic, care este foarte important, se înscriu în acest flux comun, colectiv. Ne întoarcem la Platon și-l citim cu ochii sau cu mintea de astăzi. Înțelegem foarte multe lucruri: că lumea nu poate să existe, sub semnul duratei, decât integrându-se și comunicând. Or, lucrurile acestea sunt foarte importante, în ceea ce privește reconsiderarea termenului pe care l-am folosit înainte, de **apărare colectivă**.

Poate că mâine o să-l numim altfel, dar, oricum, în spațiul acesta, comunicarea între culturi și constituirea unei filozofii a integrării și a integralității acțiunii umane mi se pare esențială, în etapa care vine și, cred, că voi prinde și eu acele zile când o să vedem cum funcționează această rețea. Deja știm cum ar putea să funcționeze. Vă mulțumesc!

Colonel Cornel BARBU (C.B.):

Aș avea o întrebare de adresat domnului Solak, referitoare la statutul Mării Negre.

Completând ceea ce spunea moderatorul acestei sesiuni, aș dori să menționez că, de fapt, între Rusia și Turcia există o foarte bună colaborare. Până acum, cele două țări au reușit să împiedice cu succes intrarea altor puteri în spațiul Mării Negre și, mai concret, aș dori să mă refer la faptul că Operațiunea Active Endeavour nu a reușit să se extindă în spațiul Mării Negre și să-și atingă scopurile pentru care a fost definită.

Întrebarea este: Există vreo cale de a determina Turcia să rupă „cooperarea” cu Rusia în acest domeniu și să determine să permită accesul prin strâmători al forțelor NATO, pentru a reuși să controleze căile de acces ale crimei organizate către Europa din spațiul caspic? Mulțumesc!

J.S.:

Rusia trebuie implicată în structurile de stabilitate și securitate regională. În mod deosebit, Rusia democrată. Pentru că a încerca

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

construcția unui sistem fără Rusia nu e o soluție. Fără Rusia, această regiune nu este stabilă. Rusia este jucătorul strategic în această regiune.

N.D.:

Ar fi de adăugat aici, de explicat, calea Rusiei, a unei vechi obsesii pe care a avut-o Rusia în toată istoria ei, obsesia granițelor. Sunt mulți istorici care au încercat să explice mecanismul lărgirii Imperiului Rus, care s-a oprit atunci când s-a ajuns la granițe naturale sigure, adică în deșerturile din Asia Centrală, Munții Caucaz. Rusia a considerat, întotdeauna, granița sa de vest, granița cea mai sensibilă, cea mai greu de apărat, cea mai vulnerabilă. Întotdeauna, într-un anumit discurs politic rus, se amintește că Rusia a fost atacată mereu din această parte. Probabil că aici ar trebui găsită soluția: Cum să faci să se treacă peste această obsesie, cum să faci să atragi Rusia în aceste aranjamente de securitate. Altfel, putem vorbi mult și bine despre securitate la Marea Neagră, dacă se va realiza un sistem care este îndreptat împotriva Rusiei.

G.V.:

Eu cred că problema asta, a relațiilor Rusia-Turcia, UE și alte puteri interesate, alte entități interesate de Marea Neagră, este pe cale de a se rezolva, este chiar rezolvată. Că ea nu se materializează încă în niște lucruri foarte concrete, este foarte adevărat. În afară de acestea, să nu uităm că Rusia are un partener, este într-un parteneriat strategic cu UE, în construcție, adevărat. Să nu uităm că Rusia dorește să devină membru al UE. Să nu uităm că UE își ia resursele din Rusia, 70% din resurse, după *Strategia Solana*, se iau din Rusia. Deci, UE fără Rusia este o Uniune Europeană ciuntită. Cu alte cuvinte, procesul de integrare europeană se continuă, și el va trebui să coopteze și Rusia, care nu mai trebuie privită ca un inamic, ca un băiat rău, căci nu este așa. S-au construit parteneriate strategice Rusia-China, Rusia-SUA, Rusia-India, Rusia-UE, iată Rusia-Turcia. Toate aceste lucruri nu fac altceva decât să constituie un pas sau o premisă pentru rezolvarea tuturor acestor probleme și pentru transformarea Mării Negre dintr-o zonă, să nu zic de falie strategică, dintr-o zonă de confruntare, deși, aici, nu prea s-au

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

confruntat marile puteri ale lumii, dintr-o zonă căreia nu i s-a acordat o prea mare importanță din punct de vedere strategic, într-o zonă de puternică unitate strategică, într-o zonă de confluență strategică, într-o zonă pilon.

S-ar putea ca, în viitor, în construcția acestui mediu de securitate stabil eurasiatic, Marea Neagră să joace un rol foarte important, chiar de pilon strategic.

S-ar putea chiar să se realizeze o astfel de perspectivă. Și, în studiile pe care le-am făcut noi aici, am ajuns la concluzia că ar fi posibil ca Marea Neagră să joace un rol deosebit în zona de confluență a două continente, un rol foarte important în construcția unui spațiu de securitate euro-atlantic, sigur și stabil. Și este foarte important, pentru că pe aici trec foarte multe culoare strategice, și dacă se rezolvă această problemă, iar Rusia nu se opune (efectiv, la acestea, nu văd de ce s-ar opune Rusia), este foarte adevărat că sunt orgolii în această construcție, sunt vulnerabilități, riscuri. Domnul Dolghin spunea că Rusia are psihologia, obsesia granițelor. Într-adevăr, se pare că problema nr. 1 a Rusiei în această etapă a fost chiar rezolvarea problemelor de frontieră și e pe cale de a le rezolva.

Deci, Rusia devine un partener strategic pentru toate marile entități strategice, și eu cred că contribuția ei la construcția unui spațiu de stabilitate euro-asiatic este esențială, necesară și, dacă vreți, obligatorie.

N.D.:

Această discuție reflectă evoluția tematicii pe care ne-am propus-o, apărarea colectivă și Politica Europeană de Securitate și Apărare. Aparent, apărarea colectivă este o problemă rezolvată. Este prevăzută în art. 5 al Tratatului de la Washington, derivă din Art. 51 al Cartei ONU, totul este în regulă, numai că este foarte greu de invocat. S-a văzut că este greu de invocat principiul „unul pentru toți și toți pentru unul”. La nivelul declarativ este una, iar când trebuie să-l activezi, lucrurile sunt mai complicate, pentru că atunci intervin interese zonale, interese naționale, alte interese. S-a văzut că, după 11 Septembrie 2001, când s-a încercat, prima dată în istorie, operaționalizarea Art. 5, cel care

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA

nu a acceptat a fost aliatul principal al NATO – SUA -, care a ales o altă formulă, cea a coaliției, o formă mult mai largă de asociere, mult mai elastică, fără procedurile rigide ale unei alianțe, prevăzute într-un tratat politic. Deci, putem să ne dăm seama, în viitor, ce formulă se va alege, apărarea colectivă sau altă formă de cooperare. În același timp, toate analizele europene invocă faptul că pe teritoriul european, un atac armat este din ce în ce mai puțin probabil în viitorul apropiat. Pentru respingerea unui atac armat este construit Art. 5. Cu alte cuvinte, Art. 5 este construit pe o realitate pe care tot noi o recunoaștem ca fiind puțin probabilă. În schimb, apar riscuri și amenințări față de care cele existente în 1949, atunci când s-a semnat Tratatul de la Washington, par neimportante. Cred că, într-un fel sau altul, toate lucrurile acestea au fost scoase în evidență, în timpul pe care l-am avut la dispoziție, ori au fost cel puțin sugerate.

Sigur că da, avem toate motivele să fim optimiști, pentru că întotdeauna exercițiul democratic oferă mecanismele pentru aplicarea unor soluții, sunt mecanisme mai greoaie, care se discută mult, care se negociază, dar întotdeauna democrația oferă o scară pe care poți urca, nimeni nu-și propune să rupă această scară de acces către soluție.

Eu cred că ceea ce ne-am propus noi, când am ales această temă și când am lansat invitațiile către vorbitori, oameni cu experiență și cu autoritate, am realizat.

Vă mulțumesc pentru participare și vă invităm și altădată la manifestările organizate de Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate.

ÎNCHIDEREA LUCRĂRILOR SEMINARULUI

Dr. Constantin MOȘTOFLEI, directorul CSSAS:

În primul rând, dați-mi voie, în final, să aduc mulțumiri celor trei conferențieri din străinătate, domnii Donelan, Solak și Toth, conferențiarilor din România, tuturor celor care au intervenit pe parcursul secțiunilor de dezbateri, să mulțumesc tuturor celor care au răspuns invitației și au participat la activitatea noastră.

Aș vrea să mulțumesc, încă o dată, sponsorilor, sponsorului principal, SES ASTRA Luxemburg, și ROMTEHNICA S.A. și, nu în cele din urmă, să mulțumesc colegilor noștri de la aparatură, care ne-au asigurat amplificarea și buna desfășurare, și colegelor noastre de la translație, care ne-au asigurat posibilitatea să intervenim interoperabil și din punct de vedere al ideilor.

Încă o dată, vă mulțumesc!

**PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ
SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA**

Editura Universității Naționale de Apărare “Carol I”

Bun de tipar: 20.06.2006

Hârtie: A3 Format: A5

Coli de tipar: 14.25 Coli editură: 7.125

Lucrarea conține 228 de pagini

Tipografia Universității Naționale de Apărare „Carol I”

CENTRUL DE STUDII STRATEGICE DE APĂRARE ȘI SECURITATE

Șoseaua Pandurilor, nr. 68-72, sector 5, București

Telefon: (021) 319.56.49

Fax: (021) 319.55.93

E-mail: cssas@unap.ro

Adresă web: <http://cssas.unap.ro>

141/1305/06

C 322/2006

**PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA APĂRAREA COLECTIVĂ
SUB CONDUCEREA NATO ȘI LA PESA**
